

HISTORIA

Zeszyt ćwiczeń

6

szkoła podstawowa

© Copyright by Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne
Warszawa 2019

Wydanie VI (2024)

ISBN 978-83-02-22407-2 (zeszyt ćwiczeń w wersji elektronicznej – flipbook)
ISBN 978-83-02-18126-9 (zeszyt ćwiczeń w wersji papierowej)

Opracowanie merytoryczne i redakcyjne: **Magdalena Kopeć-Kubit**

Redakcja językowa: **Jolanta Kucharska**

Redakcja techniczna: **Iwona Białkowska**

Projekt okładki: **Ewa Pawińska**

Projekt graficzny: **Ewa Pawińska**

Opracowanie kartograficzne: **Adrian Bergiel**

Fotoedycja: **Ignacy Składowski**

Skład i łamanie: **Maria Dylewska**

Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne Spółka Akcyjna

00-807 Warszawa, Aleje Jerozolimskie 96

KRS: 0000595068

Infolinia: 801 220 555

www.wsip.pl

Druk i oprawa: KDD – Konińska Drukarnia Dzielowa

Publikacja, którą nabyłeś, jest dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, abyś przestrzegał praw, jakie im przysługują. Jej zawartość możesz udostępnić nieodpłatnie osobom bliskim lub osobiście znanym. Ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz jej fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A kopiując jej część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

Szanujmy cudzą własność i prawo.

Więcej na www.legalnakultura.pl

Polska Izba Książki

Spis treści

Dział I

Europa i świat w XVI wieku

1. Wielkie odkrycia geograficzne	6
2. Konsekwencje wielkich odkryć geograficznych	8
3. Kultura odrodzenia we Włoszech	10
4. Humanizm w Europie i przewrót kopernikański	12
5. Reformacja	14
6. Reforma katolicka	16
Lekcja powtórzeniowa	18

Dział II

Polska w XVI wieku

7. Polska i Litwa pod rządami ostatnich Jagiellonów	20
8. Kształtowanie się demokracji szlacheckiej	22
9. Powstanie Rzeczypospolitej Obojga Narodów	24
10. Rzeczpospolita monarchią elekcyjną	26
11. Gospodarka Rzeczypospolitej w XVI wieku	28
12. Rzeczpospolita wielu narodów i religii	30
13. „Złoty wiek” kultury polskiej	32
Lekcja powtórzeniowa	34

Dział III

Europa i Polska w XVII wieku

14. Monarchia absolutna we Francji	36
15. Anglia na drodze ku monarchii parlamentarnej	38
16. Początki panowania Wazów i wojny z Rosją	40
17. Powstanie kozackie	42
18. Wojny Rzeczypospolitej ze Szwecją	44
19. Kryzys Rzeczypospolitej w połowie XVII wieku	46
20. Wojny Rzeczypospolitej z Turcją	48
21. Barok i kultura XVII wieku w Europie i Rzeczypospolitej	50
Lekcja powtórzeniowa	52

Dział IV

Europa i świat w XVIII wieku

22. Kultura oświecenia	54
23. Prusy, Austria, Rosja – absolutyzm oświecony	56
24. Powstanie Stanów Zjednoczonych Ameryki	58
25. Wielka Rewolucja Francuska	60
26. Francja republiką	62
<i>Lekcja powtórzeniowa</i>	<i>64</i>

Dział V

Polska w XVIII wieku

27. Rzeczpospolita w okresie kryzysu – czasy saskie	66
28. Ostatnia wolna elekcja i I rozbiór Rzeczypospolitej	68
29. Reformy stanisławowskie	70
30. Sejm Wielki i Konstytucja 3 maja	72
31. Wojna w obronie konstytucji i II rozbiór Rzeczypospolitej	74
32. Powstanie kościuszkowskie i upadek Rzeczypospolitej	76
<i>Lekcja powtórzeniowa</i>	<i>78</i>

Dział VI

Epoka napoleońska

33. Napoleon Bonaparte tworzy nowy ład w Europie	80
34. Napoleon a sprawa niepodległości Polski	82
35. Upadek Napoleona	84
<i>Lekcja powtórzeniowa</i>	<i>86</i>

O zeszycie ćwiczeń

Zeszyt, podobnie jak podręcznik, został podzielony na sześć działów tematycznych, a każdy dział – na rozdziały odpowiadające poszczególnym lekcjom.

3. Kultura odrodzenia we Włoszech

1. Wykonaj zadania związane ze schematem.

I. Na schemacie uzupełnij brakujące nazwy epok w danych ludzkości, wpisując odpowiednio: nowożytność, średniowiecze, prehistoria.

II. Zaznacz na schemacie epoki, na których przebiegała się nowożytna kultura renesansu.

2. Podkreśl czynnik, który zdecydował o tym, że to właśnie we Włoszech narodziła się nowa epoka – renesans.

A. najeźdy barbarzyńców
B. pozostałości po antycznych budowlach
C. wielu uczonych z Bizancjum na włoskich uniwersytetach
D. brak dostępu do pism uczonych ze starożytnej Grecji
E. kulturywanie hasła „recreare nova”
F. rozwój handlu
G. rozwój mecenatu

3. Spójrz na ilustracje i zaznacz poprawne odpowiedzi.

1. 2.

10

Kolejne tytuły i numery lekcji są takie same jak w podręczniku.

2. Umieść zdarzenia na osi czasu – wpisz w odpowiednich okienkach litery, którymi oznaczono wydarzenia.

3. Na podstawie tekstu dokonaj poniższe zdania.

Uważaj to najpiękniejszą jeźdźcą w Europie przez wybór ładzi, piękne konie, swobodność stroju i dzielność broni [...]. Uważaj nie wyśledzić ludzi do wart i strazy przedniej i przeciwnicy się jedynie do uderzenia w bitwie. Siedzi też jeźdźca na najpiękniejszych koniach w kraju, udeśki są ozdobione błaskami i guszczykami srebrnymi lub pończacymi. Siedzi hufcowe z lękami słowem, wielkie zaprzęgi za sposób turecki, wybrak w Polsce używany, urozko-kafowany sechem lub złotem, konce bardzo zdobite [...]. Na ramięch noszą skórę lampartą lub tygrysią, [...] Husarze nie cofają się nigdy, puszczając konia w całym pędzie, przebiegają wszystko przed sobą.

A. Autor tekstu jest nastawiony do husarii pozytywnie / negatywnie (niepotrzebne skreślić, gdyż) _____

B. Konie mają dla husarii niewielkie / wielkie (niepotrzebne skreślić) znaczenie. Wynika to z tekstu – autor pisał bowiem, że _____

C. Husarze zwyciężyli, ponieśli _____

41

Ćwiczenia polegające na pracy z tekstami uczą analizy źródeł pisanych i opracowań historycznych.

III. Gdzie stoczono największe bitwy?

IV. Jakie był efekt wojny Batorego pokazanej na mapie?

V. Jak można ocenić Stefana Batorego jako wodza na podstawie rezultatów tej wojny?

4. Uporządkuj podane wydarzenia w ciągu chronologicznym. Wpisz w odpowiednich okienkach w schemacie litery, którymi oznaczono wydarzenia.

A. wybór Stefana Batorego na króla Polski
B. rozrój w Jarosławie
C. pierwsza wojna elekcyjna
D. ucieczka Henryka Walezy z Polski

27

Różnorodne polecenia pozwalają na doskonalenie umiejętności odczytywania map i planów.

3. Na podstawie wiadomości z podręcznika (ze s. 137–139, a szczególnie opisu najważniejszych wynalazków epoki oświecenia ze s. 138) dokonaj zdania.

Najbardziej zaskoczyło mnie, że w XVIII wieku wynalaziono _____.

Za najbardziej użyteczny wynalazek uważam _____, ponieważ _____.

4. Zaznacz cztery ilustracje przedstawiające wynalazki, które wpłynęły na życie w XVIII wieku.

55

Wiele ćwiczeń związanych z identyfikowaniem i analizą rozmaitych ilustracji przybliża realia epoki.

II. Za Augusta III sejm.

☐ A. kończyły się przyjęciem uławał.
☐ B. kończyły się tym, że posłowie rozjeżdżali się bez efektów prac.

III. Opisanie prawa do trywializacji sejmów obowiązowało na mocy

☐ A. dekretu wileńskiego. ☐ B. liberum veto. ☐ C. paktu obojętności.

3. Każdemu z władców przyporządkuj dotyczące go informacje z ramki.

August II Mocny	August III Sasa	Stanisław Leszczyński
		
☐	☐	☐

sejm nieczynny • państwo porządku Wettynów • uława personalna • wojna polsko-rosyjska • uława personalna • sejmik po przegranej wojnie domowej • dwukrotna elekcja na trona polski • powstanie Kołomyjski • masowe zrywanie sejmów

67

Ćwiczenia polegające na wypełnianiu tabel i schematów służą utrwalaniu i porządkowaniu wiadomości.

II. Zaznacz zdanie prawdziwe.

☐ A. Na rycinie numerem (1) oznaczono senatów, numerem (2) posłów francuskich, numerem (3) króla.

☐ B. Na rycinie numerem (1) oznaczono posłów, numerem (2) kandydatów do koo-ny polskiej, numerem (3) prymasa.

☐ C. Na rycinie numerem (1) oznaczono studentów, numerem (2) profesorów Akademi Zamojskiej, numerem (3) rektora.

☐ D. Na rycinie numerem (1) oznaczono posłów, numerem (2) senatów, numerem (3) króla.

3. Spójrz na mapę i zaznacz PRAWDA, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub FAŁSZ, jeśli jest fałszywe.

A. Mapa powstała po 1525 roku. ☐ PRAWDA ☐ FAŁSZ

B. Gdańsk nie należał do Polski. ☐ PRAWDA ☐ FAŁSZ

C. Prusy Królewskie są samodzielnym państwem. ☐ PRAWDA ☐ FAŁSZ

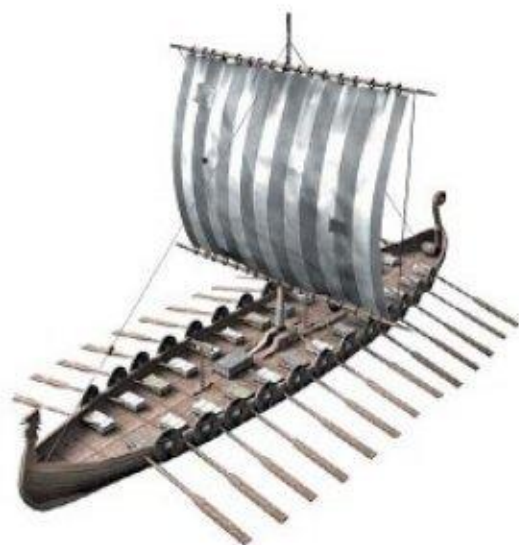
D. Prusy Królewskie podlegają Prusom Królewskim. ☐ PRAWDA ☐ FAŁSZ

35

Po każdym dziale znajdują się ćwiczenia do lekcji powtórzeniowej, które pomagają w przygotowaniu się do sprawdzianu.

1. Wielkie odkrycia geograficzne

1. Spójrz na rysunki. Wyjaśnij, dlaczego zbudowanie karaweli było jednym z czynników ułatwiających długie podróże morskie.

Płaskodenny statek wikingów.

Karawela.

2. W tabeli podano przyczyny wielkich odkryć geograficznych. Ponumeruj je tak, aby numer 1 miała ta, którą uważasz za najważniejszą, a numer 4 – ta, która jest najmniej ważna. Uzasadnij wybór najistotniejszej przyczyny.

Przyczyny wielkich odkryć geograficznych	
Trudności w dostarczaniu towarów z Azji drogą lądową.	
Ciekawość i chęć poznania nowych ziem.	
Chęć wzbogacenia się i zdobycia sławy.	
Chęć szerzenia chrześcijaństwa.	

Uzasadnienie: _____

3. Na podstawie tekstu zaznacz zdania prawdziwe.**Krzysztof Kolumb do urzędnika hiszpańskiego dworu (15 II 1493)**

[...] dopłynąłem do Indii z flotą powierzoną mi przez Najjaśniejszego Króla i Królową [Ferdynanda i Izabelę, władców Hiszpanii]; odkryłem tam wielką liczbę wysp zamieszkałych przez nieprzeliczoną ludność i objąłem w posiadanie Ich Wysokości [...].

Ich Wysokości mogą sobie zdawać sprawę, że mogę im dostarczyć tyle złota, ile zechcą [...]. Zdaje się, że znalazłem rabarbar i cynamon oraz tysiące innych wartościowych produktów. Tak tedy Zbawiciel dał zwycięstwo Naszym Najjaśniejszym Królowi i Królowej oraz ich królestwom; że chrześcijaństwo całe powinno się radować nie tyle z powodu chwały, która przez to spadnie na nie przez nawrócenie wielkiej liczby ludów na naszą wiarę, ale również z powodu bogactw materialnych, które mogą przynieść zysk całemu chrześcijaństwu.

- ☐ A. Kolumb napisał ten list w XVI wieku.
- ☐ B. Autor listu wiedział, że odkrył nowe ziemie.
- ☐ C. Kolumb miał nadzieję na rozwój chrześcijaństwa na nowo odkrytych terenach.
- ☐ D. Kolumb donosi władcom Hiszpanii, że w ich imieniu zawładnął nowymi ziemiami.

4. Dopasuj skutek wyprawy do odkrywcy. Wpisz odpowiednie litery przy nazwiskach.

☐ Krzysztof Kolumb ☐ Vasco da Gama ☐ Ferdynand Magellan

- A. odkrycie drogi morskiej do Indii C. opłynięcie kuli ziemskiej
- B. odkrycie Ameryki D. odkrycie Australii

5. Zdjęcie przedstawia pomnik Krzysztofa Kolumba w Central Parku w Nowym Jorku. Odpowiedz na dotyczące go pytania.

Dlaczego rzeźbiarz umieścił na pomniku:

- A. kulę ziemską?

- B. linę cumowniczą?

- C. krzyż na drzewcu sztandaru trzymanego przez Krzysztofa Kolumba?

2. Konsekwencje wielkich odkryć geograficznych

1. Podaj pięć informacji dotyczących życia mieszkańców Ameryki Południowej, zanim pojawili się tam kolonizatorzy z Europy.

2. Podziel skutki odkryć geograficznych na odnoszące się do Europejczyków i dotyczące mieszkańców kolonii – wpisz je w odpowiednich miejscach w tabeli. Uwaga, niektóre skutki mogą pojawić się w obu kolumnach.

skutki odkryć dla Europejczyków	skutki odkryć dla mieszkańców kolonii

praca niewolnicza • rozwój i bogacenie się miast portowych •
 możliwość szerzenia chrześcijaństwa • nieznane dotychczas choroby •
 powstanie kolonii • rozwój handlu niewolnikami •
 zakończenie składania ofiar z ludzi • rozwój handlu • uprawa nowych roślin •
 zmiana religii • nowe wynalazki • przepływ idei i stylów artystycznych

3. Na podstawie map zaznacz PRAWDA, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub FAŁSZ, jeśli jest fałszywe.

A. Najwięcej terenów w Ameryce Południowej podbiła Hiszpania.

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

B. Konkwistadorzy najszybciej podbili ziemie w centrum kontynentu.

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

C. W XVI wieku kolonie w Ameryce Południowej założyły tylko dwa kraje.

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

D. Współcześni mieszkańcy Ameryki Południowej mówią językami kolonizatorów.

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

E. Języki kolonizatorów nie miały wpływu na języki używane obecnie w krajach Ameryki Południowej.

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

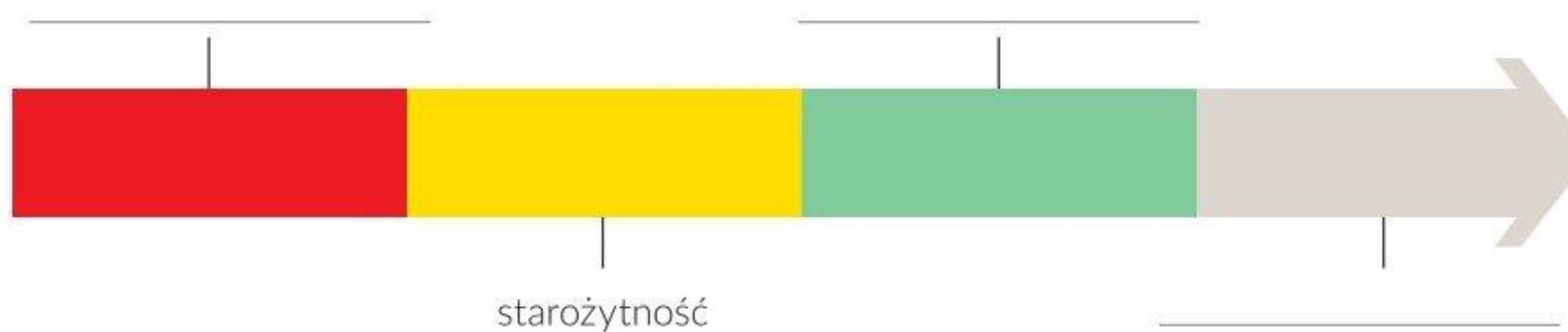
4. Zaznacz rośliny, które zostały przywiezione do Europy dzięki odkryciom geograficznym.

3. Kultura odrodzenia we Włoszech

1. Wykonaj zadania związane ze schematem.

I. Na schemacie uzupełnij brakujące nazwy epok w dziejach ludzkości, wpisując odpowiednio: nowożytność, średniowiecze, prehistoria.

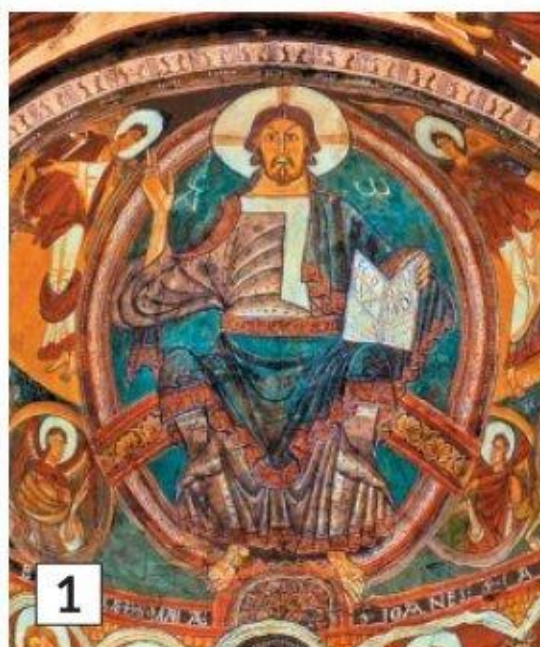

II. Zaznacz na schemacie epoki, na których przełomie zaczęła się rozwijać kultura renesansu.

2. Podkreśl czynniki, które zdecydowały o tym, że to właśnie we Włoszech narodziła się nowa epoka – renesans.

- A. najazdy barbarzyńców
- B. pozostałości po antycznych budowlach
- C. wielu uczonych z Bizancjum na włoskich uniwersytetach
- D. brak dostępu do pism uczonych ze starożytnej Grecji
- E. kultywowanie hasła *memento mori*
- F. rozwój handlu
- G. rozwój mecenatu

3. Przyjrzyj się ilustracjom i zaznacz poprawne odpowiedzi.

Jako pierwsze powstało dzieło nr 1.	☐ TAK	☐ NIE
Dzieło nr 2 powstało w okresie średniowiecza.	☐ TAK	☐ NIE
Oba dzieła nawiązują do tematyki religijnej.	☐ TAK	☐ NIE
Anonimowość autora dzieła nr 1 świadczy o renesansowym pochodzeniu tego malowidła.	☐ TAK	☐ NIE
Dzieło nr 2 przedstawia scenę z Biblii.	☐ TAK	☐ NIE

W okresie odrodzenia powstało

☐ 1. dzieło nr 1,	gdyż	☐ A. ukazuje piękno ludzkiego ciała.
☐ 2. dzieło nr 2,		☐ B. przedstawia scenę o tematyce biblijnej.

4. Zdjęcie przedstawia jeden z najcenniejszych i najbardziej znanych obrazów znajdujących się w polskiej kolekcji – *Damę z gronostajem* Leonarda da Vinci. Poszukaj w internecie informacji o nim i wpisz odpowiedzi na pytania.

A. W którym wieku powstał obraz?

B. Jaka jest inna wersja jego tytułu?

C. Kto został sportretowany na tym płótnie?

D. Co świadczy o tym, że dzieło pochodzi z epoki renesansu? (podaj jeden argument)

5. Wykreśl litery, tak aby powstało imię i nazwisko wybitnego twórcy włoskiego renesansu.

P	R	E	A	O	F	M	A	F	G	E	O	J	L	K
W	S	Z	A	N	O	C	T	O	I					

4. Humanizm w Europie i przewrót kopernikański

1. Dopisz daty do wydarzeń.

1450 • 1492 • 1543

	wynalezienie ruchomej czcionki drukarskiej
	odkrycie Ameryki
	śmierć Mikołaja Kopernika i publikacja jego dzieła <i>O obrotach sfer niebieskich</i>

2. Podaj trzy argumenty potwierdzające fakt, że wynalezienie ruchomej czcionki drukarskiej było wydarzeniem przełomowym.

- _____
- _____
- _____

3. Przeczytaj informacje na temat drukowanego kalendarza (odnalezionego w 1844 roku), który był jednym z pierwszych druków na ziemiach polskich. Odpowiedz na pytania.

Dla zobrazowania treści [...] przytaczamy wybrane wyjątki w języku polskim.

„Roku Pańskiego 1474 [...] Nadto święta ruchome obchodzone będą w następującym porządku: Siedemdziesiątnica w niedzielę po Oczyszczeniu [...]. Pierwsza niedziela Postu w niedzielę po św. Macieju [...]”.

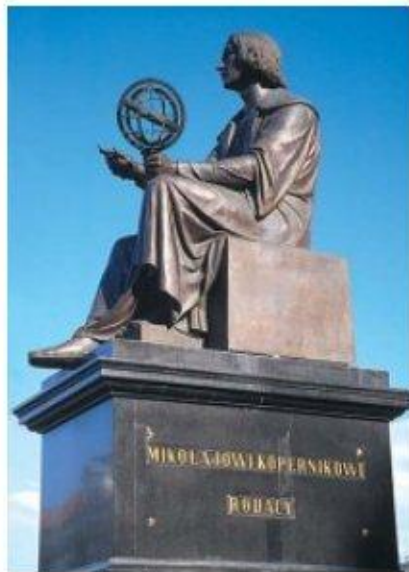
Dalej następują wskazówki dla dokonywania zabiegów lekarskich [stosowanych dawniej praktyk tzw. puszczania krwi]. Na pierwsze półrocze:

„Styczeń. Poniedziałek po Trzech Królach dobry dla wieku męskiego i starczego, dla melancholików, oprócz pośladków, przed południem. Piątek po oktawie Trzech Króli dobry dla wieku starczego, dla flegmatyków, oprócz lędźwi”.

A. Ile lat po wynalezieniu ruchomej czcionki drukarskiej przez Gutenberga ten wynalazek pojawił się na ziemiach polskich? O czym to świadczy?

B. Dla kogo był przeznaczony kalendarz?

4. Spójrz na zdjęcia. Kogo przedstawiają pomniki? Dlaczego w Polsce (i na świecie) jest wiele podobnych pomników?

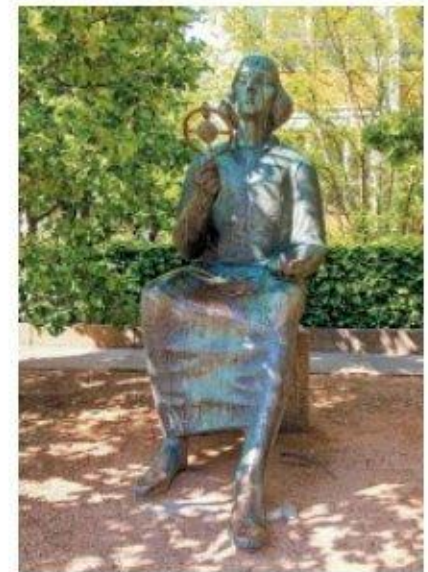
Warszawa.

Montreal.

Chicago.

Frankfurt.

5. Oceń prawdziwość każdego zdania. Zaznacz PRAWDA, jeśli zdanie jest prawdziwe, i FAŁSZ, jeśli jest fałszywe.

A. Erazm z Rotterdamu nie krytykował Kościoła katolickiego.

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

B. Erazm z Rotterdamu nie był znany swoim współczesnym, jego pisma odkryto dopiero po jego śmierci.

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

C. Listy Erazma z Rotterdamu są świadectwem tego, że ten uczony humanista głosił potrzebę pokoju i tolerancji.

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

D. Galileusz stanął przed sądem za głoszenie teorii geocentrycznej.

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

E. Sąd kościelny nakazał Galileuszowi odwołanie tezy o centralnym miejscu Słońca w naszym układzie.

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

F. Dzieło Mikołaja Kopernika *O obrotach sfer niebieskich* ukazało się wiele lat po śmierci uczonego.

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

G. Mikołaj Kopernik był związany z Toruniem, Olsztynem i Fromborkiem.

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

5. Reformacja

1. Uporządkuj podane wydarzenia w ciągu chronologicznym. Wpisz w odpowiednich okienkach na schemacie litery, którymi oznaczono wydarzenia.

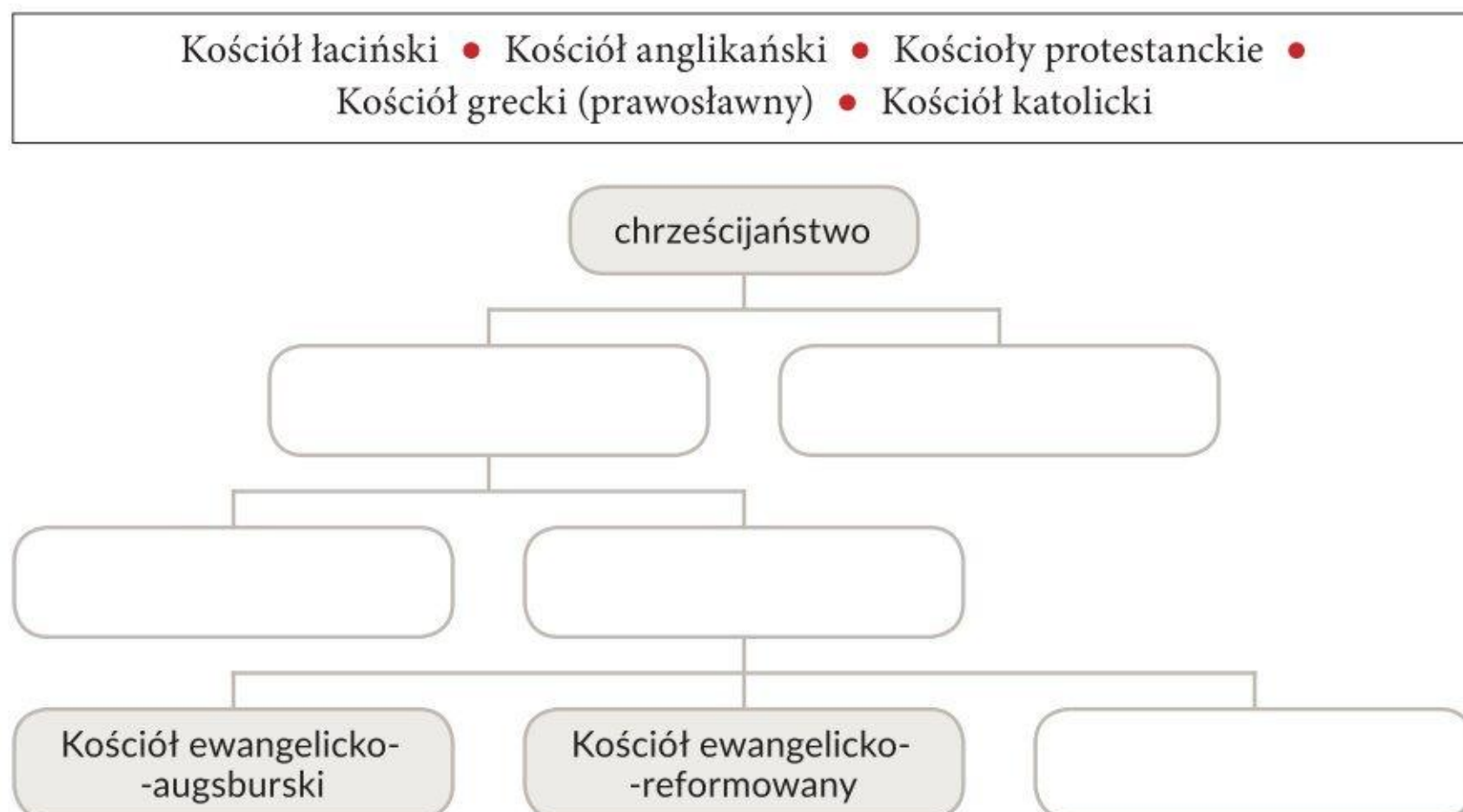
A. wystąpienie Marcina Lutra	C. podpisanie pokoju w Augsburgu
B. wybuch wojen religijnych w Niemczech	D. sprzedaż odpustów

2. Zanotuj w tabeli wiadomości na temat wyznań reformowanych.

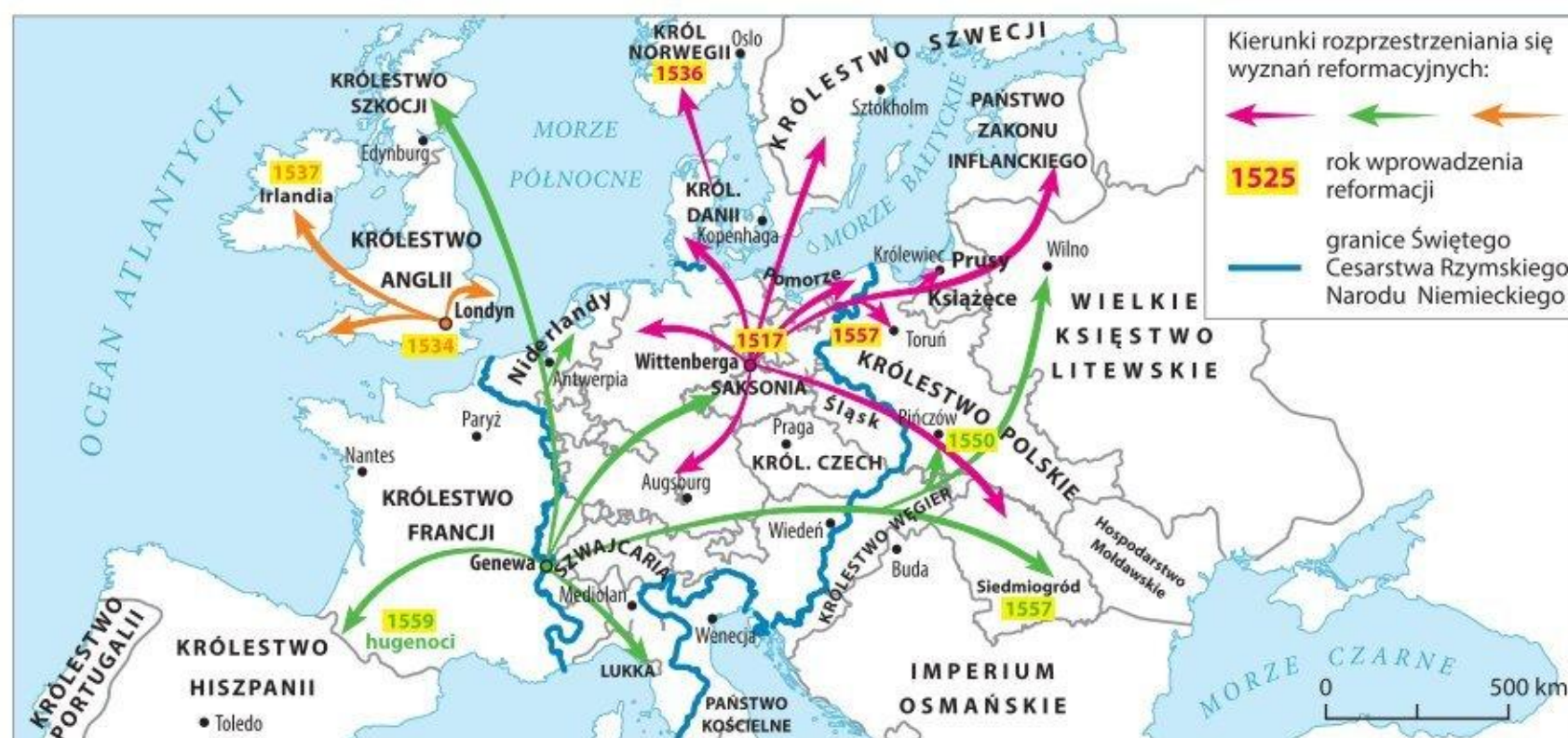
	luteranizm	kalwinizm	anglikanizm
czas (rok lub wiek) i kraj powstania			
twórca			
najważniejsze informacje			

3. Na podstawie informacji z lekcji sporządź własną definicję pojęcia reformacji.

4. Uzupełnij wykres. Wpisz w odpowiednie okienka pojęcia wybrane z tabeli.

5. Mapa przedstawia Europę w okresie reformacji. Wykonaj związane z nią zadania.

- Pokoloruj na czerwono kraj, w którym król został głową kościoła.
- Podkreśl na zielono miasto, w którym rozpoczęła się reformacja.
- Zaznacz na niebiesko granice państwa, w którym działał Jan Kalwin.

6. Połącz linią postać z właściwym opisem.

Jan Kalwin Marcin Luter Henryk VIII	konflikt z papieżem działalność w Genewie obwołanie się głową Kościoła w Szwajcarii krytyka sprzedaży odpustów

6. Reforma katolicka

1. Zaznacz szereg, w którym zdarzenia zostały uporządkowane chronologicznie.

- ☐ A. powstanie chrześcijaństwa, sobór trydencki, wystąpienie Marcina Lutra, schizma wschodnia, powstanie anglikanizmu
- ☐ B. powstanie chrześcijaństwa, wystąpienie Marcina Lutra, schizma wschodnia, powstanie anglikanizmu, sobór trydencki
- ☐ C. powstanie chrześcijaństwa, powstanie anglikanizmu, sobór trydencki, wystąpienie Marcina Lutra, schizma wschodnia
- ☐ D. powstanie chrześcijaństwa, schizma wschodnia, wystąpienie Marcina Lutra, powstanie anglikanizmu, sobór trydencki
- ☐ E. wystąpienie Marcina Lutra, powstanie chrześcijaństwa, schizma wschodnia, powstanie anglikanizmu, sobór trydencki
- ☐ F. powstanie chrześcijaństwa, sobór trydencki, wystąpienie Marcina Lutra, powstanie anglikanizmu, schizma wschodnia

2. Podkreśl zmiany, które zostały wprowadzone przez sobór trydencki.

A. druk Biblii w języku narodowym	E. utrzymanie siedmiu sakramentów
B. obowiązek odbycia studiów teologicznych przez każdego duchownego	F. nakaz przebywania proboszczów w ich parafiach, biskupów na terenie ich diecezji
C. zniesienie zakonów	G. nakaz noszenia sutann przez księży
D. zakładanie seminariów duchownych	

3. Wykonaj polecenia związane z księgą widoczną na ilustracji.

I. Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Na ilustracji przedstawiono stronę tytułową tomu zawierającego spis

- ☐ A. zakazanych ksiąg Pisma Świętego.
- ☐ B. książek, których nie wolno czytać katolikom i których zabrania się rozpowszechniać.
- ☐ C. ksiąg liturgicznych, których nie mogą używać luteranie.
- ☐ D. ksiąg spisanych ręcznie.

Strona tytułowa Indexu ksiąg zakazanych z 1564 roku.

II. Zaznacz nazwiska autorów, których pisma na pewno nie znalazły się w *Indeksie ksiąg zakazanych*.

☐ **A.** Ignacy Loyola

☐ **B.** Mikołaj Kopernik

☐ **C.** Marcin Luter

☐ **D.** Stanisław Hozjusz

☐ **E.** Jan Kalwin

☐ **F.** Galileusz

III. Wskaż poprawne dokończenie zdania.

Widoczny na ilustracji *Indeks ksiąg zakazanych* został wydany w roku

☐ **A.** 1517.

☐ **B.** 1525.

☐ **C.** 1555.

☐ **D.** 1564.

IV. Wybierz dwie osoby, których nazwiska zostały wymienione w *Indeksie ksiąg zakazanych* (możesz skorzystać z internetu). Podaj po jednej przyczynie, która mogła spowodować umieszczenie ich dzieł na tej liście.

A. Nazwisko: _____

B. Nazwisko: _____

4. Ilustracja przedstawia Matteo Ricciego – jezuitę, który z sukcesem nawracał Chińczyków na chrześcijaństwo. Przyjrzyj się portretowi i na podstawie tego źródła podaj dwa elementy, które potwierdzają szacunek duchownego dla miejscowej kultury.

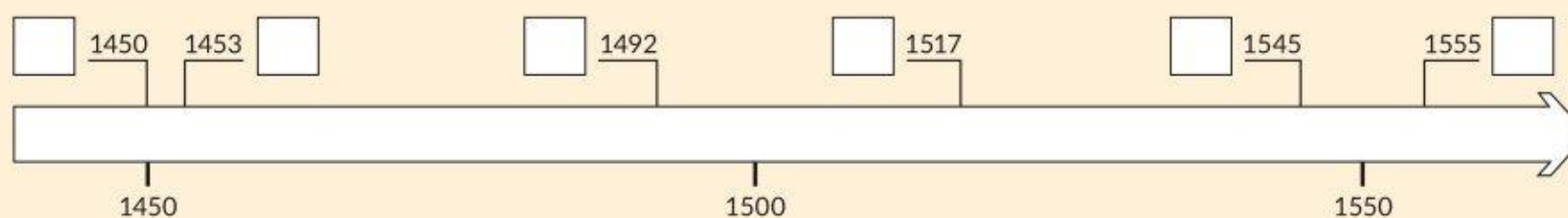

Lekcja powtórzeniowa

1. Wykonaj plakat, który będzie reklamował najważniejsze, Twoim zdaniem, wydarzenie XVI wieku.

2. Na osi czasu wpisz we właściwych miejscach litery przyporządkowane odpowiednim wydarzeniom.

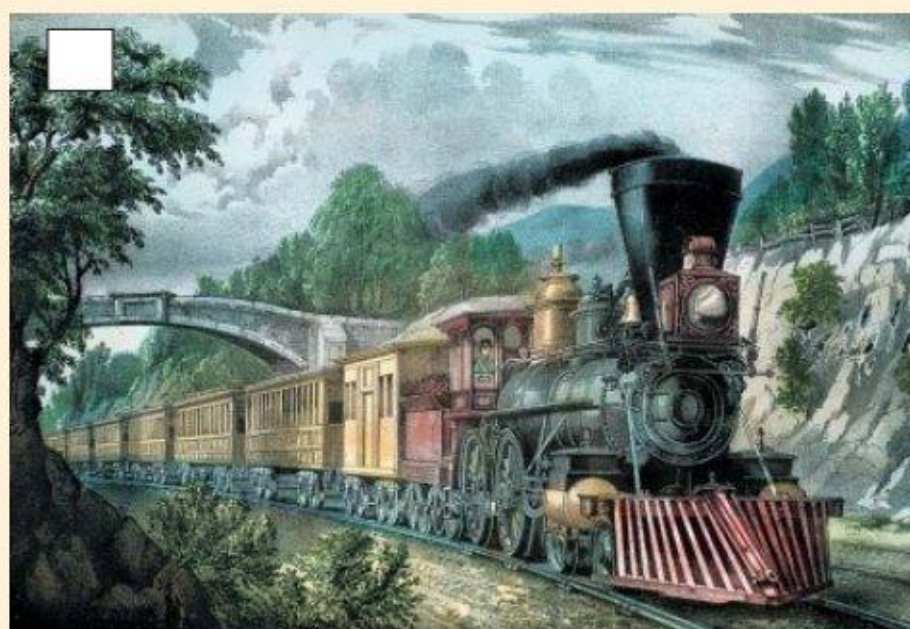
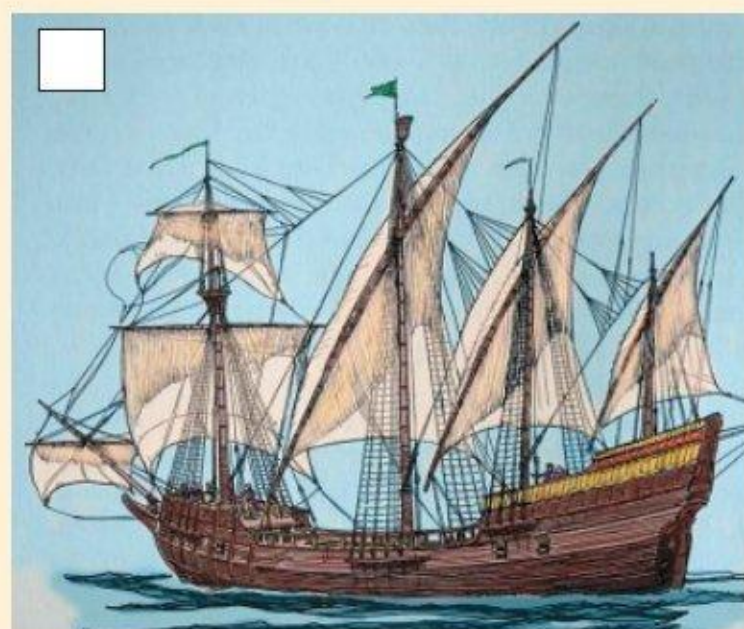
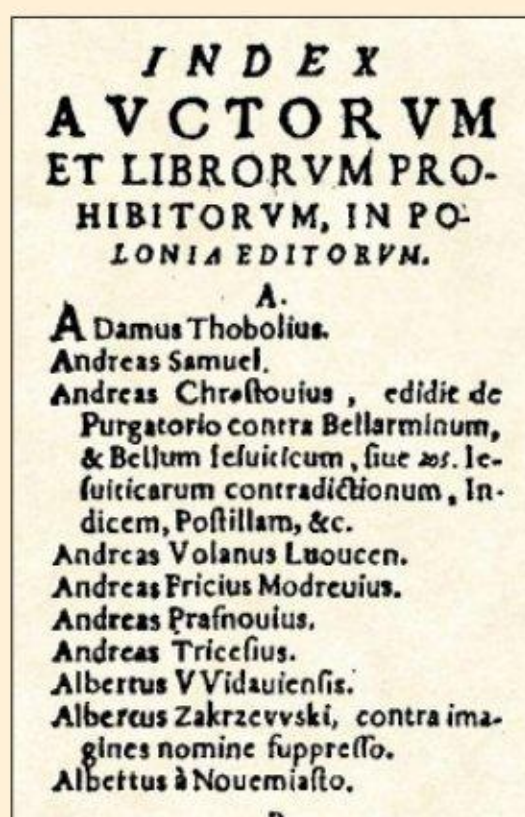
- A. pokój augsburski
- B. początek reformacji
- C. odkrycie Ameryki

- D. zdobycie Konstantynopola przez Turków
- E. początek obrad soboru trydenckiego
- F. wynalazek druku

3. Do nazwiska każdej postaci dopisz związane z nią wydarzenie lub tytuł jej dzieła.

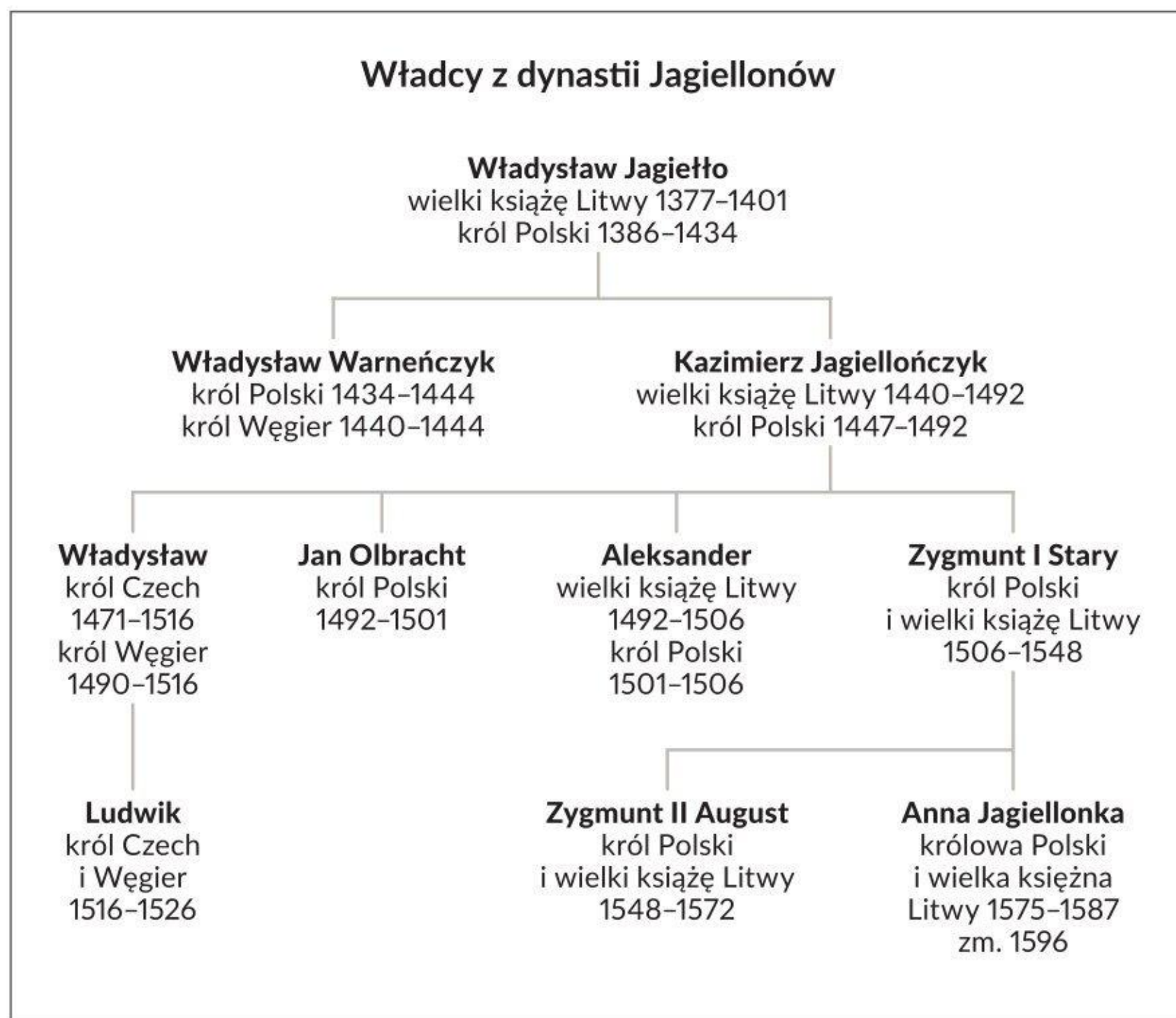
Marcin Luter	
Mikołaj Kopernik	
Jan Gutenberg	
Jan Kalwin	
Henryk VIII	
Ferdynand Magellan	
Vasco da Gama	
Leonardo da Vinci	
Krzysztof Kolumb	
Michał Anioł	

4. Przyjrzyj się ilustracjom. Zaznacz wszystkie elementy związane z XVI wiekiem.

7. Polska i Litwa pod rządami ostatnich Jagiellonów

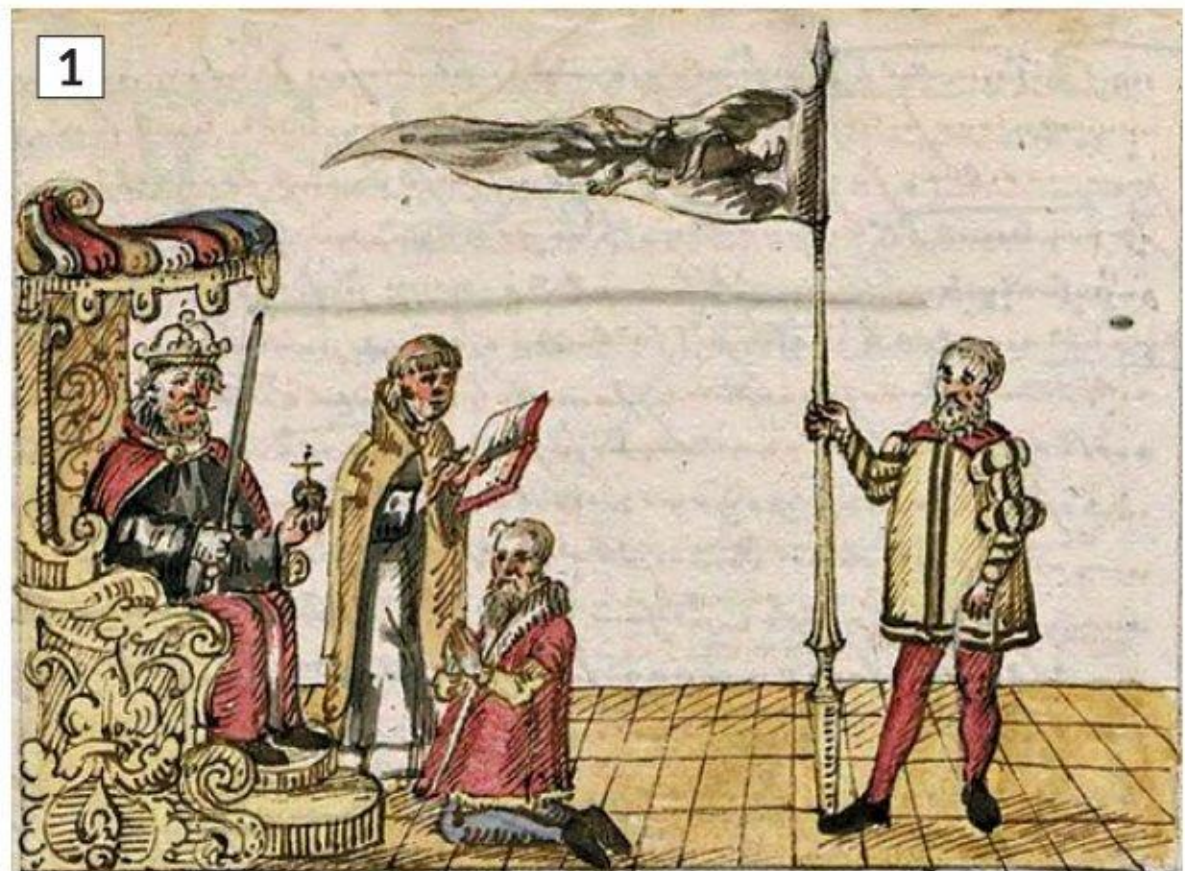
1. Na podstawie drzewa genealogicznego uzupełnij brakujące informacje w poniższej notatce.

Założycielem dynastii Jagiellonów był _____, powstała ona w wieku _____. Rodzina ta stała się jedną z najpotężniejszych dynastii w Europie, gdyż jej przedstawiciele w XVI wieku władali w _____, na _____ oraz na _____ i w _____. Ostatnim męskim przedstawicielem linii Jagiellonów był _____, który zmarł w roku _____.

2. Przyjrzyj się ilustracjom i zaznacz poprawne odpowiedzi na poniższe pytania.

1. Rysunek piórkiem z tzw. *Kroniki Redena*, przełom XVI i XVII wieku.

2. Obraz Jana Matejki z 1882 roku.

Czy obraz Jana Matejki przedstawia ceremonię składania hołdu przez Albrechta Hohenzollerna Zygmuntowi Augustowi?	☐ TAK	☐ NIE
Czy ilustracja nr 1 powstała wcześniej niż ilustracja nr 2?	☐ TAK	☐ NIE
Czy autor ilustracji nr 2 mógł być świadkiem namalowanej przez siebie sceny?	☐ TAK	☐ NIE

3. Dokończ zdanie.

Opanowanie Inflant było ważne, gdyż _____

8. Kształtowanie się demokracji szlacheckiej

1. Podpisz odpowiednio przedstawicieli różnych warstw społecznych.

- chłopci
- mieszczanie
- szlachta

2. Uzupełnij tabelę, wpisując w odpowiednie kolumny prawa i obowiązki szlachty.

prawa szlachty	obowiązki szlachty

3. Przyporządkuj definicję do pojęcia, które opisuje. Wpisz w odpowiednie pola litery odpowiadające opisowi przedstawicieli warstwy szlacheckiej.

- A. właściciele kilkunastu wsi
- B. właściciele kilkunastu miast, setek wsi, sprawowali najwyższe urzędy w państwie, posiadali własne pałace i wojsko
- C. mieli szlachecki rodowód, posiadali niewielką ilość ziemi lub nie mieli jej wcale

magnateria

☐

średnia szlachta

☐

szlachta zagrodowa
lub gołota

☐

4. Podaj dwa argumenty uzasadniające twierdzenie, że szlachta była warstwą dominującą w życiu politycznym.

- _____
- _____

5. Wykreśl z poniższych zdań informacje nieprawdziwe

- A. W czasie sejmu obowiązywała zasada **większości** / **jednomyślności**.
- B. Pospolite ruszenie było ważne, gdyż decydowało o **obronności** / **gospodarce** kraju.
- C. Sejm składał się z izby poselskiej i **mieszczańskiej** / **senatorskiej**.
- D. Konstytucja nihil novi obowiązywała od roku **1505** / **1545**.
- E. W XVI wieku w polskim sejmie zasiadali przedstawiciele **stanu szlacheckiego** / **wszystkich stanów**.
- F. **Król brał udział** / **nie brał udziału** w obradach sejmu.
- G. Sejmy zbierały się zazwyczaj **zimą lub wczesną wiosną** / **latem lub wczesną jesienią**.

9. Powstanie Rzeczypospolitej Obojga Narodów

1. Wpisz do tabeli przyczyny zawarcia unii polsko-litewskiej w 1569 roku. Podziel je na dotyczące Polski i odnoszące się do Litwy. Przyczyny, które można przypisać obu państwom, wpisz w kolumnie środkowej.

chęć wzmocnienia pozycji na arenie międzynarodowej • chęć uzyskania przywilejów • zagrożenie ze strony Rosji • brak potomka męskiego Zygmunta Augusta i perspektywa wygaśnięcia dynastii • nadzieja na uzyskanie ziem na wschodzie

Przyczyny zawarcia unii realnej		
strona polska	wspólne dla obu państw	strona litewska

2. Wyjaśnij pojęcie unii realnej na przykładzie unii lubelskiej. Posłuż się określeniami: ten sam władca, wspólna polityka zagraniczna, wspólna waluta, sejmy zwoływane na terenie Korony i Księstwa.

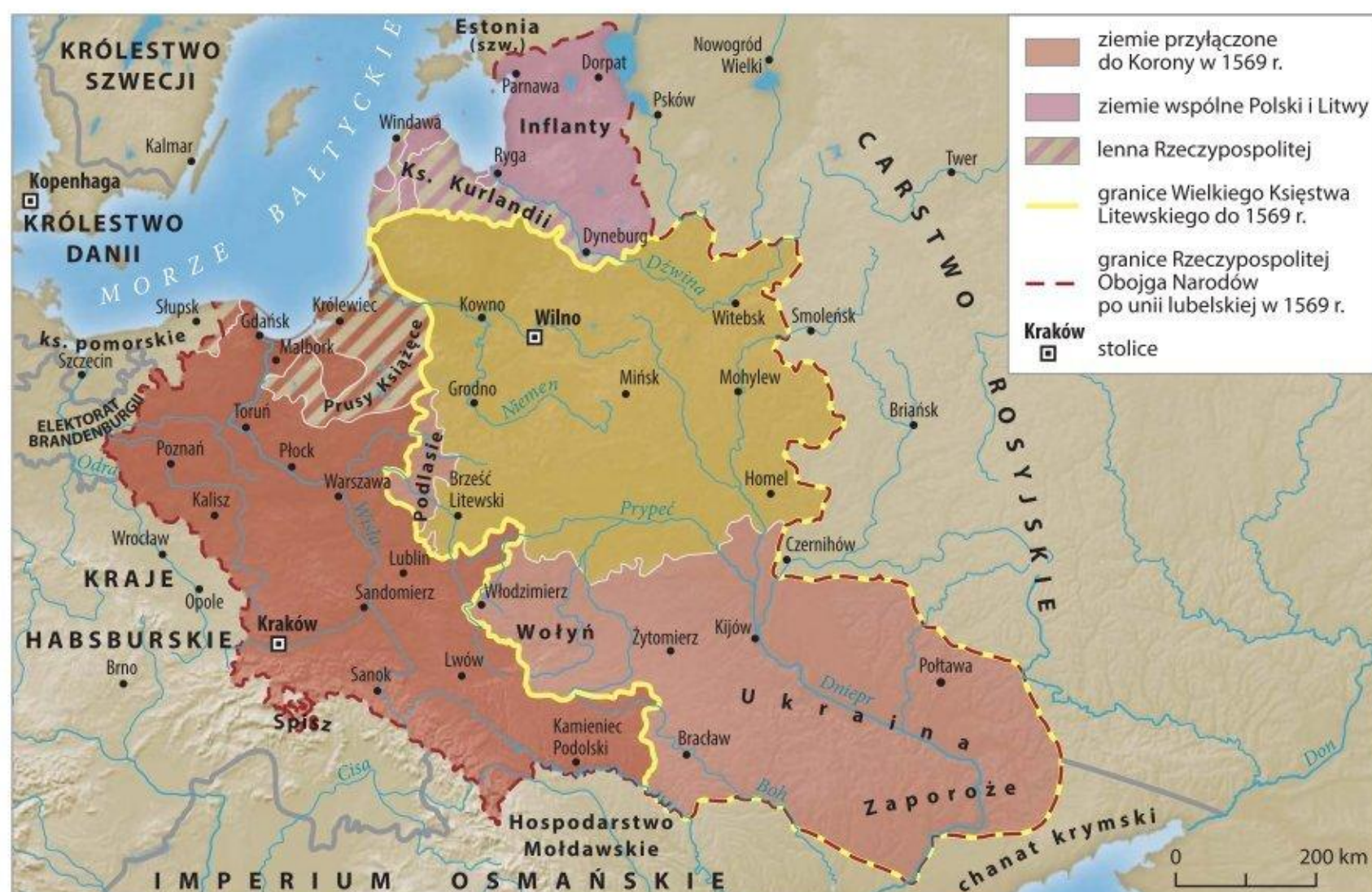
3. Ilustracja przedstawia herb Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Odpowiedz pisemnie na pytania.

I. Jakie elementy herbu wskazują na połączenie dwóch państw?

II. Jaka jest pozycja każdego państwa względem drugiego?

4. Podpisz odpowiednio: Korona Królestwa Polskiego, Wielkie Księstwo Litewskie. Podkreśl nazwę miasta, w którym została zawarta unia realna między Polską a Litwą.

10. Rzeczpospolita monarchią elekcyjną

1. Połącz liniami pojęcia z właściwymi objaśnieniami.

A. wolna elekcja B. artykuły henrykowskie C. prymas D. pacta conventa	1. dostojnik Kościoła katolickiego, sprawujący władzę w czasie bezkrólewia 2. sposób wyboru króla (głosowanie szlachty) 3. osobiste obietnice wstępującego na tron 4. łacińska nazwa szopy senatorskiej 5. zasady ustrojowe, które miały być przestrzegane przez króla

2. Na podstawie informacji z podręcznika i innych źródeł przygotuj ulotkę wyborczą Henryka Walezego ubiegającego się o tron polski.

Imię i nazwisko _____

Kraj pochodzenia _____

Wiek _____

Dynastia _____

Obietnice _____

3. Mapa przedstawia kampanie wojenne Stefana Batorego. Na podstawie zawartych na niej informacji oraz wiedzy z podręcznika odpowiedz na pytania.

I. Z jakim krajem Stefan Batory prowadził wojny?

II. W którym to było wieku?

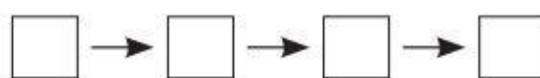
III. Gdzie stoczono największe bitwy?

IV. Jakie był efekt wojny Batorego pokazanej na mapie?

V. Jak można ocenić Stefana Batorego jako wodza na podstawie rezultatów tej wojny?

4. Uporządkuj podane wydarzenia w ciągu chronologicznym. Wpisz w odpowiednich okienkach w schemacie litery, którymi oznaczono wydarzenia.

A. wybór Stefana Batorego na króla Polski

C. pierwsza wolna elekcja

B. rozejm w Jamie Zapolskim

D. ucieczka Henryka Walezego z Polski

11. Gospodarka Rzeczypospolitej w XVI wieku

1. Na podstawie mapy rozstrzygnij, czy określenie XVI-wiecznej Polski „spichlerzem Europy” było zasadne (zaznacz „TAK” lub „NIE”). Podaj co najmniej trzy argumenty na potwierdzenie swojej opinii.

☐ TAK / ☐ NIE

Uzasadnienie: _____

2. Podkreśl te działania, które podejmowała szlachta, aby rozwinąć produkcję zboża w swoich folwarkach.

- A. zwiększanie wymiaru pańszczyzny
- B. karczowanie lasów, zagospodarowanie nieużytków
- C. budowanie dworów w stylu renesansowym
- D. ograniczanie odchodzenia chłopów ze wsi do miast
- E. udział w wolnej elekcji
- F. budowa manufaktur

3. Na podstawie reprodukcji obrazu Wojciecha Gersona wykonaj polecenia.

Wojciech Gerson, *Gdańsk w XVII wieku*, 1865 rok.

I. Oceń prawdziwość każdego zdania. Zaznacz **PRAWDA, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub **FAŁSZ**, jeśli jest fałszywe.**

- A. W mieście kwitnie handel zbożem.
- B. Wszyscy mieszkańcy miasta są zamożni.
- C. Przy rzece znajdują się spichlerze.
- D. W Gdańsku przebywają cudzoziemcy.
- E. Zabudowa miejska stanowi dowód na niewielki rozwój miasta.

☐	PRAWDA	/	☐	FAŁSZ
☐	PRAWDA	/	☐	FAŁSZ
☐	PRAWDA	/	☐	FAŁSZ
☐	PRAWDA	/	☐	FAŁSZ
☐	PRAWDA	/	☐	FAŁSZ

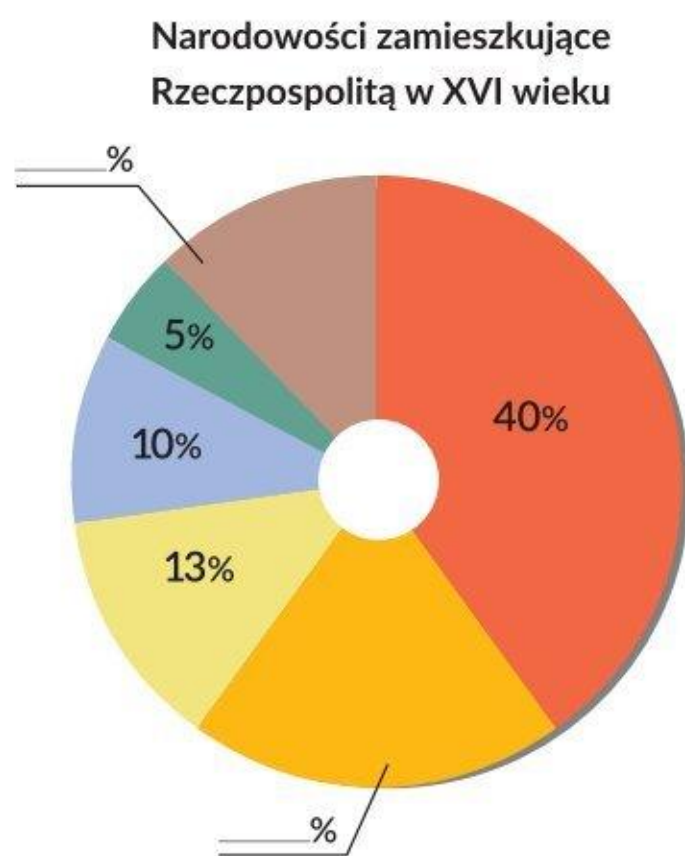
II. Korzystając z informacji z obrazu i własnej wiedzy, podaj trzy argumenty potwierdzające duże znaczenie Gdańska.

- _____
- _____
- _____

12. Rzeczpospolita wielu narodów i religii

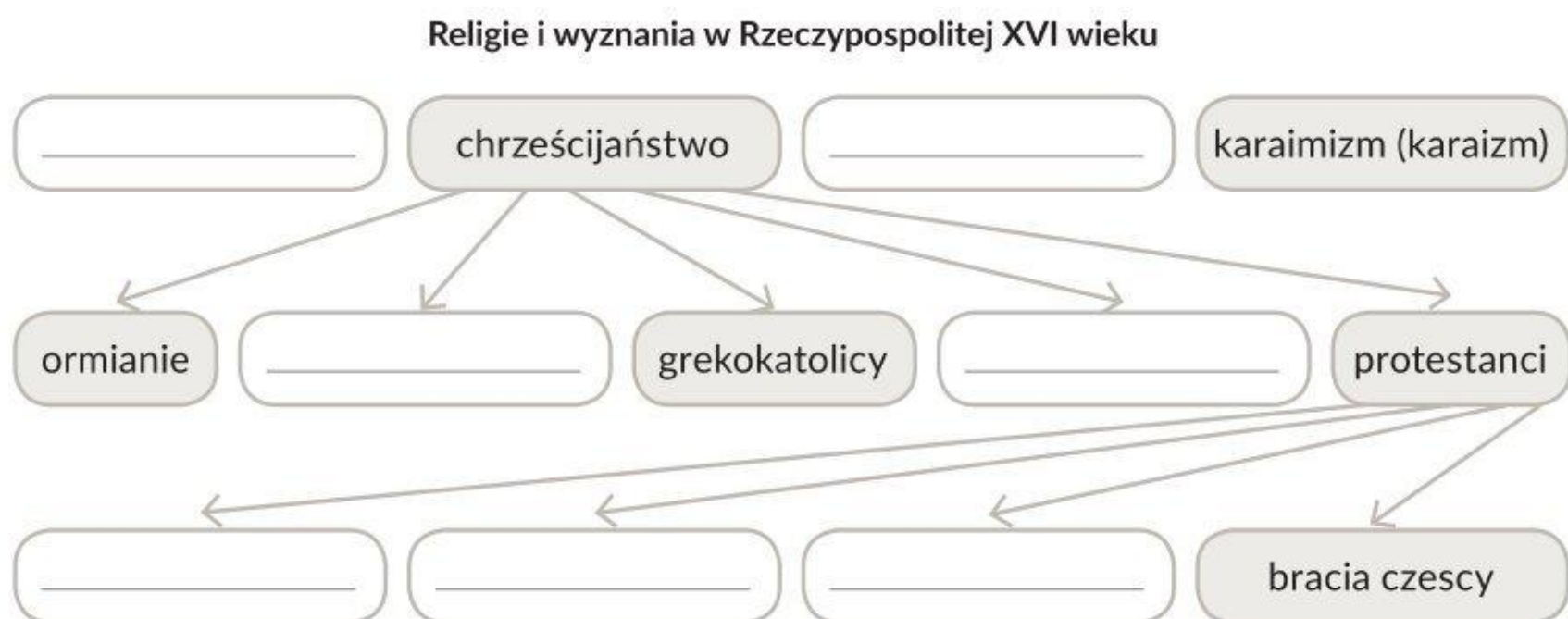
1. Uzupełnij schemat i jego legendę, tak by pokazywały sytuację narodowościową w XVI-wiecznej Rzeczypospolitej.

- 40% _____
- 20% Rusini _____
- 13% _____
- 10% _____
- 5% _____
- 12% inni _____

2. Korzystając z informacji z mapy z podręcznika (s. 72), wykonaj zadania.

I. Uzupełnij schemat, wpisując nazwy religii oraz wyznań, których przedstawiciele zamieszkiwali ziemie Rzeczypospolitej w XVI wieku.

II. Podaj nazwy wyznań dominujących na podanych terenach.

A. Mazowsze: _____

B. Prusy Książęce: _____

C. Ukraina: _____

D. Raków, Secemin i Lusławice: _____

3. Wpisz do tabeli informacje z ramki, tak aby odpowiadały charakterystyce podanych wyznań chrześcijańskich w XVI-wiecznej Rzeczypospolitej.

grekokatolicy	prawosławni	luteranie	kalwini

przede wszystkim niemieckie mieszczaństwo zamieszkujące miasta •
 wschodnie tereny Rzeczypospolitej Obojga Narodów •
 przede wszystkim polska szlachta, która porzuciła katolicyzm •
 wspólnota religijna, która powstała na mocy unii brzeskiej, prawosławni
 zachowujący swój obrządek i uznający zwierzchnictwo papieża

4. Zapoznaj się z fragmentem aktu konfederacji warszawskiej i zaznacz PRAWDA, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub FAŁSZ, jeśli jest fałszywe.

A iż w Rzeczypospolitej naszej jest różnorodność niemała z strony wiary krześcijańskiej, zabiegając temu, aby się z tej przyczyny między ludźmi rozruchy jakie szkodliwe nie wszczęły, które po inszych królestwach jaśnie widzimy, obiecujemy to sobie spólnie za nas i za potomki nasze na wieczne czasy pod obowiązkiem przysięgi, pod wiarą, czcią i sumnieniem naszym, iż którzy jestechemy różni w wierze, pokój między sobą zachować, a dla różnej wiary i odmiany w Kościołach krwie nie przelewać.

A. Intencją autorów tekstu była tolerancja religijna.

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

B. Dokument powstał przed rokiem 1517.

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

C. Autorzy tekstu dostrzegają pokojowe współistnienie różnych religii poza granicami Rzeczypospolitej.

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

5. Rzeczpospolitą nazywano „azylem heretyków” lub „państwem bez stosów”. Podaj dwa argumenty uzasadniające te określenia. Wykorzystaj podpowiedzi z ramki.

konfederacja warszawska • tolerancja • brak prześladowań •
 schronienie dla przedstawicieli religii prześladowanych w Europie

- _____
- _____

13. „Złoty wiek” kultury polskiej

1. Przyjrzyj się ilustracjom.
Obok każdej z nich zapisz,
co lub kogo przedstawia
i jaki jest jej związek z polskim
renesansem. Skorzystaj
ze wzoru.

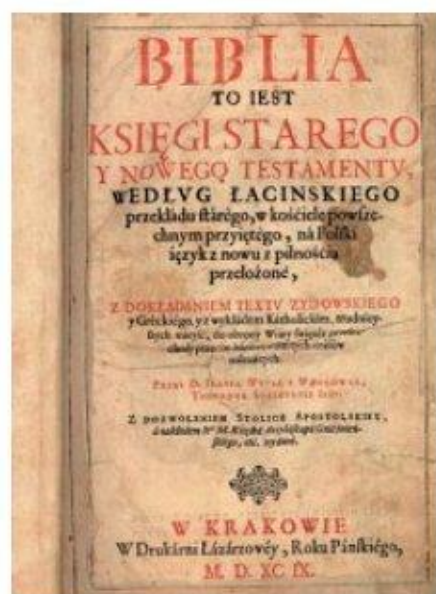
Wzór:

- strona tytułowa utworu
Mikołaja Reja
- dzieło jednego
z najwybitniejszych
twórców polskiego
odrodzenia, pisane
w języku polskim

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

- _____
- _____

2. Wskaż poprawną odpowiedź na poniższe pytanie. Wybierz odpowiedź 1 lub 2 i zaznacz jej uzasadnienie A, B, C albo D.

Czy renesans w Polsce można nazwać „złotym wiekiem”?

☐ 1. Tak,	gdyż	☐ A. doszło wówczas do wielkich zmian w polskiej kulturze, rozwoju sztuki w duchu odrodzenia.
		☐ B. wprowadzono w tym czasie złote polskie i złote czerwone.
☐ 2. Nie,		☐ C. nie doszło wtedy do żadnych zmian politycznych.
		☐ D. nie wprowadzono wówczas absolutyzmu.

3. Wskaż poprawne dokończenie każdego zdania.

I. Zamość został założony

☐ A. przez Zygmunta Starego.	☐ C. przez Jana Zamoyskiego.
☐ B. przez królową Bonę.	☐ D. przez Zygmunta Augusta.

II. Podstawy polskiego języka literackiego stworzyli

- ☐ **A.** Jan Kochanowski i Andrzej Frycz Modrzewski.
- ☐ **B.** Jan Kochanowski i Mikołaj Rej.
- ☐ **C.** Andrzej Frycz Modrzewski i Jakub Wujek.
- ☐ **D.** Jan Kochanowski i królowa Bona.

III. Do najwybitniejszych przykładów architektury polskiego renesansu nie należy

☐ A. ratusz w Toruniu.	☐ C. ratusz w Zamościu.
☐ B. ratusz w Poznaniu.	☐ D. kaplica Zygmuntowska na Wawelu.

Lekcja powtórzeniowa

1. Przyjrzyj się ilustracjom. Uzupełnij podpis każdej z nich tak, aby zawierał informację o związanym z ilustracją wydarzeniu oraz o czasie, w jakim to wydarzenie miało miejsce (data roczna).

Ilustracja nr 1 przedstawia: _____

Wydarzenie, z którym się wiąże, to _____

Miało ono miejsce w roku _____

Ilustracja nr 2 przedstawia: _____

Wydarzenie, z którym się wiąże, to _____

Miało ono miejsce w roku _____

Ilustracja nr 3 przedstawia: _____

Wydarzenie, z którym się wiąże, to _____

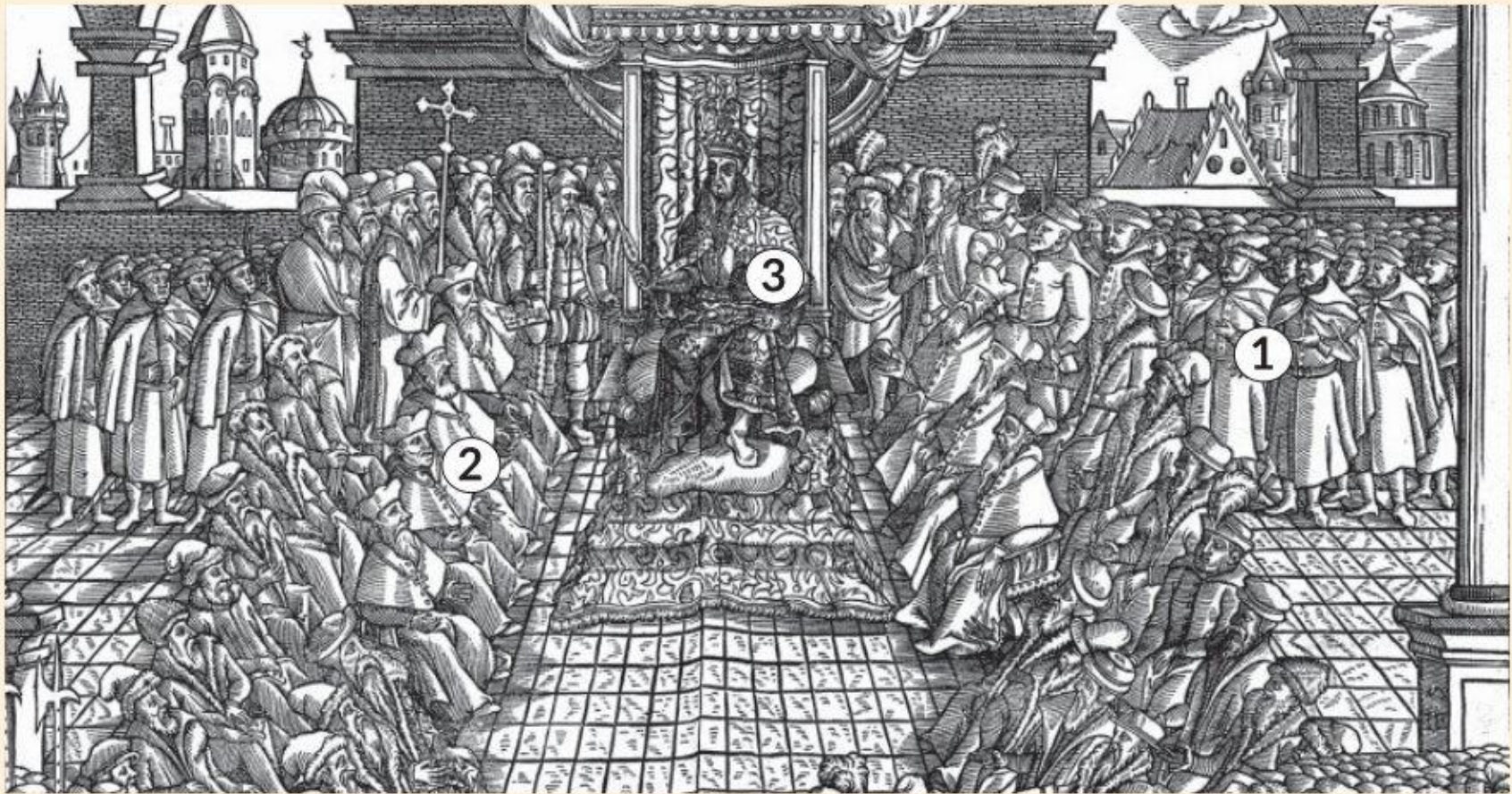
Miało ono miejsce w roku _____

2. Na podstawie ilustracji wykonaj zadania.

I. Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Rycina przedstawia

- ☐ A. obrady sejmu elekcyjnego.
- ☐ B. ceremonię koronacji Zygmunta Starego.
- ☐ C. obrady sejmu za czasów Zygmunta Augusta.
- ☐ D. wykład w jednej z sal Akademii Zamojskiej.

II. Zaznacz zdanie prawdziwe.

- ☐ A. Na rycinie numerem (1) oznaczono senatorów, numerem (2) posłów francuskich, numerem (3) króla.
- ☐ B. Na rycinie numerem (1) oznaczono posłów, numerem (2) kandydatów do korony polskiej, numerem (3) prymasa.
- ☐ C. Na rycinie numerem (1) oznaczono studentów, numerem (2) profesorów Akademii Zamojskiej, numerem (3) rektora.
- ☐ D. Na rycinie numerem (1) oznaczono posłów, numerem (2) senatorów, numerem (3) króla.

3. Spójrz na mapę i zaznacz PRAWDA, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub FAŁSZ, jeśli jest fałszywe.

A. Mapa powstała po 1525 roku.

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

B. Gdańsk nie należy do Polski.

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

C. Prusy Książęce są samodzielnym państwem.

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

D. Prusy Książęce podlegają Prusom Królewskim.

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

14. Monarchia absolutna we Francji

1. Podkreśl elementy, które charakteryzują monarchię absolutną.

król • parlament •
skupienie władzy sądowniczej, ustawodawczej, wykonawczej •
kodeks prawny • demokracja • oligarchia • trójpodział władz

2. Zapoznaj się z tekstem i odpowiedz na dotyczące go pytania.

Etykieta i ceremoniał na dworze Ludwika XIV

Przykładem ceremoniału na dworze Ludwika XIV była uroczystość porannego wstawania Jego Królewskiej Mości. Monarcha budził się zazwyczaj w porze, którą określał poprzedniego wieczoru [...]. Pierwszy kamerdyner podchodził do łóża króla i oznajmiał: „Sire, bije ósma”. Po paru minutach, kiedy król całkiem się rozbudził, do sypialni mogli wejść jego brat i synowie, by z nim porozmawiać [...]. Potem jego ciało nacierali lekarze i chirurg. Następnie Ludwik mył ręce w spirytusie winnym i wybierał sobie perukę, wreszcie wkładał pantofle i szlafrok, wychodził poza balustradę i siadał w fotelu. Co drugi dzień odbywało się golenie. Podczas tej czynności często mówił o polowaniu albo parę słów do kogoś z obecnych. Nie przynoszono mu żadnych przyborów toaletowych prócz lustra. Ceremonia ta miała charakter publiczny, ale prawo uczestniczenia w niej przysługiwało tylko grupie około stu wyróżnionych dworzan.

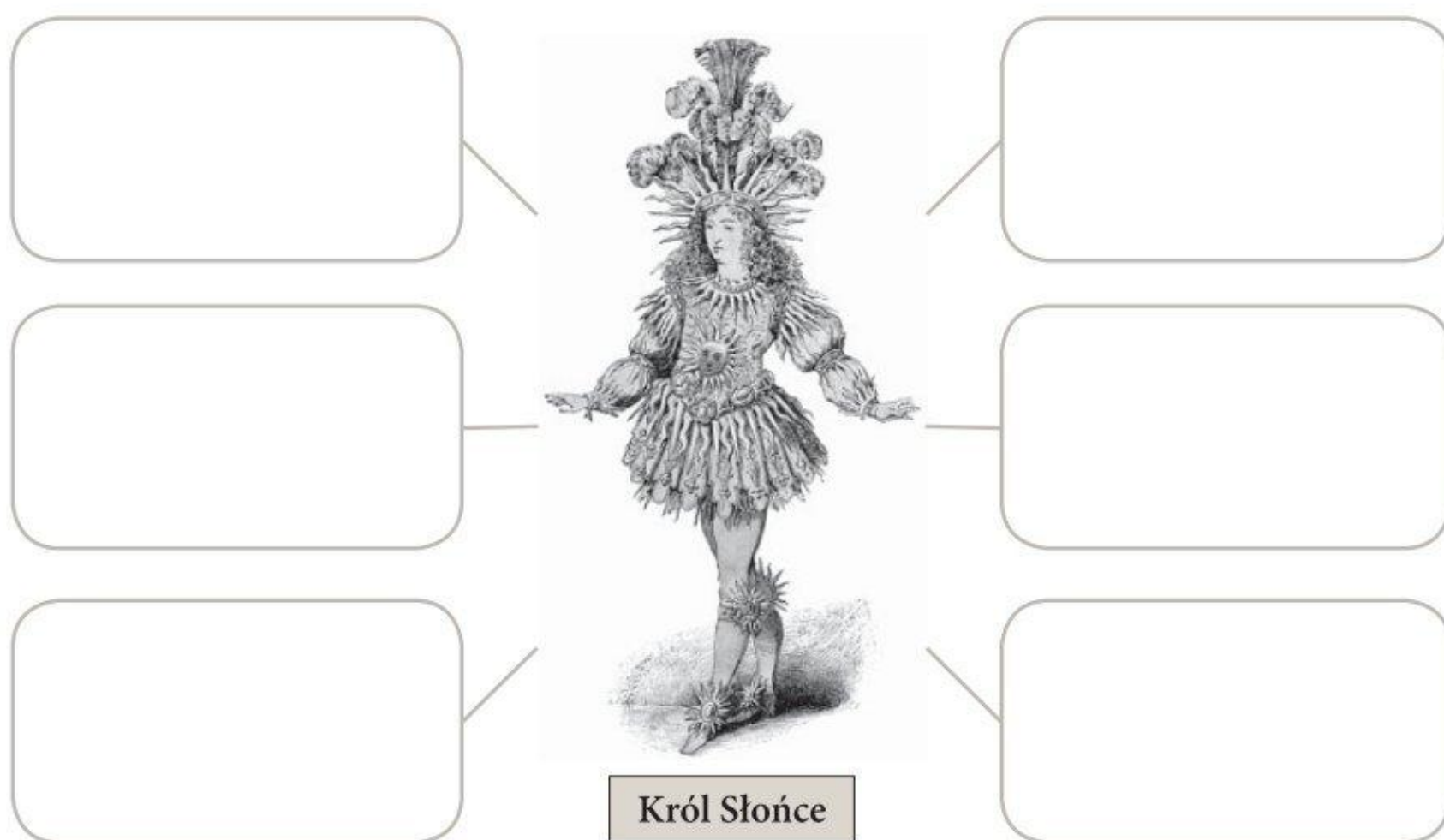
I. Zaznacz **PRAWDA**, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub **FAŁSZ**, jeśli jest fałszywe.

A. Tekst opisuje życie dworu w XVI wieku.	☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ
B. Życie króla biegło według ściśle ustalonego rozkładu.	☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ
C. Ludwik XIV codziennie spotykał się ze swoim lekarzem.	☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ
D. W opisanej ceremonii uczestniczyła tylko rodzina króla.	☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ
E. Król pudrował swoje naturalne włosy.	☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ
F. Fryzjer odwiedzał króla raz w tygodniu i golił mu brodę.	☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

II. Wyjaśnij, dlaczego pobudkę króla określano mianem „ceremoniału”. Jakie znaczenie miał ów ceremoniał dla pozycji władcy?

3. Uzupełnij schemat tak, aby przedstawiał najważniejsze informacje dotyczące Króla Słońce.

4. Zaznacz zdania prawdziwe.

- ☐ **A.** Ludwik XIV wrócił do tradycji zwoływania Stanów Generalnych.
- ☐ **B.** Ludwik XIV zniósł edykt gwarantujący pokój religijny we Francji.
- ☐ **C.** Na rozkaz Ludwika XIV przebudowano niewielki pałac myśliwski w Wersalu.
- ☐ **D.** Absolutystyczne rządy Ludwika XIV spowodowały zastój w nauce i kulturze.
- ☐ **E.** Autorem słów „Państwo to ja” był kardynał Richelieu.

15. Anglia na drodze ku monarchii parlamentarnej

1. Uporządkuj podane wydarzenia w ciągu chronologicznym. Wpisz w odpowiednich okienkach w schemacie litery, którymi oznaczono wydarzenia.

- A. konflikt króla z parlamentem
- B. rządy Olivera Cromwella
- C. Wspaniała Rewolucja
- D. *Deklaracja praw*
- E. powstanie opozycji wobec Stuartów
- F. ścięcie Karola I Stuarta
- G. unia Anglii i Szkocji

2. Wyjaśnij zasadę „król panuje, ale nie rządzi”.

3. Uzupełnij schemat, a następnie zaznacz PRAWDA, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub FAŁSZ, jeśli jest fałszywe.

- A. Schemat nawiązuje do unii realnej Wielkiej Brytanii i Anglii.
- B. Trzecia flaga powstała w XVIII wieku.
- C. Proces przedstawiony na schemacie miał miejsce w czasie rządów Olivera Cromwella.
- D. Unia z 1707 roku przetrwała do dziś.

☐	PRAWDA /	☐	FAŁSZ
☐	PRAWDA /	☐	FAŁSZ
☐	PRAWDA /	☐	FAŁSZ
☐	PRAWDA /	☐	FAŁSZ

4. Kto obecnie sprawuje władzę w Wielkiej Brytanii? Podaj imię władcy i nazwę dynastii, z której się wywodzi, oraz datę wstąpienia na tron. Sprawdź też, czy zasady sprawowania władzy królewskiej zmieniły się od czasów Wspaniałej Rewolucji.

5. Zdjęcie przedstawia szkockie klejnoty koronacyjne (tzw. regalia). Wykonaj związane z nim zadania.

I. Podaj nazwy przedmiotów wchodzących w skład klejnotów koronacyjnych Szkocji.

(1) _____ (2) _____ (3) _____

II. Uzasadnij, dlaczego po roku 1707 regalia zostały umieszczone w skrzyni i nie były już nigdy więcej używane?

6. Połącz linią postać z właściwym opisem.

A. Oliver Cromwell

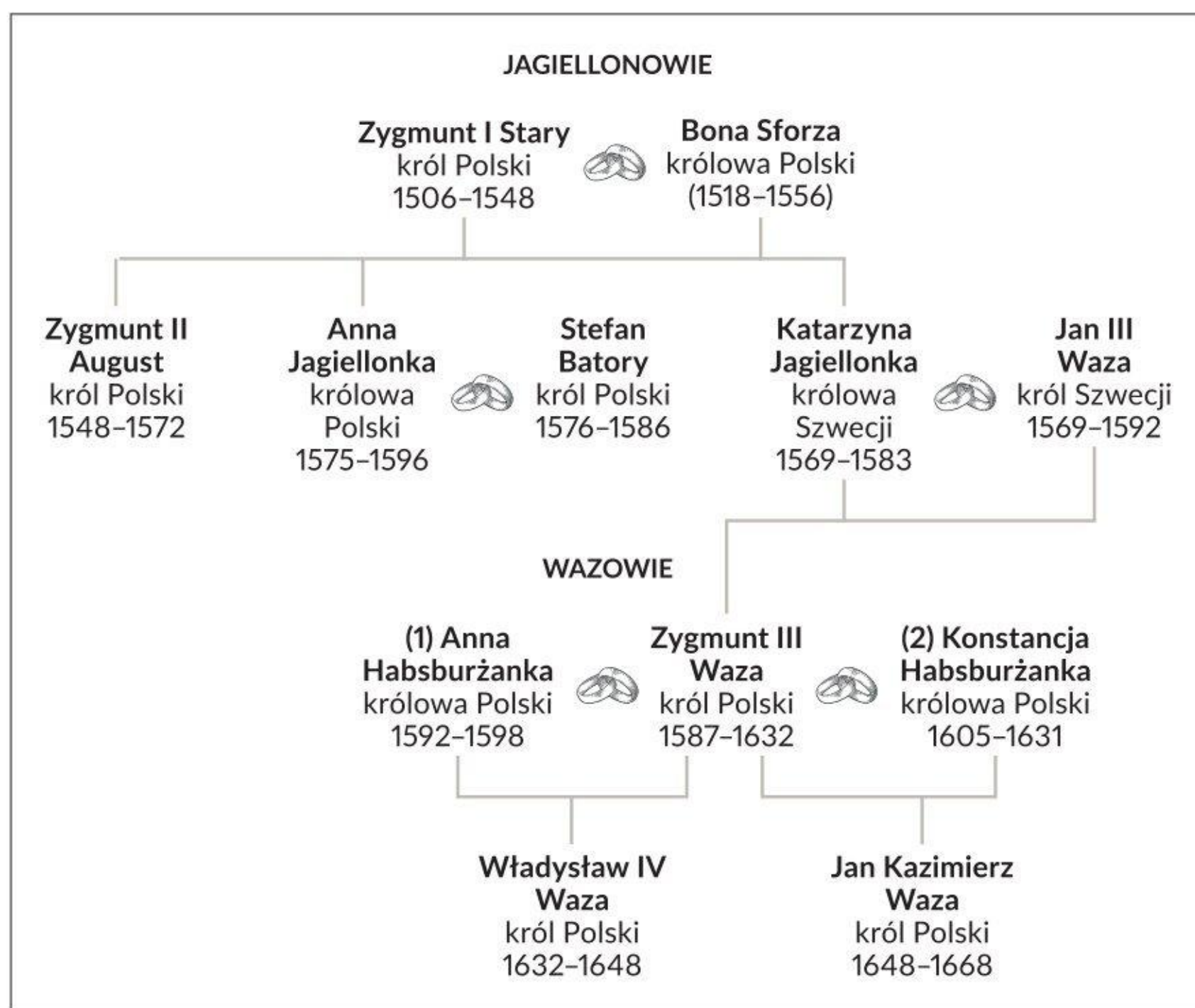
B. Jakub II Stuart

C. Karol I Stuart

- 1. skazany na karę śmierci i ścięty**
- 2. obalony w wyniku Wspaniałej Rewolucji**
- 3. pełnił funkcję lorda protektora**
- 4. objął rządy po Wspaniałej Rewolucji**

16. Początki panowania Wazów i wojny z Rosją

1. Wykres przedstawia uproszczone drzewo genealogiczne ostatnich władców Polski z dynastii Jagiellonów oraz władców z dynastii Wazów. Na podstawie drzewa i wiadomości z podręcznika zaznacz PRAWDA, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub FAŁSZ, jeśli jest fałszywe.

- A. Pierwszy król z dynastii Wazów był synem Anny Jagiellonki.
- B. Zygmunt III Waza panował w czasie dymitriad.
- C. Jako pierwszy z synów Zygmunta III Wazy panował Jan Kazimierz.
- D. Druga żona Zygmunta III Wazy przeżyła go o rok.
- E. Ani Władysław IV, ani Jan Kazimierz nie byli spokrewnieni ze Stefanem Batorym.

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

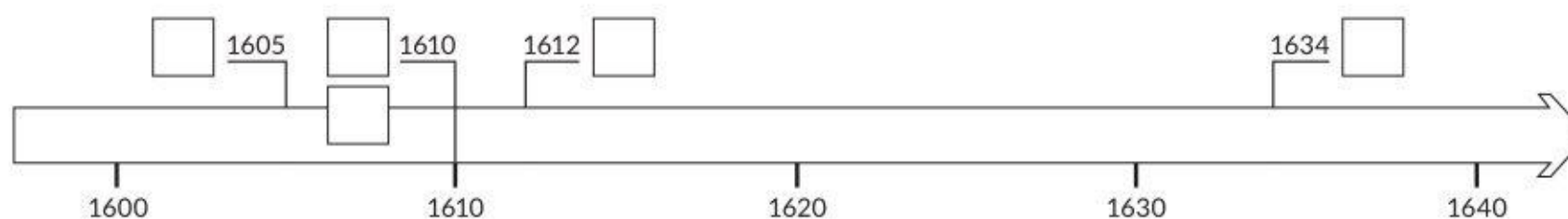
☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

2. Umieść zdarzenia na osi czasu – wpisz w odpowiednich okienkach litery, którymi oznaczono wydarzenia.

- A. pierwsza dymitriada
- B. zajęcie Moskwy przez wojska Rzeczypospolitej
- C. bitwa pod Kłuszynem
- D. kapitulacja polskiej załogi i opuszczenie Kremla
- E. pokój w Polanowie

3. Na podstawie tekstu dokończ poniższe zdania.

Usarze to najpiękniejsza jazda w Europie przez wybór ludzi, piękne konie, wspaniałość stroju i dzielność broni [...]. Usarze nie wydzielają ludzi do wart i straży przedniej i przeznaczają się jedynie do uderzenia w bitwach. Siedzi ta jazda na najlepszych koniach w kraju, uzdeczki są ozdobione blaszkami i guziczkami srebrnymi lub pozłacanymi. Siodła haftowane z lękiem złożonym, wielkie czapraki na sposób turecki, zwykle w Polsce używany, szeroko haftowany srebrem lub złotem, koncerz bardzo ozdobny [...]. Na ramionach noszą skórę lamparcią lub tygrysią. [...] Husarze nie cofają się nigdy, puszczając konia w całym pędzie, przebijają wszystko przed sobą.

A. Autor tekstu jest nastawiony do husarii **pozytywnie** / **negatywnie** (niepotrzebne skreśl), gdyż _____

B. Konie mają dla husarii **niewielkie** / **wielkie** (niepotrzebne skreśl) znaczenie. Wynika to z tekstu – autor pisze bowiem, że _____

C. Husaria zwycięża, ponieważ _____

17. Powstanie kozackie

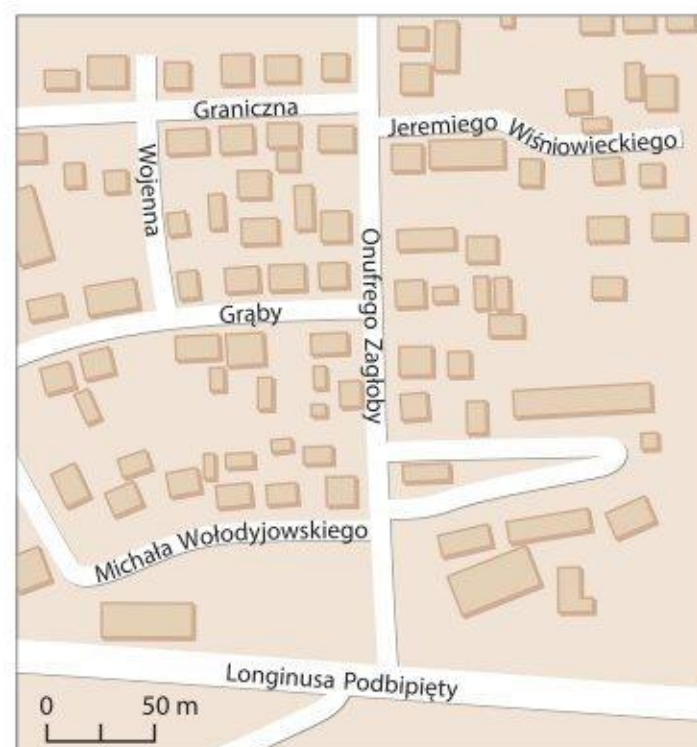
1. Podkreśl informacje, które Twoim zdaniem wskazują przyczyny powstania kozackiego na Ukrainie.

- A. rozwój gospodarczy Rzeczypospolitej
- B. polonizowanie się magnatów ukraińskich
- C. niechęć prawosławnych mieszkańców Ukrainy do unii brzeskiej
- D. zwiększanie pańszczyzny przez polską szlachtę
- E. zmniejszenie rejestrów kozackich przez króla
- F. powstanie husarii
- G. przymusowa polonizacja ukraińskich chłopów
- H. ucieczki chłopów z folwarków i przyłączanie się do Kozaków

2. Na podstawie źródeł nr 1 i nr 2 wykonaj zadania.

Źródło nr 1. Pomnik Bohdana Chmielnickiego.

Źródło nr 2. Plan miasta.

I. Rozstrzygnij i uzasadnij.

Czy pomnik przedstawiony w źródle nr 1 znajduje się w Warszawie, czy w Kijowie?

Moim zdaniem pomnik znajduje się w _____

Uważam tak, gdyż _____

II. Rozstrzygnij i uzasadnij.

Czy źródło nr 2 przedstawia wycinek planu miasta polskiego, czy ukraińskiego?

Uważam, że mapa przedstawia miasto _____, gdyż _____

3. Zdjęcie przedstawia jedną z tablic z Grobu Nieznanego Żołnierza upamiętniającą poległych w bitwach z lat 972–1683.

Zapoznaj się z nią i wykonaj zadania.

I. Dokończ zdania.

A. Podczas powstania Chmielnickiego doszło

do bitwy pod _____.

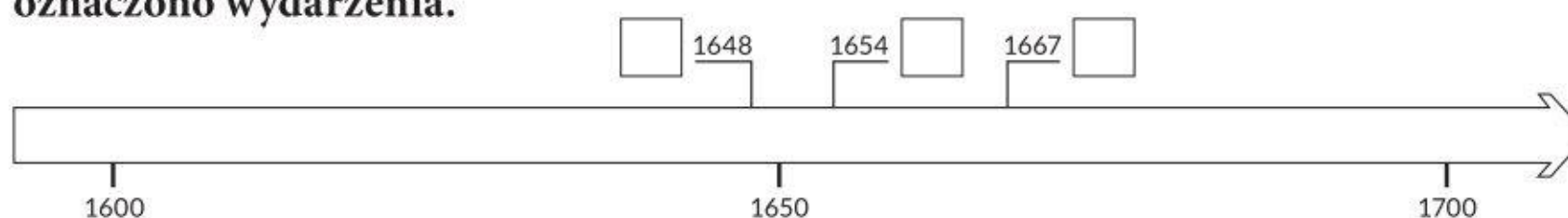
B. Rozegrała się ona w wieku _____.

C. Władcą Rzeczypospolitej był wówczas _____.

II. Korzystając z różnych źródeł, uzasadnij, dlaczego akurat ofiary tej bitwy zostały upamiętnione w tym ważnym dla Polaków miejscu.

4. Umieść zdarzenia na osi czasu – wpisz w odpowiednich okienkach litery, którymi oznaczono wydarzenia.

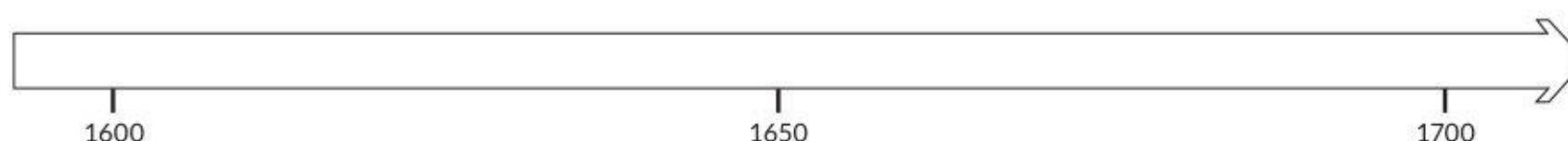
A. ugoda
w Perejasławiu

B. wybuch powstania
kozackiego

C. rozejm
w Andruszowie

18. Wojny Rzeczypospolitej ze Szwecją

1. Zaznacz na osi czasu najważniejsze, Twoim zdaniem, wydarzenia związane z wojnami między Szwecją a Rzeczpospolitą.

2. Zapoznaj się z informacjami dotyczącymi jednej z najważniejszych bitew polskiego oręża. Na podstawie danych przedstawionych w tabelach odpowiedz na pytania.

Data bitwy	27 września 1605	
Miejsce bitwy	okolice miejscowości Kirchholm (niedaleko Rygi)	
Terytorium	Inflanty (dziś terytorium Łotwy)	
Przyczyna starcia	konflikt o Inflanty i dominację na Morzu Bałtyckim	
Wynik	zwycięstwo wojsk Rzeczypospolitej	
Strony konfliktu		
Rzeczpospolita, Księstwo Kurlandii i Semigalii		Szwecja
Dowódcy		
Jan Karol Chodkiewicz		Karol IX Sudermański
Siły		
3600 żołnierzy, w tym 1000 piechoty, 2600 kawalerii, 5 dział (w niektórych źródłach – 7)		11 000 żołnierzy, w tym 8500 piechoty, 2500 jazdy, 11 dział
Straty		
około 100 zabitych, 200 rannych		6–9 tys. żołnierzy

A. Jakie były przyczyny konfliktu między Polską a Szwecją?

B. Jak można by ocenić szanse Polaków na zwycięstwo, biorąc pod uwagę liczbę żołnierzy każdej ze stron?

C. Kto wygrał bitwę? W dostępnych źródłach sprawdź, co o tym zdecydowało.

3. Zapoznaj się z obrazem i zaznacz **PRAWDA**, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub **FAŁSZ**, jeśli jest fałszywe.

A. Obraz przedstawia obronę klasztoru paulinów przed Szwedami.

☐ **PRAWDA** / ☐ **FAŁSZ**

B. W centrum obrazu widzimy dowodzącego obroną hetmana Stefana Czarnieckiego.

☐ **PRAWDA** / ☐ **FAŁSZ**

C. Starcie przedstawione na obrazie zakończyło się zwycięstwem Polaków.

☐ **PRAWDA** / ☐ **FAŁSZ**

D. Obrona nie miała większego znaczenia strategicznego, ale przede wszystkim moralne.

☐ **PRAWDA** / ☐ **FAŁSZ**

4. Połącz postać z wydarzeniem, z którym jest związana.

- A.** Augustyn Kordecki
- B.** Jan Kazimierz
- C.** Stefan Czarniecki
- D.** Karol Gustaw
- E.** Janusz Radziwiłł

- 1. kapitulacja Litwy, przejście na stronę Szwecji
- 2. pomoc Danii zagrożonej przez Szwedów
- 3. obrona Jasnej Góry
- 4. śluby lwowskie

19. Kryzys Rzeczypospolitej w połowie XVII wieku

1. Na podstawie tekstu źródłowego dokończ zdanie i odpowiedz na pytania.

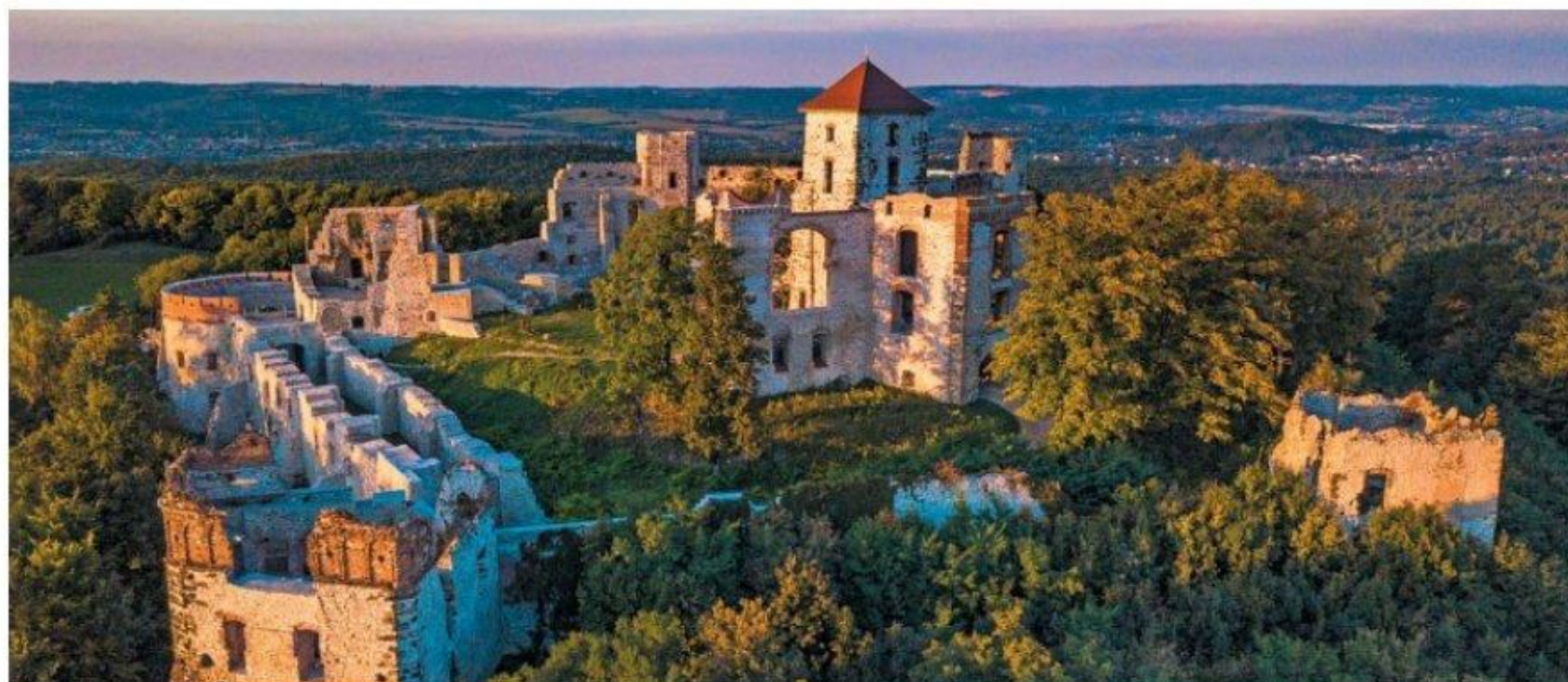
Roczniki miasta Łowicza

[...] nastąpił rok 1655 nieszczęsny dla miasta i całego Królestwa [...]. Gdy przypomnę sobie te nieszczęścia, jak to pożary, grabieże, zburzenie najpiękniejszych budynków, spustoszenie kościołów, zabójstwo wielu obywateli, zrównanie z ziemią ogrodów, kradzież złota, srebra i innych klejnotów [...]. Broń wszystkim odebrali, niektórych wypędzili z domów, innym zabrali wszystkie sprzęty i co miesiąc z każdego domu brali podatki nie do zniesienia [...], wreszcie pół miasta spalili.

A. Tekst dotyczy wojny Rzeczypospolitej ze _____

B. Jak zachowywali się żołnierze wroga na terenie Rzeczypospolitej?

C. Jakie były konsekwencje takiej postawy najeźdźcy?

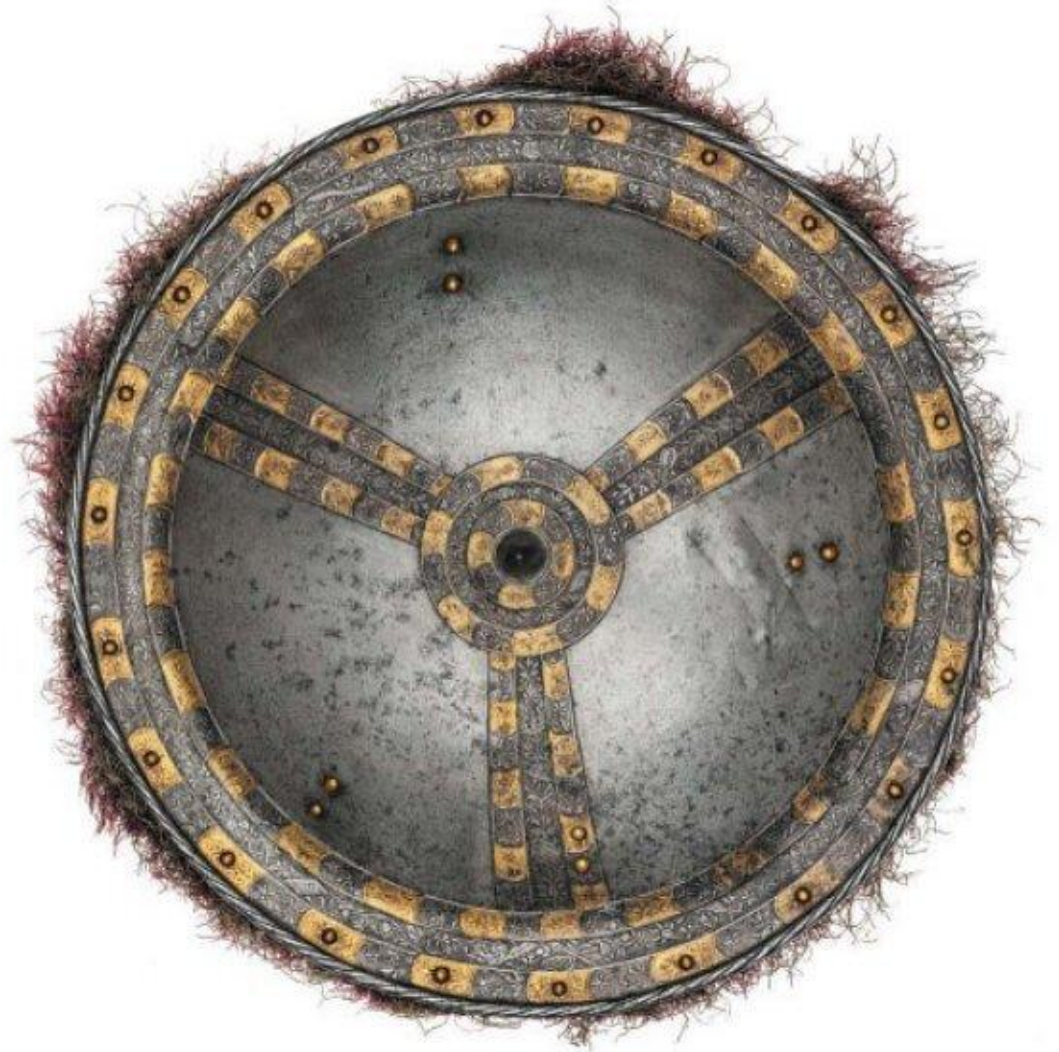

Ruiny zamku w Tenczynie zniszczonego podczas najazdu Szwedów.

2. Na podstawie zdjęcia i podpisu do niego odpowiedz na pytania.

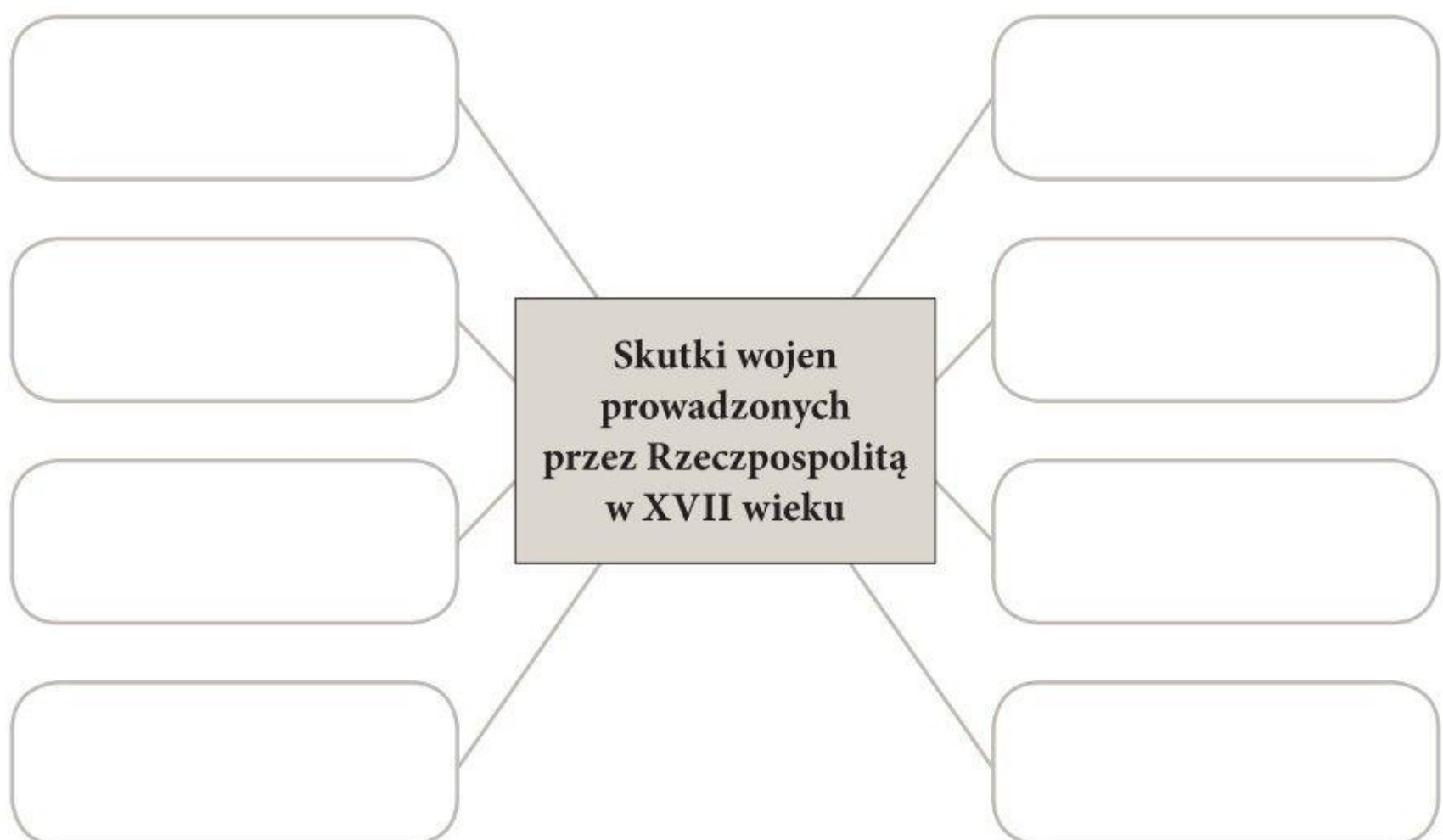
A. Jak sądzisz, w jaki sposób tarcza znalazła się w Szwecji?

B. Co można powiedzieć o wpływie wojen na dobra kultury polskiej?

Tarcza paradna króla Zygmunta Augusta, ze zbiorów szwedzkiego muzeum Livrustkammaren w Sztokholmie.

3. Sporządź mapę mentalną, w której zapiszesz skutki wojen prowadzonych przez Rzeczpospolitą w XVII wieku. Weź pod uwagę płaszczyzny gospodarczą, polityczną i społeczną.

20. Wojny Rzeczypospolitej z Turcją

1. Na podstawie mapy zaznacz PRAWDA, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub FAŁSZ, jeśli jest fałszywe.

A. W ramach traktatu w Buczacu Rzeczpospolita nie utraciła żadnych ziem.

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

B. Wyprawa Jana III Sobieskiego odbyła się wcześniej, niż miało miejsce podpisanie traktatu w Buczacu.

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

C. Traktat z 1672 roku stanowił, iż Rzeczpospolita musi oddać część ziem Rosji.

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

D. Trasa wyprawy husarii pod Wiedeń wiodła przez miasto, które dawniej było stolicą Polski.

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

2. Polacy nazwali traktat w Buczacu „haniebnym”. Uzasadnij użycie tego słowa.

3. Zdjęcie przedstawia pomnik Jana III Sobieskiego stojący w warszawskich Łazienkach. Widnieje na nim napis: „Janowi III, Królowi Polski i Wielkiemu Księciu Litewskiemu, Ojczyzny i sojuszników obrońcy, któregośmy postradali roku 1696. Stanisław August Król. Roku 1788”. Wykonaj dotyczące go zadania.

I. Zapisz tytuły, które nosił Jan III Sobieski.

II. Uzasadnij, dlaczego król Stanisław August Poniatowski zadbał o upamiętnienie swojego poprzednika.

III. Wyjaśnij, dlaczego na pomniku znajduje się napis „Ojczyzny i sojuszników obrońcy”.

IV. Wytłumacz, dlaczego Turcy nazywali Jana III Sobieskiego Lwem Lechistanu.

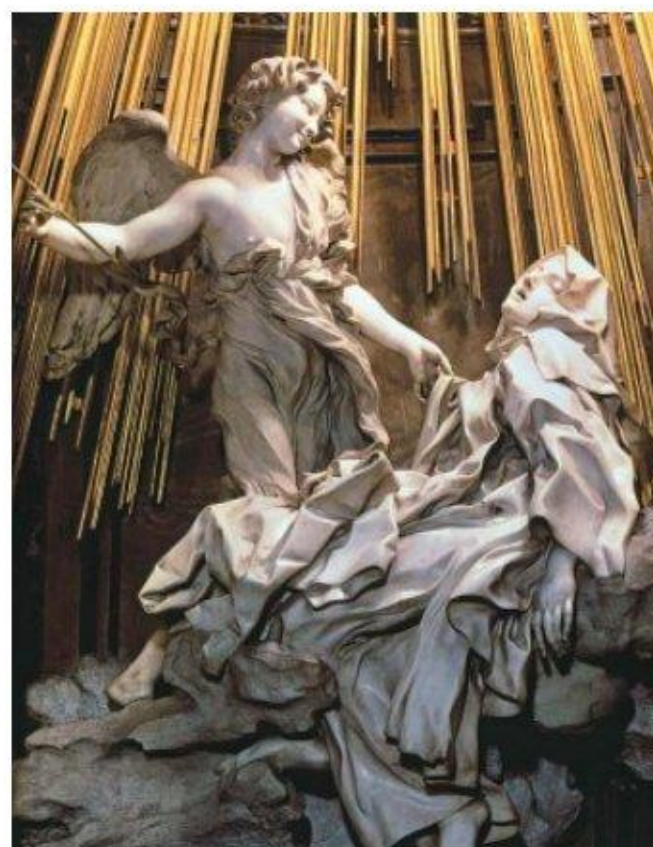
V. Uzasadnij twierdzenie, że bitwa pod Wiedniem była jednym z ważniejszych starć militarnych w historii Europy.

21. Barok i kultura XVII wieku w Europie i Rzeczypospolitej

1. Zaznacz wszystkie poprawne dokończenia zdania.

Barok

- ☐ A. to okres w dziejach kultury europejskiej, który nastąpił po renesansie.
- ☐ B. narodził się pod koniec XVI wieku i trwał jeszcze dwa stulecia – XVII i XVIII wiek.
- ☐ C. w przeciwieństwie do renesansu nie odwoływał się do dzieł sztuki antycznej.
- ☐ D. szczególnie mocno zaznaczył się w architekturze i sztuce sakralnej, co jest do dziś widoczne, np. w fasadach i w wystroju wielu polskich kościołów.
- ☐ E. w rzeźbie wyrażał się głównie w kompozycjach spokojnych i statycznych, co miało oddać nastrój religijnej kontemplacji i zadumy.
- ☐ F. w malarstwie świeckim (przede wszystkim twórców holenderskich) sięgał po rozmaite tematy – począwszy od portretów, scen zbiorowych, krajobrazów, skończywszy na martwej naturze.

2. Spójrz na fotografię rzeźby i wykonaj dotyczące jej zadania.

I. Wskaż poprawne dokończenie zdania. Zaznacz odpowiedź 1 lub 2 i jej uzasadnienie A lub B.

Rzeźba nie jest

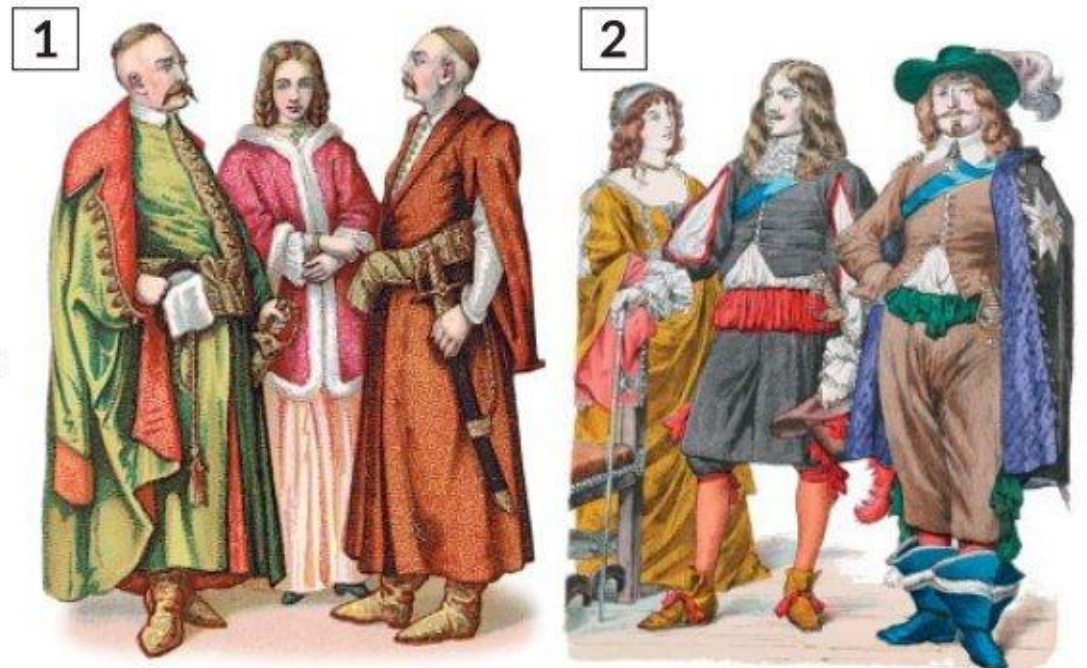
☐ 1. średniowieczna,	gdyż	☐ A. jest dynamiczna, nawiązuje do ludzkich emocji.
☐ 2. barokowa,		☐ B. ma charakter monumentalny, pełen dostojeństwa i powagi.

II. Uzupełnij zdanie.

Rzeźba mogła powstać najwcześniej w wieku _____, a najpóźniej w wieku _____.

3. Przyjrzyj się rysunkom i na ich podstawie uzupełnij notatkę.

Ilustracja nr ____ przedstawia strój modny w Europie Zachodniej, natomiast na ilustracji nr ____ widać ubiór bardzo często noszony przez szlachtę polską. Typowe elementy stroju polskiego szlachcica to:

Na wygląd stroju szlacheckiego w XVII-wiecznej Rzeczypospolitej duży wpływ miały kontakty ze _____.

4. Zgromadź informacje dotyczące kultury polskiej szlachty w XVII wieku. Uzupełnij notatkę.

POLSKI SZLACHCIC W XVII WIEKU

Wywodzi swój rodowód od starożytnych _____.

Mieszka w pałacu lub we _____.

Ubiera się w _____.

W modzie i wystroju wnętrza chętnie korzysta z wpływów _____.

W czasie wojny bierze udział w pospolitym _____.

Nade wszystko ceni złotą _____, czyli wolną _____, _____ szlacheckie i _____ veto.

Aby upamiętnić go po śmierci, rodzina zamówi prawdopodobnie jego wizerunek w formie _____.

Lekcja powtórzeniowa

1. Wybierz i wpisz poniżej jedno najważniejsze wydarzenie z historii Europy i jedno z historii Rzeczypospolitej w XVII wieku.

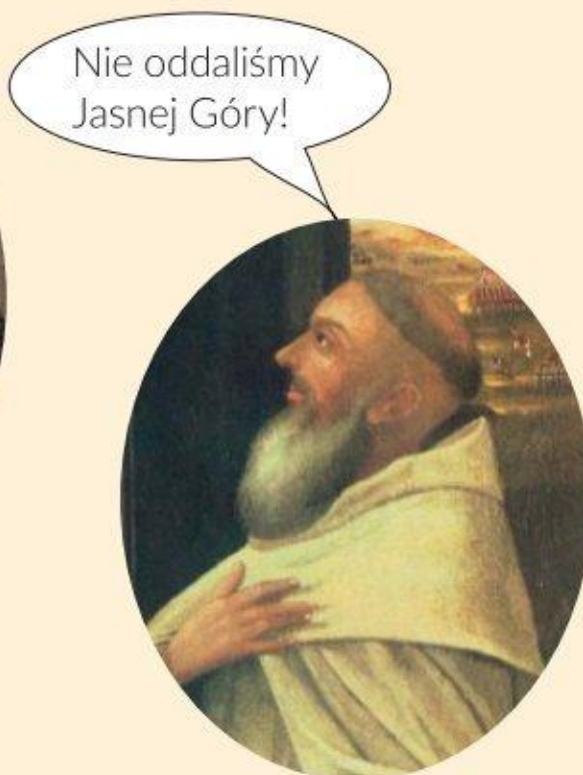
A. Europa: _____

B. Rzeczpospolita: _____

2. Ilustracje przedstawiają dowódców związanych z bitwami ważnymi dla przebiegu XVII-wiecznych wojen toczonych przez Rzeczpospolitą. Na podstawie wypowiedzi sportretowanych osób oraz wiadomości z podręcznika uzupełnij tabelę.

A. Hetman Stanisław Żółkiewski.

B. Przeor Augustyn Kordecki.

C. Król Jan III Sobieski.

Postać	O jakiej bitwie mówi? (miejsce i data)	Z kim walczyła Rzeczpospolita?	Jak uzasadnisz znaczenie tej bitwy? (podaj argument)
A.			
B.			
C.			

3. Na podstawie tekstów źródłowych odpowiedz na pytania.**Fragment listu Jana III Sobieskiego do papieża po zwycięstwie pod Wiedniem**

Zechciej, Wasza Świętobliwość, uniżenie proszę, przyjąć łaskawie oraz jako nowe świadectwo mego synowskiego uszanowania wiadomość o świetnym zwycięstwie udzielonym wczoraj przez Boski Majestat całemu Chrześcijaństwu, pod Wiedniem, gdzie mi się udało w paru wręcz chwilach zniszczyć przeważną część wojsk otomańskich [tj. tureckich], w liczbie 180 tysięcy wojowników.

Urzędnik dworu sułtana o klęsce Turków pod Wiedniem

Potem giaurzy [tj. niewierni – tak Turcy określali chrześcijan] podjęli atak i zepchnęli naszych na ich pozycje; na to nasi przeszli do kontrataku i przegonili giaurów z powrotem na wzniesienia. Ostatecznie giaurzy, piechurzy ze swoimi [...] jeźdźcami na przodzie, a za nimi jazda, ruszyli na nas jak dziczące świny i zepchnęli nas na dół [...]. Później niegodziwcy, którzy szturmowali gęstą masą, przedarli z prawej i lewej i zaatakowali wojowników islamu ze wszystkich stron.

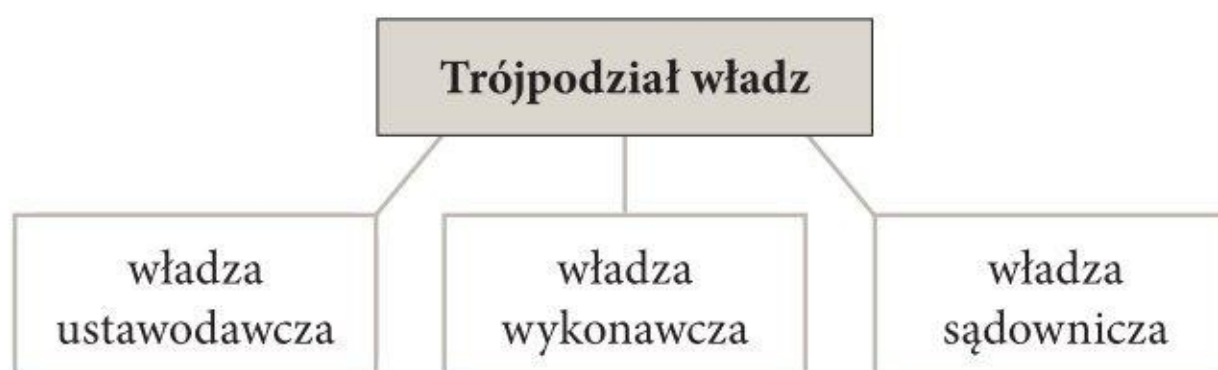
A. Dlaczego Jan III Sobieski po zwycięstwie nad Turkami pisze list akurat do papieża?

B. Jak urzędnik sułtana opisuje przeciwników i ich działania? O czym świadczą jego słowa?

C. W liście Jana Sobieskiego padają słowa o „zwycięstwie chrześcijaństwa”, w liście tureckiego urzędnika o „wojownikach islamu”. Jak to świadczy o związku wojen z religią?

22. Kultura oświecenia

1. Zapoznaj się ze schematem trójpodziału władz i skreśl w każdym zdaniu nieprawdziwą część informacji.

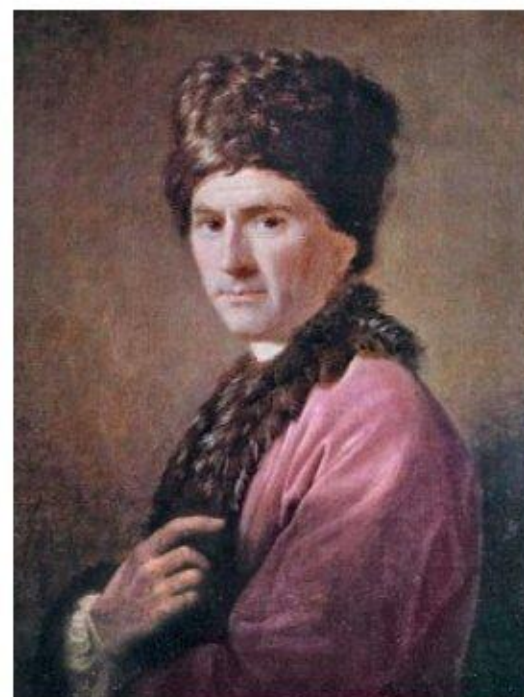
- A. Autorem koncepcji, którą ilustruje powyższy schemat, jest **Rousseau / Monteskiusz**.
- B. Koncepcja powstała w okresie zwanym **stuleciem światła / barokiem**.
- C. Przedstawicielem władzy wykonawczej był w tym modelu **parlament / król**.
- D. Władzę ustawodawczą wykonuje **parlament / sąd**.
- E. Przedstawiony schemat ilustruje sposób sprawowania władzy również w XVII-wiecznej Rzeczypospolitej / w dzisiejszej Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Portret przedstawia Jeana-Jacques'a Rousseau. Wypisz trzy najważniejsze informacje dotyczące jego poglądów.

- _____

- _____

- _____

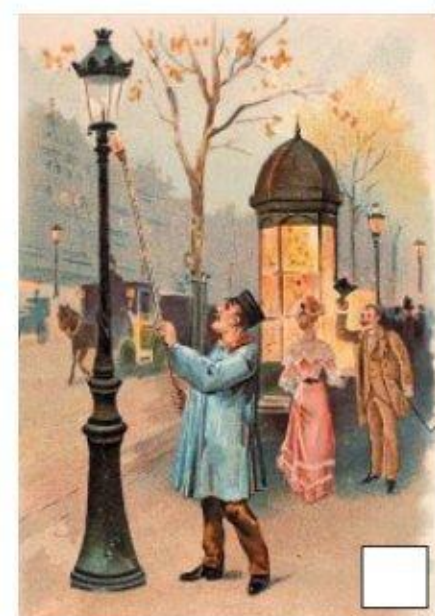
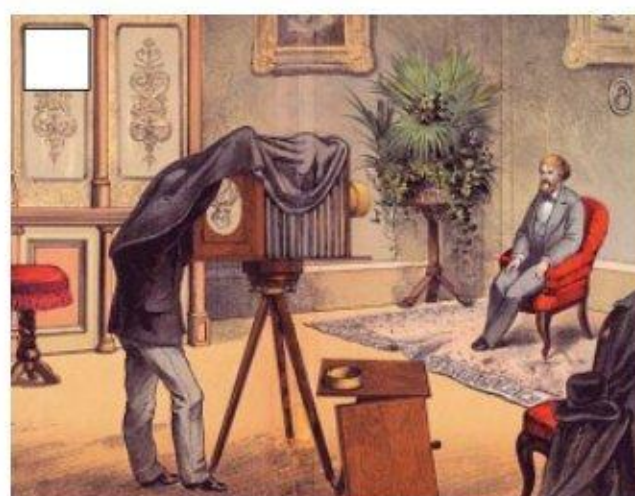
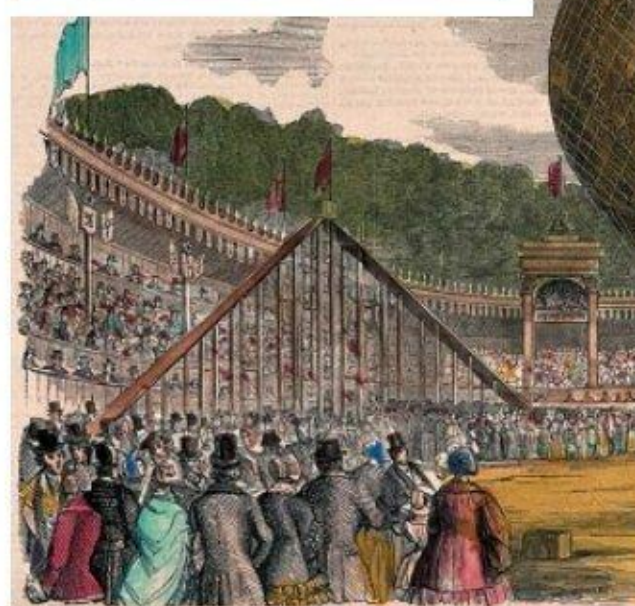
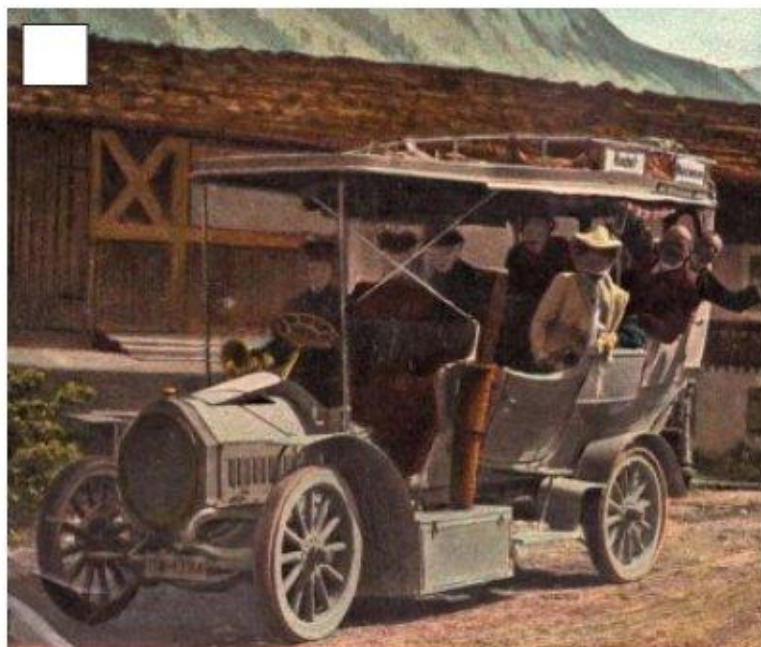
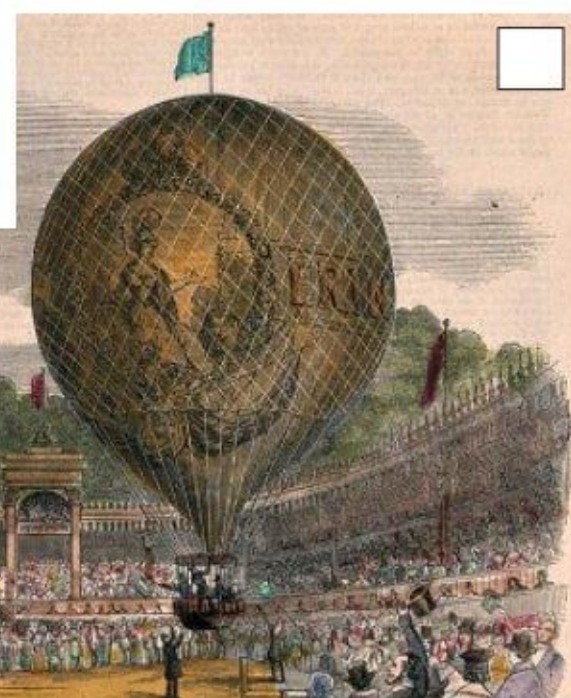
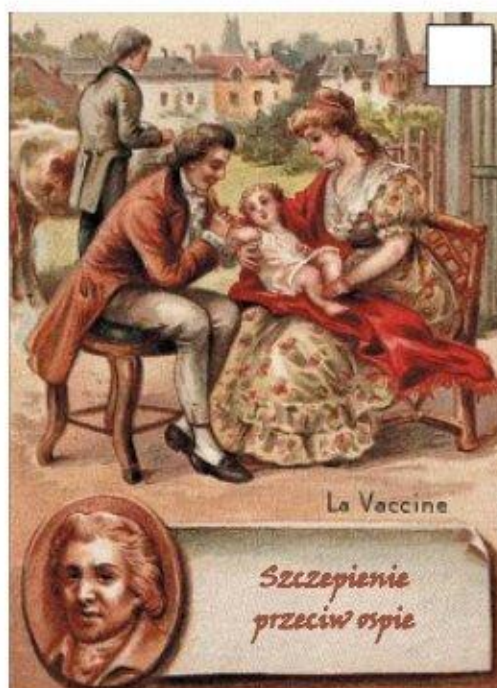
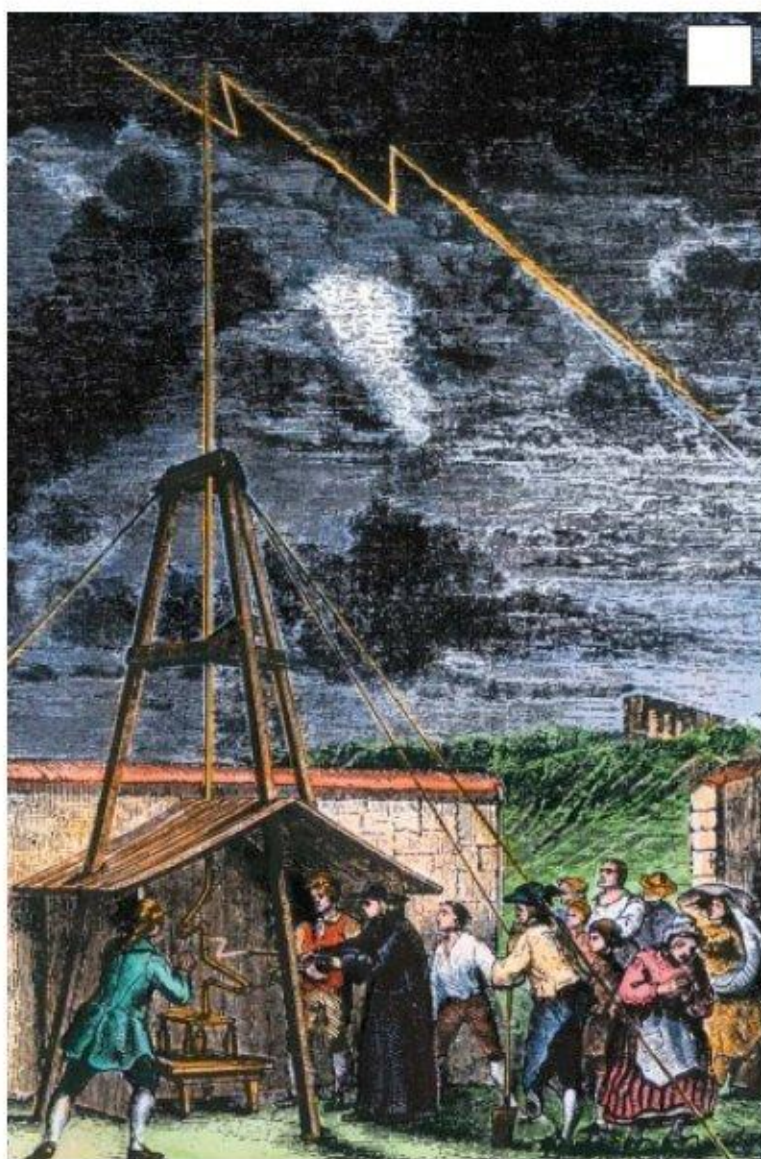

3. Na podstawie wiadomości z podręcznika (ze s. 137–139, a szczególnie spisu najważniejszych wynalazków epoki oświecenia ze s. 138) dokończ zdania.

Najbardziej zaskoczyło mnie, że w XVIII wieku wynaleziono _____.

Za najważniejszy wynalazek uważam _____, ponieważ

4. Zaznacz cztery ilustracje przedstawiające wynalazki, które weszły w życie w XVIII wieku.

23. Prusy, Austria, Rosja – absolutyzm oświecony

1. Zaznacz opis, który odpowiada definicji absolutyzmu oświeconego.

- ☐ A. Forma sprawowania władzy, w której władca jest jedynym prawodawcą, najwyższym dowódcą wojskowym i sędzią.
- ☐ B. Odmiana absolutyzmu, w której władca uznaje niektóre zasady umowy społecznej z poddanymi i gwarantuje pewne wolności, np. wolność religijną.
- ☐ C. Ustrój, w którym władca oddaje całą władzę ludowi.
- ☐ D. Rządy parlamentu.

2. Obraz przedstawia Fryderyka II Wielkiego z żołnierzami. Na podstawie tej ilustracji oraz wiadomości z podręcznika odpowiedz na pytania.

A. Jakiego państwa dotyczy ilustracja?

B. Do jakich zmian wprowadzonych w tym państwie nawiązuje ilustracja? Jakie inne jeszcze wprowadzono?

C. Jakie były skutki przeprowadzonych reform?

3. Grafika przedstawia Piotra I Wielkiego obcinającego brody. Na podstawie tej ilustracji oraz wiadomości z podręcznika odpowiedz na pytania.

A. Jakiego państwa dotyczy ilustracja?

B. Do jakiej zmiany wprowadzonej w tym państwie nawiązuje ilustracja? Jakie inne jeszcze wprowadzono?

C. Jakie były skutki przeprowadzonych reform?

4. Grafika przedstawia cesarza Józefa II rozmawiającego z jednym ze swoich ministrów. W ręku ministra widoczny *Edykt o tolerancji*. Na podstawie tej ilustracji oraz wiadomości z podręcznika odpowiedz na pytania.

A. Jakiego państwa dotyczy ilustracja?

B. Do jakiej zmiany wprowadzonej w tym państwie nawiązuje ilustracja? Jakie inne jeszcze wprowadzono?

C. Jakie były skutki przeprowadzonych reform?

24. Powstanie Stanów Zjednoczonych Ameryki

1. Zaznacz poprawne dokończenie każdego zdania.

I. Amerykę odkrył

☐ A. Amerigo Vespucci.

☐ C. Vasco da Gama.

☐ B. Krzysztof Kolumb.

☐ D. Ferdynand Magellan.

II. Było to w wieku

☐ A. XIV.

☐ B. XV.

☐ C. XVI.

☐ D. XVII.

2. Na podstawie ilustracji oraz wiadomości z podręcznika dokończ poniższe zdania.

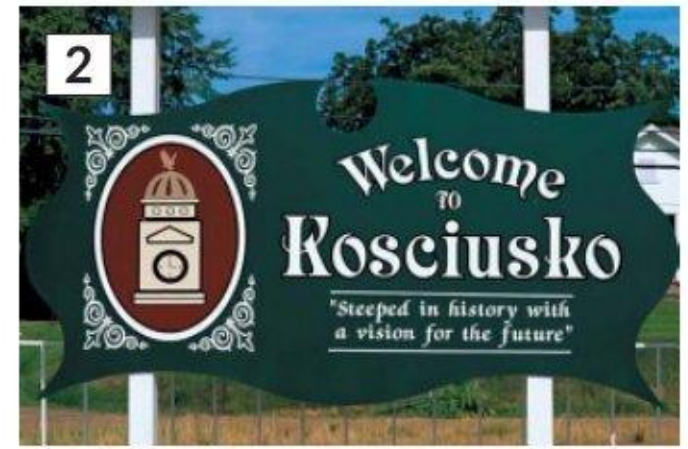

Jean Leon Gerome Ferris, *The First Thanksgiving* (Święto Dziękczynienia), 1899.

Obraz nawiązuje do wydarzeń, które miały miejsce w wieku _____. Amerykanie obchodzą Święto Dziękczynienia na pamiątkę _____.

Z obrazu wynika, że stosunki między Indianami a kolonistami na początku układały się _____, wskazuje na to _____.

3. Na podstawie ilustracji i wiadomości z podręcznika wykonaj zadania.

I. Podaj nazwiska (i imiona) dwóch Polaków, którzy odegrali rolę w historii Stanów Zjednoczonych Ameryki i których Amerykanie uważają za bohaterów.

1. _____

2. _____

II. Podaj po dwie informacje na temat każdego z wymienionych Polaków potwierdzające, że ocena ich dokonań jest słuszna.

1. _____

2. _____

4. Fotografie przedstawiają awers i rewers banknotu dwudolarowego. Wykonaj związane z nimi zadania.

I. Jakie wydarzenie zostało upamiętnione na rewersie banknotu?

II. Dlaczego to wydarzenie było ważne dla Amerykanów?

III. Sprawdź w dostępnych źródłach i zapisz, kim był mężczyzna przedstawiony na awersie banknotu.

IV. Jaki jest związek między wizerunkiem z awersu i obrazem z rewersu banknotu?

25. Wielka Rewolucja Francuska

1. Zaznacz te z poniższych czynników, które były przyczynami rewolucji we Francji.

- ☐ A. głód spowodowany nieurodzajem
- ☐ B. rozwój manufaktur
- ☐ C. próba nałożenia nowych podatków
- ☐ D. przegrana wojna z Rzeczpospolitą Obojga Narodów
- ☐ E. rozbudowa Wersalu
- ☐ F. podział społeczeństwa na stany, z których tylko jeden był uprzywilejowany
- ☐ G. brak kolonii
- ☐ H. zadłużenie kraju

2. Na podstawie ilustracji oraz wiadomości z podręcznika wykonaj zadania.

I. Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Ilustracja jest

- ☐ A. portretem.
- ☐ B. sceną rodzajową.
- ☐ C. karykaturą polityczną.
- ☐ D. pejzażem.

II. Ilustracja powstała najpóźniej w

- ☐ A. 1740 roku.
- ☐ B. 1776 roku.
- ☐ C. 1789 roku.
- ☐ D. 1791 roku.

III. Który ze stanów społecznych ukazanych przez autora ilustracji miał najtrudniejsze życie? Na podstawie wiadomości z podręcznika wyjaśnij, dlaczego tak było.

3. Wyjaśnij, dlaczego Francuzi obchodzą swoje święto narodowe 14 lipca. Na podstawie ilustracji wskaż sposoby świętowania tego dnia.

4. Zaznacz szereg, w którym zdarzenia uporządkowano w kolejności chronologicznej.

- ☐ A. zburzenie Bastylji, zamordowanie Ludwika XVI, zwołanie Stanów Generalnych, uchwalenie konstytucji
- ☐ B. uchwalenie konstytucji, zburzenie Bastylji, zamordowanie Ludwika XVI, zwołanie Stanów Generalnych
- ☐ C. zwołanie Stanów Generalnych, zburzenie Bastylji, uchwalenie konstytucji, zamordowanie Ludwika XVI
- ☐ D. zamordowanie Ludwika XVI, zwołanie Stanów Generalnych, zburzenie Bastylji, uchwalenie konstytucji

5. Podaj okoliczności, w jakich Francja stała się republiką.

26. Francja republika

1. Uporządkuj podane wydarzenia w ciągu chronologicznym. Wpisz w odpowiednich okienkach na schemacie litery, którymi oznaczono wydarzenia.

A. ścięcie Ludwika XVI

C. zdobycie Bastylii

B. zwołanie Stanów Generalnych

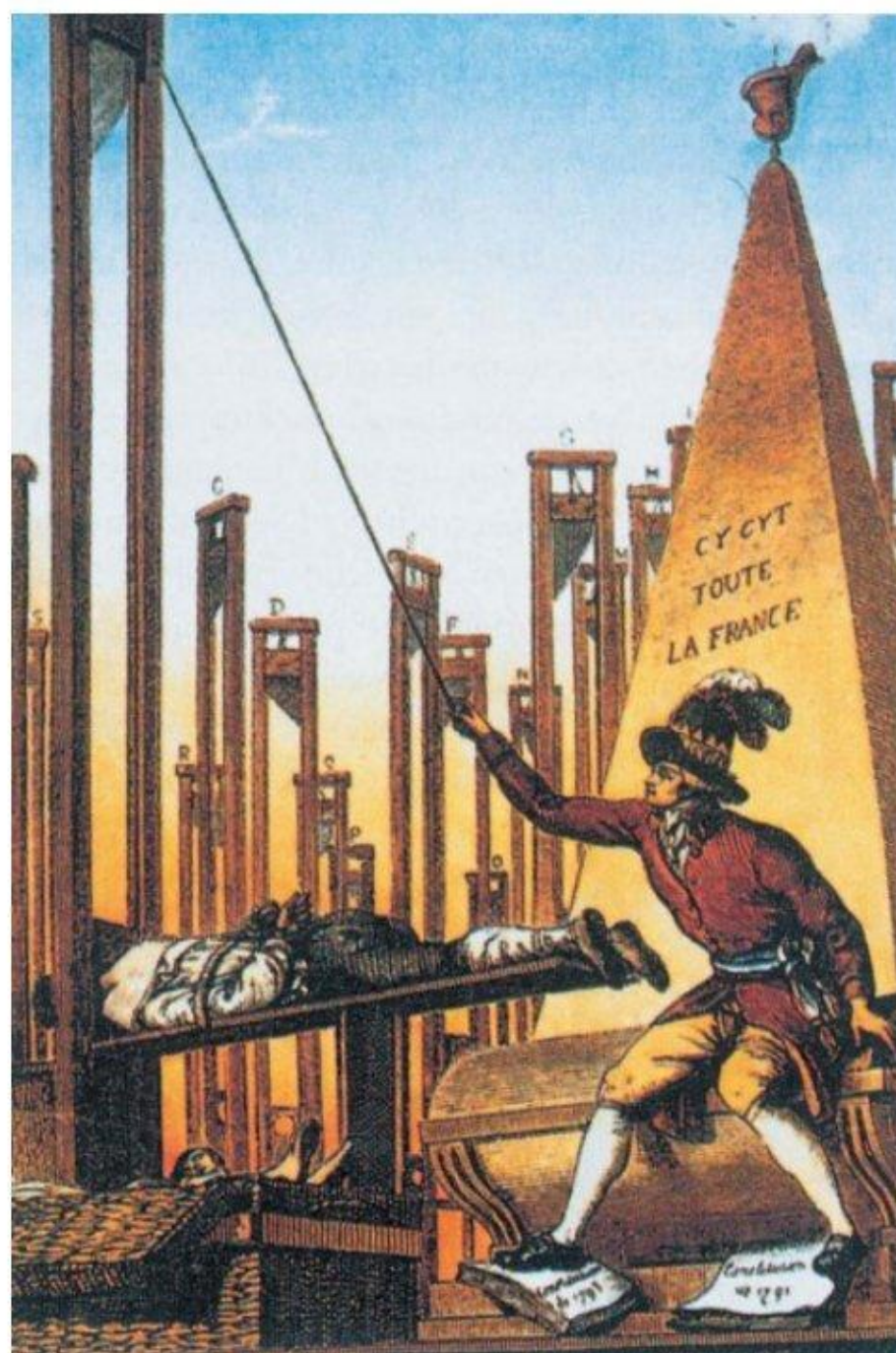
D. ogłoszenie konstytucji we Francji

2. Karykatura nosi tytuł *Robespierre gilotynuje całą Francję*. Przedstawiony na niej jako kat Maksymilian Robespierre był jednym z przywódców jakobinów, zwolennikiem zaostrzenia prawa i rządów metodami terroru. Na podstawie ilustracji oraz wiadomości z podręcznika odpowiedz na pytania.

A. Do jakich działań rewolucjonistów nawiązuje karykatura?

B. Dlaczego w okresie rewolucji używano gilotyny?

C. Kim byli jakobini? W jaki sposób zarządzili Francją?

D. Zwróć uwagę na wiele gilotyn stojących wokół Robespierre’a oraz napis nad jego głową głoszący „Tu spoczywa cała Francja”. Co autor karykatury chciał powiedzieć na temat metod rewolucji? Do czego mogą one prowadzić?

3. Zdjęcie przedstawia fragment fasady paryskiego ratusza, zbudowanego w latach 1874–1882. Pod zegarem widnieje napis „Wolność – Równość – Braterstwo”. Na podstawie tej ilustracji oraz wiadomości z podręcznika wskaż poprawną odpowiedź na poniższe pytanie. Zaznacz odpowiedź 1 lub 2 i jej uzasadnienie A, B, C albo D.

Napis na fasadzie paryskiego ratusza świadczy o tym, że

☐ 1. dla Francuzów hasła rewolucji były ważne jeszcze długo po jej zakończeniu,	gdyż	☐ A. budynek powstał w czasie rewolucji, a potem go zburzono.
☐ 2. hasła rewolucji zostały szybko zapomniane,		☐ B. nawet wiele lat po rewolucji umieszczano je na prywatnych domach.
		☐ C. umieszczano je na budynkach użyteczności publicznej wznoszonych prawie wiek po zburzeniu Bastylli.
		☐ D. napis umieszczono na budynku w XVIII wieku.

Lekcja powtórzeniowa

1. Wybierz z ramki i wpisz do tabeli informacje dotyczące danego kraju w XVIII wieku.

zburzenie Bastylii • Jerzy Waszyngton • reforma wojskowa • cesarz Wszechrosji • terror jakobiński • reforma gospodarki • herbatka bostońska • republika • zamordowanie króla • *Deklaracja niepodległości* • Piotr I Wielki • Kazimierz Pułaski • Ludwik XVI • absolutyzm oświecony • wojna z Anglią • Fryderyk II Wielki • Hohenzollernowie • konstytucja • rozwój rzemiosła i handlu • Habsburgowie • stan trzeci • reforma prawa • tolerancja religijna • Romanowowie • przeniesienie stolicy do Petersburga • trójpodział władz • Józef II • Tadeusz Kościuszko • niepodległość • obowiązkowa służba wojskowa • Berlin • opodatkowanie szlachty i duchowieństwa • nakaz golenia bród • 13 kolonii

Francja	
Prusy	
Rosja	
Austria	
Stany Zjednoczone Ameryki	

2. Pokoloruj na mapie na niebiesko państwa, które w XVIII wieku stały się republiką, na czerwono kraje, w których panował absolutyzm oświecony, a na żółto państwo, w którym była monarchia parlamentarna.

3. Uzupełnij luki w poniższym tekście.

Zasadę trójpodziału władzy sformułował i opisał w epoce nazywanej _____
_____ francuski filozof _____.

Polegała ona na _____
_____.

Państwo, które jako pierwsze wprowadziło ją w życie, to _____,
było to w wieku _____.

Konstytucję w XVIII wieku wprowadziły kraje: _____,
_____, _____. Pierwszą z nich była konstytucja _____.

27. Rzeczpospolita w okresie kryzysu – czasy saskie

1. Przyjrzyj się herbowi i zaznacz poprawne odpowiedzi.

Herb był używany najwcześniej w roku 1733.	☐ TAK	☐ NIE
Herb symbolizuje unię Rzeczypospolitej Obojga Narodów i Saksonii.	☐ TAK	☐ NIE
Królem, za którego panowania po raz pierwszy użyto tego herbu, był August II Mocny.	☐ TAK	☐ NIE
Drugim władcą z dynastii panującej wówczas w Rzeczypospolitej był Stanisław Leszczyński.	☐ TAK	☐ NIE

2. Na podstawie tekstu zaznacz poprawne dokończenie każdego zdania.

Opis obyczajów za panowania Augusta III

Dobry pan ze wszech miar August III był tak nieszczęśliwy, że za jego panowania trzydziestoletniego żaden sejm nie doszedł [...]. Prawdać to jest, że król sam przez się nie wdawał się w interes państwa szczególnie, ale ile tylko mógł, starał się ogólnie, żeby Rzeczpospolita z nieładu dawnego przyszła do sprawy [...].

Lada poseł ciemny jak noc [...] odezwał się w poselskiej izbie: „Nie ma zgody na sejm!” – i to było dosyć do odebrania wszystkim mocy sejmowania. A gdy go marszałek spytał: „Co za racja?” – odpowiedział krótko: – „Jestem poseł, nie pozwalam” [...]. Trudno było ścigać albo prześladować w jaki sposób ostry sejm zrywacza, mającego pewną i mocną protekcją magnatów.

1. Sejmy były zrywane przez

☐ A. króla.

☐ B. posłów.

☐ C. marszałka.

II. Za Augusta III sejmy

- ☐ **A.** kończyły się przyjęciem uchwał.
- ☐ **B.** kończyły się tym, że posłowie rozjeżdżali się bez efektów prac.

III. Opisane prawo do zrywania sejmów obowiązywało na mocy

- ☐ **A.** elekcji virilium. ☐ **B.** liberum veto. ☐ **C.** pacta conventa.

3. Każdemu z władców przyporządkuj dotyczące go informacje z ramki.

August II Mocny	August III Sas	Stanisław Leszczyński

Sejm Niemy • panował pomiędzy Wettinami • unia personalna •
 wojna północna • unia personalna • ucieczka po przegranej wojnie domowej •
 dwukrotna elekcja na tron polski • powstanie Collegium Nobilium •
 masowe zrywanie sejmów

28. Ostatnia wolna elekcja i I rozbiór Rzeczypospolitej

1. Zaznacz prawdziwe informacje dotyczące początków panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego.

- ☐ A. unia personalna z Saksonią
- ☐ B. wprowadzenie cła generalnego
- ☐ C. założenie Szkoły Rycerskiej
- ☐ D. zasada głosowania większością głosów w sprawach skarbu
- ☐ E. zniesienie liberum veto i wprowadzenie głosowania większością głosów
- ☐ F. założenie Collegium Nobilium

2. Na podstawie tekstu oraz wiadomości z podręcznika odpowiedz na pytania dotyczące Szkoły Rycerskiej.

Dzieje Szkoły Rycerskiej – Korpusu Kadetów w latach 1765–1794

Nauka w Korpusie trwała 7 lat [...] uczono języków obcych oraz podstaw arytmetyki [...]. Kadeci poznawali historię Polski i historię powszechną, geografę, historię naturalną oraz matematykę, fizykę i mechanikę [...]. Wspomniane nauki kończył egzamin ogólny. Po jego zdaniu kadeci rozpoczynali naukę na tzw. kursie wyższym – specjalistycznym, który trwał kolejne dwa lata. W zależności od upodobania oraz szczególnych uzdolnień część kadetów, na zasadzie dobrowoli, wybierała kierunek wojskowy [...]. Studiowali m.in. inżynierię wojskową, artylerię, poznawali topografię oraz kartografię, uczyli się taktyki i strategii wojennej, poznawali historię wojskowości oraz zgłębiali wiedzę na temat organizacji wojsk krajowych i obcych. Uczyli się również historii budownictwa wojennego, poznając tajniki architektury i zasady budowy twierdz, różnego rodzaju fortyfikacji, umocnień, punktów obronnych itp. W okresie letnim, na organizowanych na terenie warszawskiego Ujazdowa obozach, kadeci ugruntowywali wcześniej nabytą wiedzę, wykorzystując ją w praktyce. Stałym elementem szkolenia wojskowego była musztra, nauka jazdy konnej, umiejętność walki wręcz, fechtunku, strzelanie z broni ręcznej oraz ćwiczenia artyleryjskie.

Pałac Kazimierzowski – niegdyś siedziba Szkoły Rycerskiej.

A. Jakich przedmiotów uczono kadetów?

B. Jakie cele miała Szkoła Rycerska?

C. Dlaczego istnienie Szkoły Rycerskiej było ważne dla Polski?

3. Na podstawie diagramu zaznacz **PRAWDA**, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub **FAŁSZ**, jeśli jest fałszywe.

A. Rozbiór nastąpił w XVII wieku.

☐ **PRAWDA** / ☐ **FAŁSZ**

B. Państwem, która zabrała Rzeczypospolitej najwięcej ziem, była Rosja.

☐ **PRAWDA** / ☐ **FAŁSZ**

C. W I rozbiórze Rzeczypospolitej uczestniczyły cztery kraje.

☐ **PRAWDA** / ☐ **FAŁSZ**

D. Prusy zabrały Polsce więcej ziem niż Austria.

☐ **PRAWDA** / ☐ **FAŁSZ**

E. Austria zagarnęła mniej ziem niż Rosja.

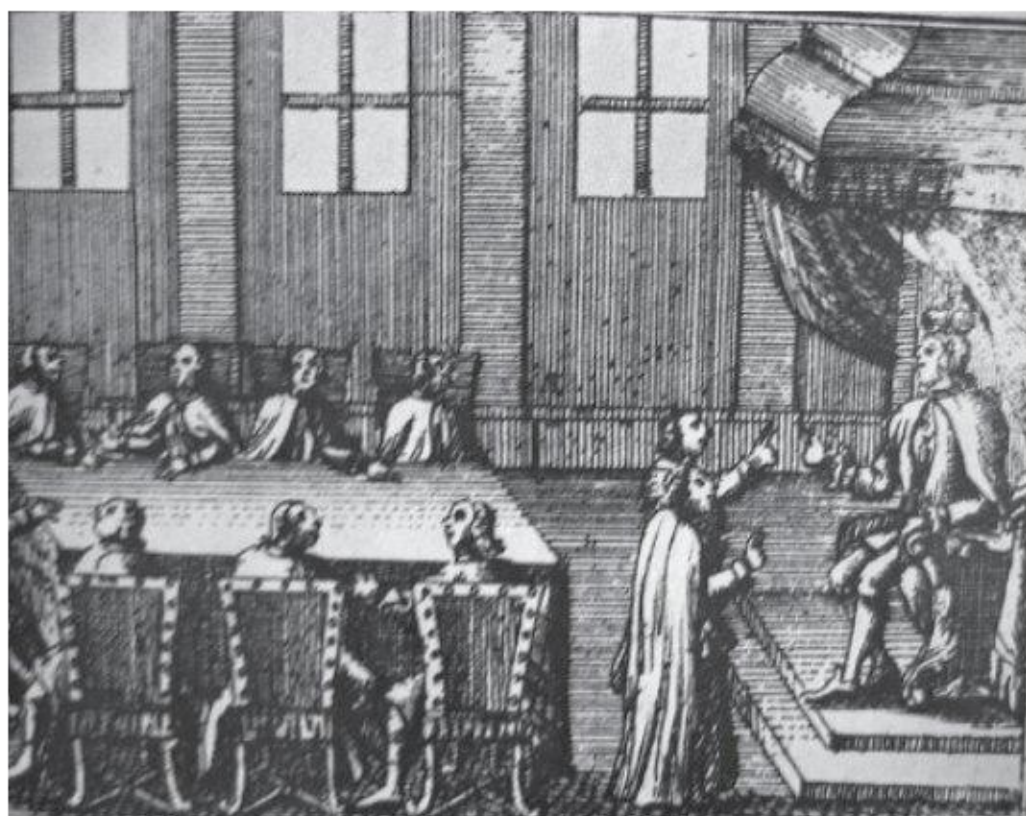
☐ **PRAWDA** / ☐ **FAŁSZ**

Ziemie Rzeczypospolitej zagarnięte w I rozbiórze (1772 rok)

29. Reformy stanisławowskie

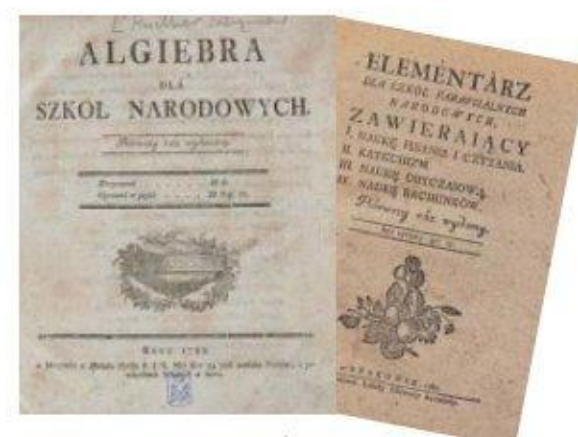
1. Poniższe ilustracje nawiązują do inicjatyw króla Stanisława Augusta Poniatowskiego i jego stronnictwa. Pod każdą z nich zapisz, na czym polegała i jakie miała znaczenie dla Rzeczypospolitej drugiej połowy XVIII wieku.

Rada Nieustająca.

Komisja Edukacji Narodowej.

Towarzystwo do Książek Elementarnych.

Łazienki Królewskie.

2. Obraz Canaletta – nadwornego malarza Stanisława Augusta – przedstawia ulicę Miodową w Warszawie. Co można powiedzieć o życiu codziennym w tej części Warszawy za panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego?

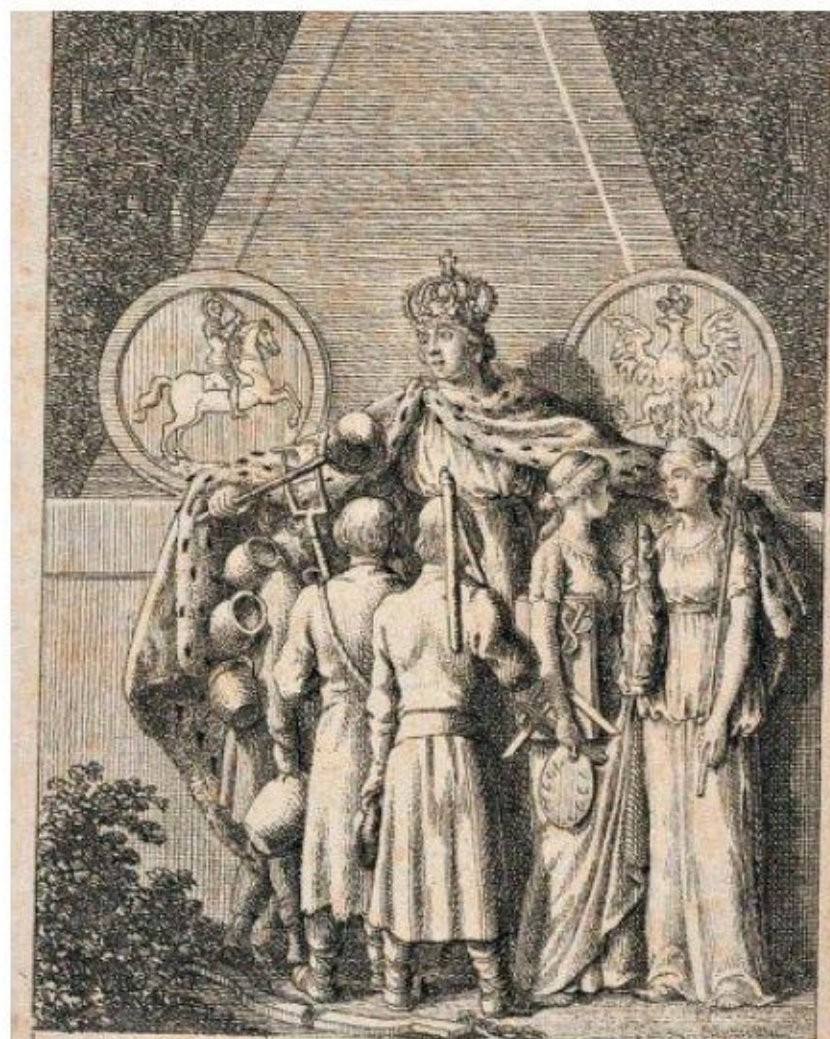
30. Sejm Wielki i Konstytucja 3 maja

1. Zaznacz szereg, w którym wydarzenia zostały uporządkowane chronologicznie.

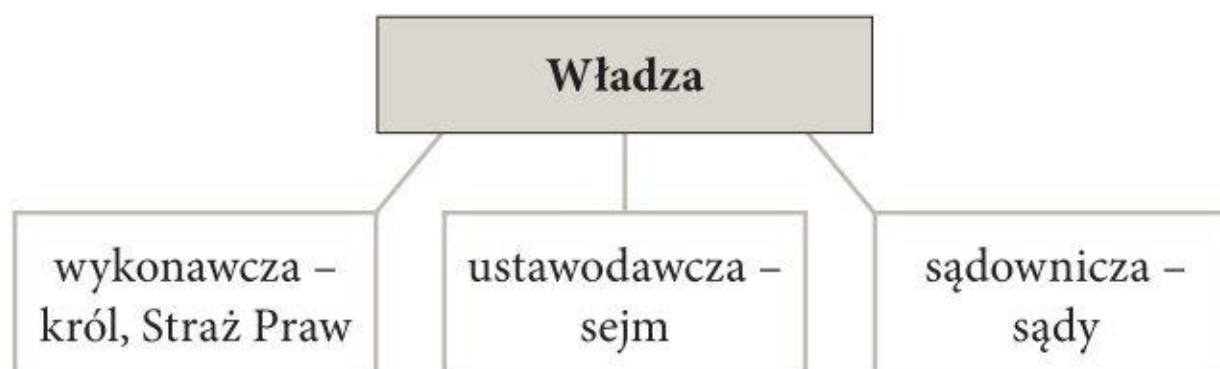
- ☐ A. konfederacja barska, I rozbiór Polski, elekcja Stanisława Augusta Poniatowskiego, Sejm Wielki
- ☐ B. elekcja Stanisława Augusta Poniatowskiego, konfederacja barska, I rozbiór Polski, Sejm Wielki
- ☐ C. Sejm Wielki, elekcja Stanisława Augusta Poniatowskiego, konfederacja barska, I rozbiór Polski
- ☐ D. I rozbiór Polski, elekcja Stanisława Augusta Poniatowskiego, konfederacja barska, Sejm Wielki

2. Na podstawie ilustracji i wiadomości z podręcznika wykreśl z tekstu nieprawdziwe informacje.

Znaki umieszczone po obu stronach postaci będącej w centrum ryciny symbolizują Koronę i Rosję / Wielkie Księstwo Litewskie / Austrię. Ramiona okryte płaszczem wyciągnięte nad postaciami obrazują **bezwzględna władzę króla / opiekę króla nad poddanymi**. W centrum obrazu znajdują się postacie chłopów i rzemieślnika, co podkreśla, że konstytucja **jest postępową / odwołuje się do starego porządku**, w którym los chłopów był dla szlachty obojętny.

3. Spójrz na wykres obrazujący ustrój w Polsce po 3 maja 1791 roku. Na jego podstawie wykreśl z poniższych zdań informacje nieprawdziwe.

- A. Wykres ukazuje zasady ustrojowe monarchii **absolutnej / konstytucyjnej**, która powstała dzięki Konstytucji 3 maja.
- B. Przedstawiony na schemacie model nawiązuje do poglądów **Monteskiusza / Kopernika**.
- C. Władza wykonawcza należy w tym modelu do **króla / sejmu**.
- D. Schemat **potwierdza / nie potwierdza**, że cała władza znajduje się w ręku króla.

4. Które z postanowień Konstytucji 3 maja uważasz za najważniejsze? Podaj dwa argumenty uzasadniające Twoje zdanie.

5. W rocznicę uchwalenia konstytucji obchodzimy Święto Narodowe Trzeciego Maja. Zostało ono wprowadzone w 1919 roku (zniesione kilka lat po zakończeniu II wojny światowej), a przywrócone w 1990 roku. Zastanów się i napisz, dlaczego tak szybko po odzyskaniu niepodległości oraz po upadku komunizmu przywrócono obchody rocznicy uchwalenia konstytucji.

6. Na podstawie cytatu i wiadomości z podręcznika odpowiedz na pytania.

[...] dynastia przyszłych królów polskich zacznie się na osobie Fryderyka Augusta, dzisiejszego elektora saskiego [...].

Najstarszy syn króla panującego po ojcu na tron wstępować ma.

I. Jak nazywa się dokument, z którego pochodzi cytat?

II. Do jakich zasad sprawowania władzy się odwołuje?

III. Co zmieniło się w stosunku do sposobu obsadzania tronu sprzed powstania dokumentu?

31. Wojna w obronie konstytucji i II rozbiór Rzeczypospolitej

1. Zapoznaj się z tekstem i zaznacz PRAWDA, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub FAŁSZ, jeśli jest fałszywe.

Akt konfederacji targowickiej z 14 maja 1792 roku

My senatorowie, ministrowie Rzczipłtej, urzędnicy kor[onni], tudzież urzędnicy, dygnitarze i rycerstwo kor[onne], widząc, że już dla nas nie masz Rzczipłtej, iż sejm dzisiejszy, na niedziel tylko sześć zwołany, przywłaszczywszy sobie władzę prawodawczą na zawsze [...], władzę królów rozszerzył, rzeczpospolitą w monarchię zamienił, szlachtę bez posesji od równości i wolności odepchnął [...]. Protestujemy najuroczyściej przeciwko sukcesji tronu, Konstytucją 3-go maja ustanowionej [...], na koniec przeciwko wszystkim prawom i ustawom na tym sejmie wypadłym, które by wolność Rzczipłtej obalały [...]. A że Rzczipłta pobita i w rękach swych ciemieżycielów moc całą mająca, własnymi z niewoli dźwignąć się nie może siłami, nic jej innego nie zostaje, tylko uciec się z ufnością do Wielkiej Katarzyny.

A. Autorzy dokumentu są zwolennikami Konstytucji 3 maja.	☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ
B. Autorzy dokumentu chcą się udać po pomoc do Austrii.	☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ
C. Autorzy dokumentu chcą umocnić władzę króla.	☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ
D. Autorzy dokumentu protestują przeciw odebraniu praw szlachcie bez majątków.	☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ
E. Autorzy dokumentu są zwolennikami dziedziczenia tronu.	☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

2. Na podstawie mapy i wiadomości z podręcznika wykonaj zadania.

I. Uzupełnij notatkę.

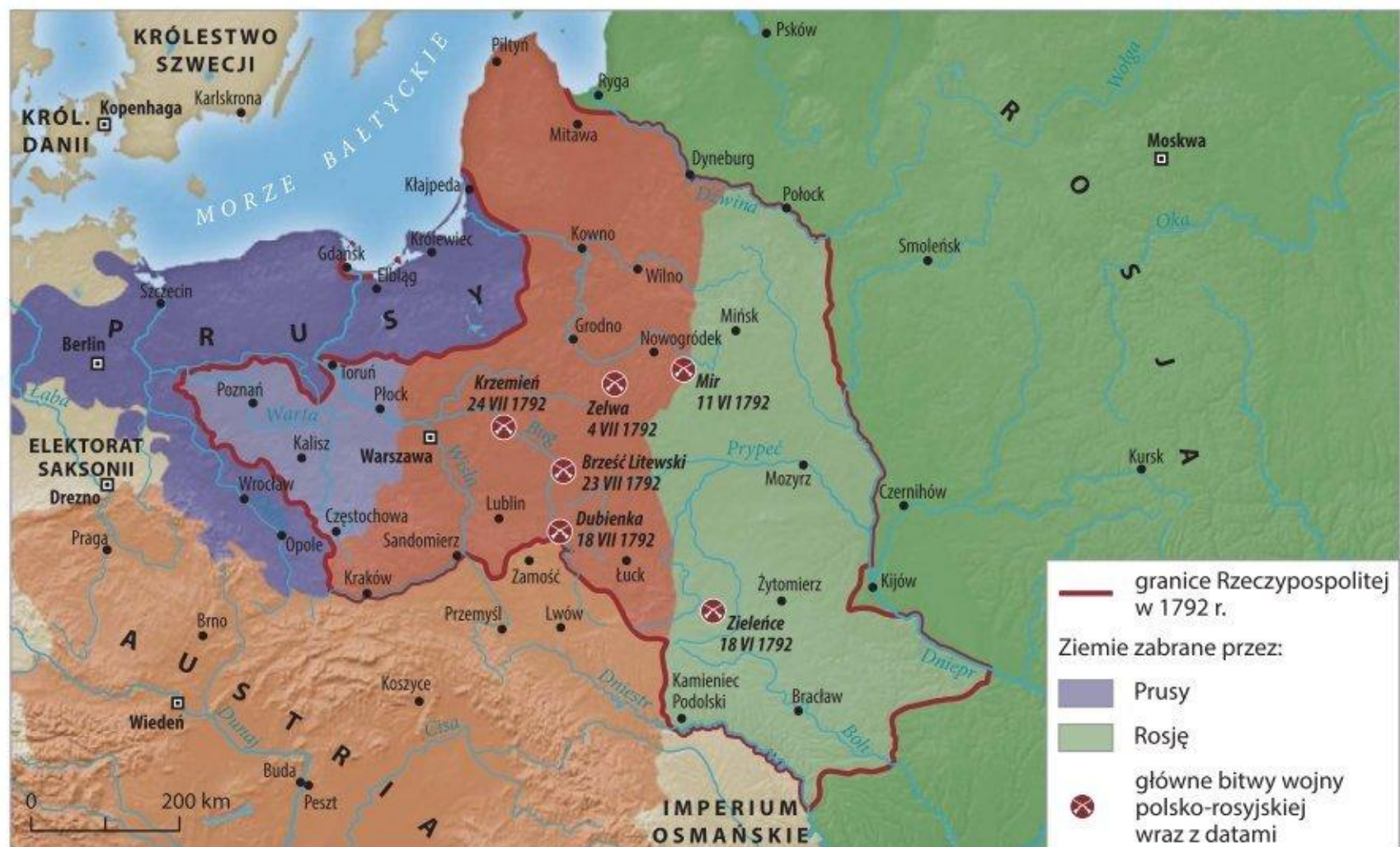
Bitwy wojny polsko-rosyjskiej toczyły się na terenach _____.

Wojna wybuchła w roku _____, czyli w _____ wieku. Konsekwencją tego kon-

fliktu był _____ rozbiór Rzeczypospolitej, w którym uczestniczyły _____

i _____. Najwięcej ziem zostało zagarniętych przez _____.

Do II rozbioru doszło w roku _____, czyli _____ lat po I rozbiorze z 1772 roku.

Tym razem w rozbiorach nie uczestniczyła _____ (która brała udział w I rozbiórce). Rzeczpospolita straciła swój najważniejszy port morski, czyli _____, co niekorzystnie wpłynęło na jej gospodarkę.

II. Oceń prawdziwość każdego zdania. Zaznacz **PRAWDA**, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub **FAŁSZ**, jeśli jest fałszywe.

A. W wyniku II rozbioru Rzeczpospolita utraciła na rzecz Prus trzy ważne porty nadwiślańskie – Gdańsk, Toruń i Sandomierz.

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

B. W traktacie rozbiorowym z 1793 roku Rosji przypadły m.in. miasta Mińsk i Kijów.

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

C. W II rozbiórce Prusy zajęły Wielkopolskę z Poznaniem.

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

D. Gospodarka Rzeczypospolitej szczególnie ucierpiała z powodu utraty Gdańska, który był jej głównym portem handlowym.

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

E. Rosja zagarnęła w II rozbiórce tereny mniejsze niż w I rozbiórce.

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

F. W granicach Rzeczypospolitej pozostały po II rozbiórce miasta: Kowno, Wilno, Grodno, Lublin.

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

G. W wyniku podziału ziem traktatem rozbiorowym z 1793 roku z Warszawy bliżej było do granicy z Austrią niż do granicy z Prusami.

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

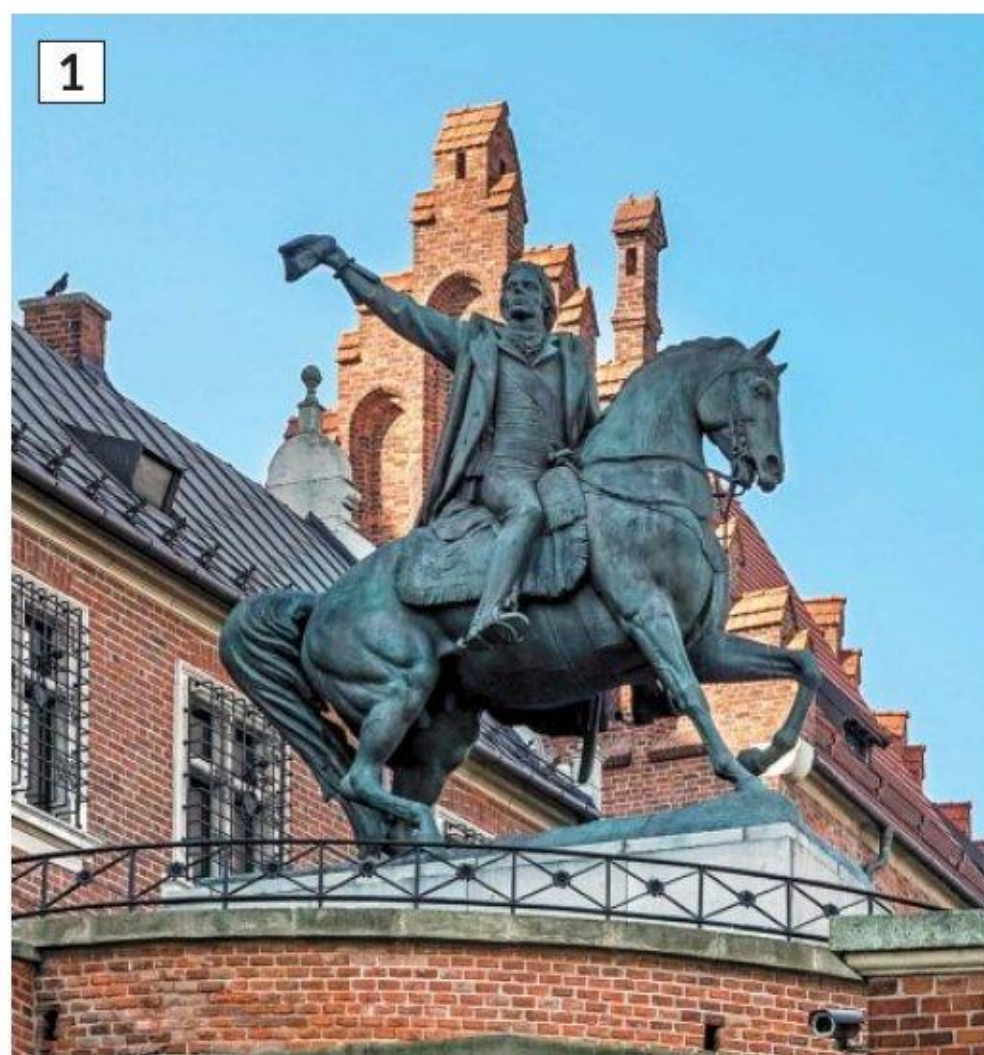
32. Powstanie kościuszkowskie i upadek Rzeczypospolitej

1. Uzupełnij informacje pod ilustracjami, odpowiadając na pytania:

A. Jak nazywa się postać z pomnika?

B. Jaki jest związek postaci z pomnika z miastem, w którym stoi?

C. Czym wsławiła się postać z pomnika?

Pomnik naczelnika znajdujący się w Krakowie.

Pomnik szewca znajdujący się w Warszawie.

1. A. _____

B. _____

C. _____

2. A. _____

B. _____

C. _____

2. Zaznacz zdania prawdziwe.

- ☐ A. Bitwa pod Racławicami była jedną z pierwszych potyczek powstańców kościuszkowskich z wojskami rosyjskimi.
- ☐ B. W bitwie pod Racławicami nie brali udziału kosynierzy.
- ☐ C. Dzięki udziałowi mieszczan w insurekcji powstańcom udało się początkowo wyprzeć Rosjan z Warszawy i Wilna.
- ☐ D. W bitwie pod Maciejowicami zginął naczelnik powstania.
- ☐ E. Określenie „rzeź Pragi” dotyczy masakry ludności cywilnej dokonanej przez wojska rosyjskie w jednej z dzielnic Warszawy.

Aleksander Orłowski,
Rzeź Pragi,
ok. 1810.

3. Zaznacz czynnik, który nie był przyczyną upadku insurekcji kościuszkowskiej.

☐ A. słabe wyszkolenie i uzbrojenie oddziałów powstańczych	☐ C. klęska pod Maciejowicami
☐ B. przystąpienie Austrii do tłumienia powstania	☐ D. rzeź Pragi
	☐ E. niewystarczający udział chłopów w powstaniu

4. Zaznacz wszystkie poprawne dokończenia zdania.

Uniwersał połaniecki

- ☐ A. został ogłoszony przed wybuchem powstania kościuszkowskiego.
- ☐ B. gwarantował chłopom wolność osobistą.
- ☐ C. miał skłonić chłopów do masowego przyłączania się do insurekcji.
- ☐ D. był powszechnie respektowany przez szlachtę.
- ☐ E. zwalniał z pańszczyzny tych chłopów, których powołano do oddziałów powstańczych.
- ☐ F. miał raczej znaczenie symboliczne niż realny wpływ na los chłopów w Rzeczypospolitej.

Lekcja powtórzeniowa

1. Podpisz portrety władców Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVIII wieku. Napisz, z jakiego państwa pochodził każdy król, oraz podaj dwa wydarzenia związane z jego panowaniem.

Władca (imię i nazwisko / nazwa dynastii):

Kraj pochodzenia: _____

Wydarzenia związane z jego panowaniem:

- _____
- _____

Władca (imię i nazwisko / nazwa dynastii):

Kraj pochodzenia: _____

Wydarzenia związane z jego panowaniem:

- _____
- _____

Władca (imię i nazwisko / nazwa dynastii):

Kraj pochodzenia: _____

Wydarzenia związane z jego panowaniem:

- _____
- _____

Władca (imię i nazwisko / nazwa dynastii):

Kraj pochodzenia: _____

Wydarzenia związane z jego panowaniem:

- _____
- _____

2. Którego z władców XVIII-wiecznej Rzeczypospolitej uważasz za najlepszego? Uzasadnij swoje zdanie.

Najlepszy władca Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVIII wieku to, moim zdaniem,

_____.

Uważam tak, dlatego że _____

3. Czy powstanie kościuszkowskie powinno było wybuchnąć? Przeprowadź analizę tego zagadnienia i wpisz odpowiednie informacje do tabeli. Następnie przedstaw swoją ocenę, wykreślając część zdania, z którą się nie zgadzasz.

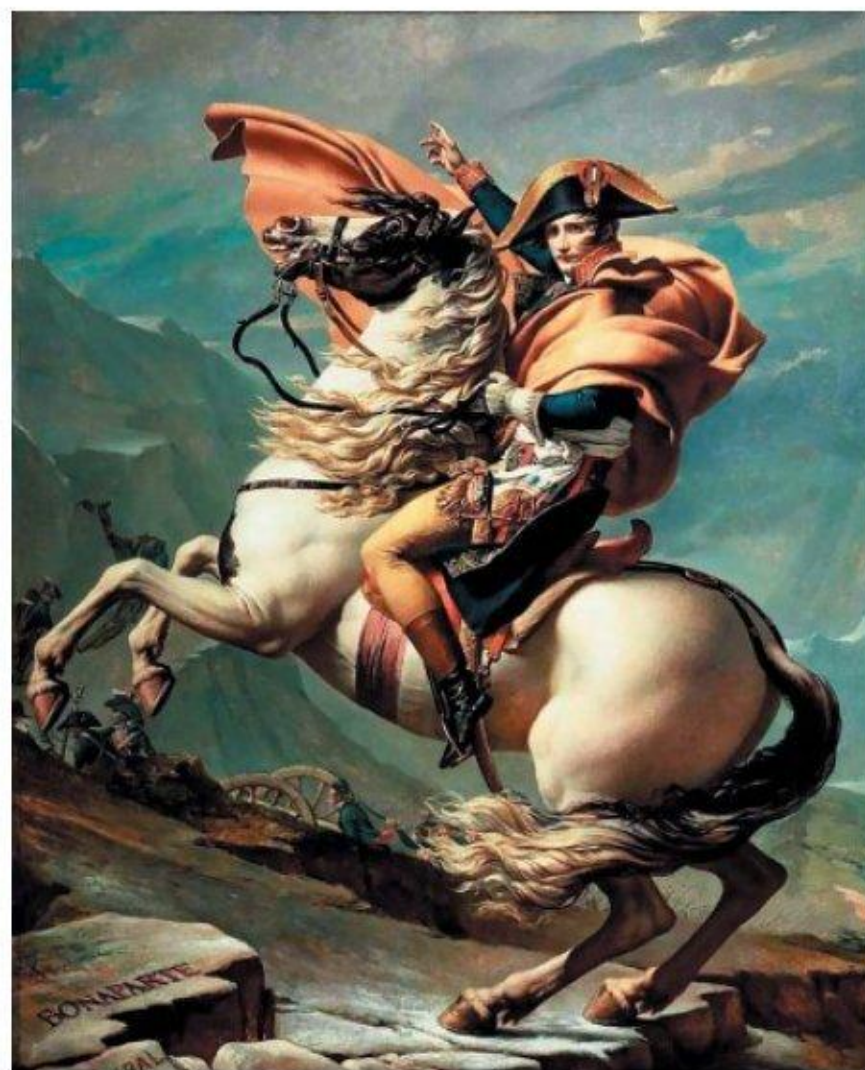
Co stwarzało szansę na powodzenie powstania?	Jakie były zagrożenia utrudniające zwycięstwo?
Zakładane konsekwencje sukcesu powstania	Zakładane konsekwencje porażki powstania

Moim zdaniem powstanie kościuszkowskie **powinno** / **nie powinno** wybuchnąć.

33. Napoleon Bonaparte tworzy nowy ład w Europie

1. Obok portretu Napoleona Bonapartego wpisz pięć informacji na jego temat, które chcesz zapamiętać.

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

2. Napoleon Bonaparte podjął wiele kroków, by uczynić z Francji potęgę. Połącz działanie ze skutkiem, do którego doprowadziło.

A. Kodeks cywilny

B. reorganizacja armii

C. pokonanie Prus

D. zamach stanu

1. możliwość rozbudowy Wersalu

2. utworzenie Związku Reńskiego

3. objęcie władzy w państwie

4. uporządkowanie prawa, wprowadzenie nowoczesnych rozwiązań

5. zwycięstwa w wojnach

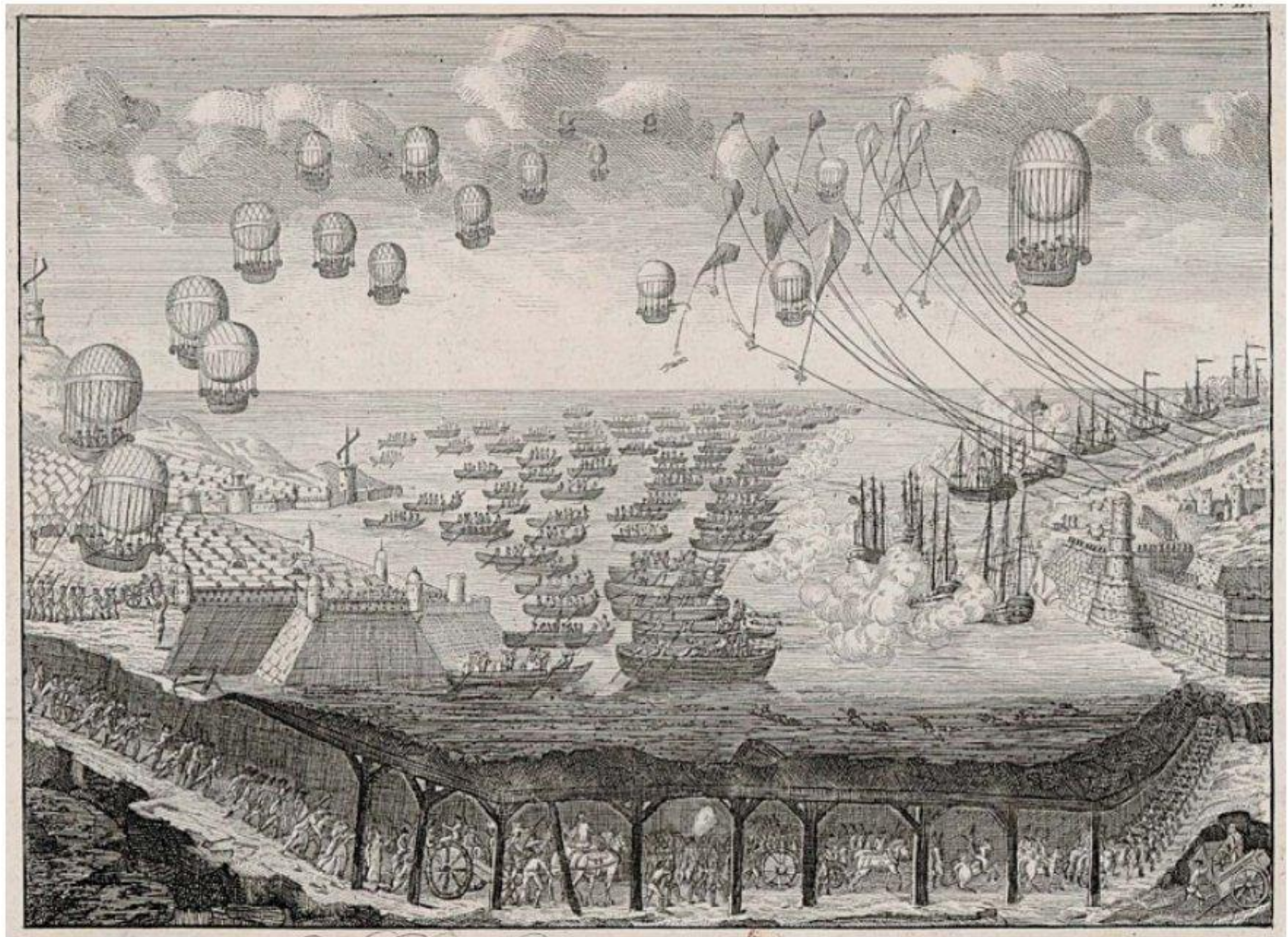
3. Spójrz na znaczek i odpowiedz na związane z nim pytania.

A. Jakie wydarzenie upamiętnia znaczek?

- B.** Czy uważasz, że to wydarzenie zasługuje na pamięć także dziś, po ponad 200 latach? Uzasadnij swoje zdanie.

- 4.** Na podstawie ilustracji wskaż poprawną odpowiedź na pytanie – zaznacz odpowiedź 1 lub 2 i jej uzasadnienie A, B lub C.

Czy z ilustracji wynika, że Francuzi chcieli pokonać Anglię za pomocą balonów i podziemnego tunelu, którym przeszłaby piechota?

☐ 1. Tak,	ponieważ	☐ A. balony były wówczas masowo stosowane na polu walki.
☐ 2. Nie,		☐ B. inaczej nie byliby w stanie pokonać angielskiej floty, która utrudniała desant na wyspę.
		☐ C. wówczas jeszcze nie wynaleziono balonów.

34. Napoleon a sprawa niepodległości Polski

1. Na podstawie tekstu sformułuj i zapisz odpowiedzi na poniższe pytania.

Postanowienia dotyczące utworzenia oddziałów polskich we Włoszech

1. Korpusy polskie, które się sformują w Lombardii, zatrzymają tytuł: „Legionów Polskich” [...].
2. Ubiór, znaki wojskowe, i organizacja tego korpusu, zbliżyć się będą jak można najwięcej do zwyczajów polskich.
3. Lud lombardzki widziałby z przyjemnością przy uniformie noszących szlify kolorów narodowych lombardzkich, z napisem „Gli uomini liberi sono fratelli” [Ludzie wolni są braćmi].

A. Gdzie powstały oddziały, o których mowa w tekście?

B. Jakie odwołania do polskości zostały zagwarantowane? Czemu miały służyć?

C. Dlaczego na mundurze miał być napis „Ludzie wolni są braćmi”?

2. Na podstawie zamieszczonej tu informacji oraz ilustracji oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz **PRAWDA**, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub **FAŁSZ**, jeśli jest fałszywe.

W 1808 roku podczas walk w Hiszpanii oddziały Napoleona nie mogły zdobyć przełęczy Somosierra. Bonaparte powiedział wtedy do jednego ze swoich generałów: „Zostawcie to Polakom!”. Po bitwie zaś zwrócił się do polskich szwoleżerów słowami: „Cześć najdzielniejszym z dzielnych!”. Dzięki Polakom droga na Madryt została otwarta.

Atak polskich szwoleżerów w bitwie pod Somosierrą, rycina z 2. połowy XIX wieku.

- A. Bonaparte cenił waleczność Polaków.
 B. Szwoleżerowie to żołnierze lekkiej kawalerii.
 C. Polacy dokonali szarży na armaty wroga.
 D. Bitwa zakończyła się porażką atakujących.
 E. Szwoleżerowie to żołnierze lekkiej jazdy.
 F. Polscy szwoleżerowie dokonali tego, czego nie chcieli
 się podjąć żołnierze hiszpańscy.

☐	PRAWDA /	☐	FAŁSZ
☐	PRAWDA /	☐	FAŁSZ
☐	PRAWDA /	☐	FAŁSZ
☐	PRAWDA /	☐	FAŁSZ
☐	PRAWDA /	☐	FAŁSZ
☐	PRAWDA /	☐	FAŁSZ

3. Obok każdej z dat w tabeli wpisz odpowiednie wydarzenie wybrane z ramki.

powstanie Księstwa Warszawskiego • powstanie Legionów Dąbrowskiego •
 najazd Austrii na Księstwo Warszawskie • walki Legionów na San Domingo

1797	
1807	
1809	

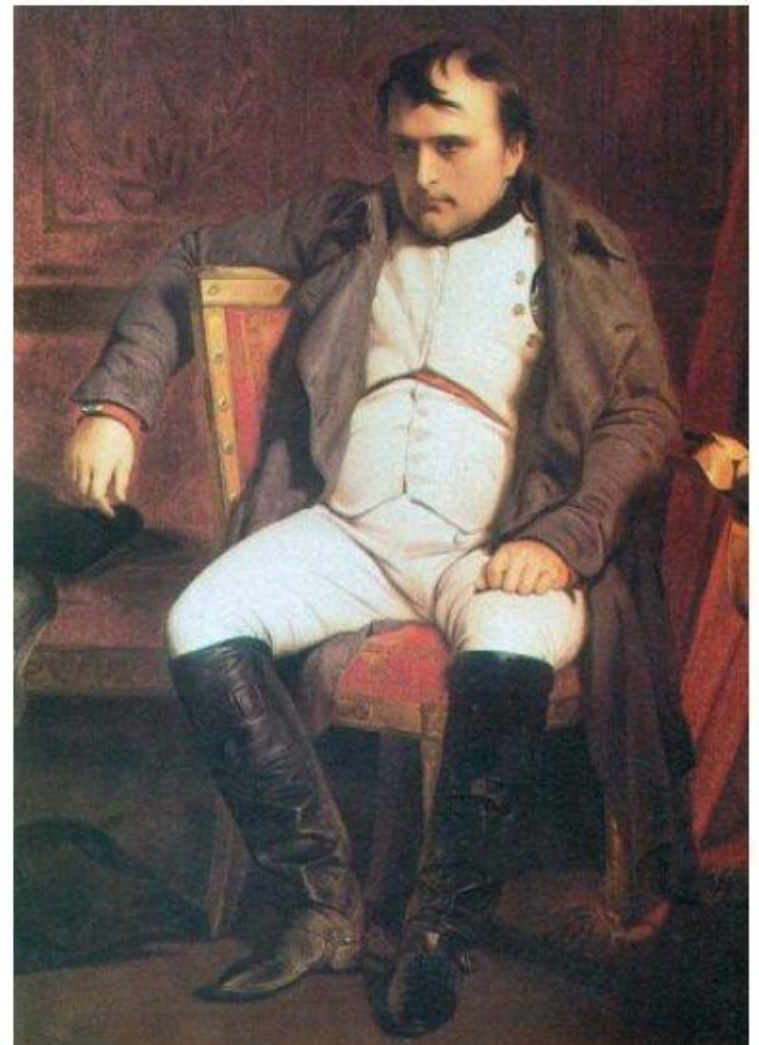
35. Upadek Napoleona

1. Zaznacz przyczyny porażki i zdziesiątkowania Wielkiej Armii podczas kampanii rosyjskiej.

- ☐ A. przewaga liczebna i lepsze uzbrojenie wojsk rosyjskich
- ☐ B. brak żywności i wody pitnej
- ☐ C. nieznajomość języka rosyjskiego
- ☐ D. ataki ze strony oddziałów rosyjskich i kozackich oraz zorganizowanych grup chłopów
- ☐ E. wyjątkowe upały i susza
- ☐ F. wyjątkowe mrozy
- ☐ G. pożar Moskwy i zniszczenie przez oddziały rosyjskie zapasów żywności
- ☐ H. dezercja korpusu polskiego pod dowództwem Józefa Poniatowskiego

2. Uzupełnij notatkę.

Po porażce Napoleona w wyprawie z 1812 roku na _____ w Europie powstała kolejna koalicja antyfrancuska. Oprócz Wielkiej Brytanii w jej skład weszły m.in. _____, _____ i _____. Cesarzowi Francuzów wierne pozostały wojska _____. Jesienią 1813 roku doszło do wielkiej bitwy pod _____, zwanej bitwą _____, gdyż brali w niej udział żołnierze z wielu krajów europejskich. Starcie to wygrały wojska _____.

_____ . Osłaniający odwrót wojsk napoleońskich ranny książę _____ zginął w nurtach rzeki Elstery.

W następnym roku wojska koalicji antyfrancuskiej zajęły _____, Napoleon zaś postanowił oddać _____.

3. Na podstawie ilustracji i wiadomości z podręcznika wykonaj zadania.

Joseph Baume, *Napoleon opuszcza Elbę*, 1836.

I. Skreśl w tekście nieprawdziwe informacje.

Obraz ukazując scenę, która rozegrała się **przed bitwą narodów / po bitwie narodów**. Napoleon opuścił Elbę i **udał się do Francji / na Wyspę Świętej Heleny**. Na czele najwierniejszych żołnierzy i weteranów swojej armii zdobył **Paryż / Lipsk**.

II. Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

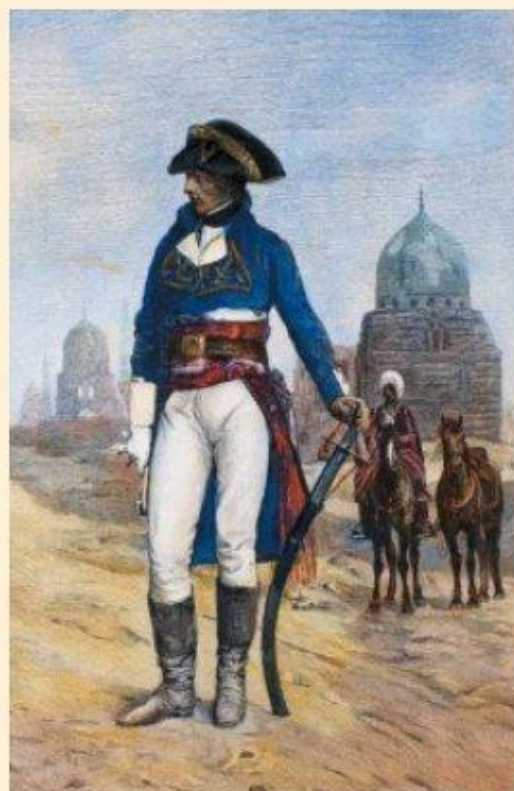
Określenie „sto dni Napoleona” dotyczy

- ☐ **A.** okresu, który cesarz spędził na Elbie.
- ☐ **B.** okresu od zdobycia przez Bonapartego Paryża do bitwy pod Waterloo.
- ☐ **C.** okresu od bitwy pod Lipskiem do bitwy pod Waterloo.
- ☐ **D.** okresu zesłania Bonapartego na Wyspę Świętej Heleny.

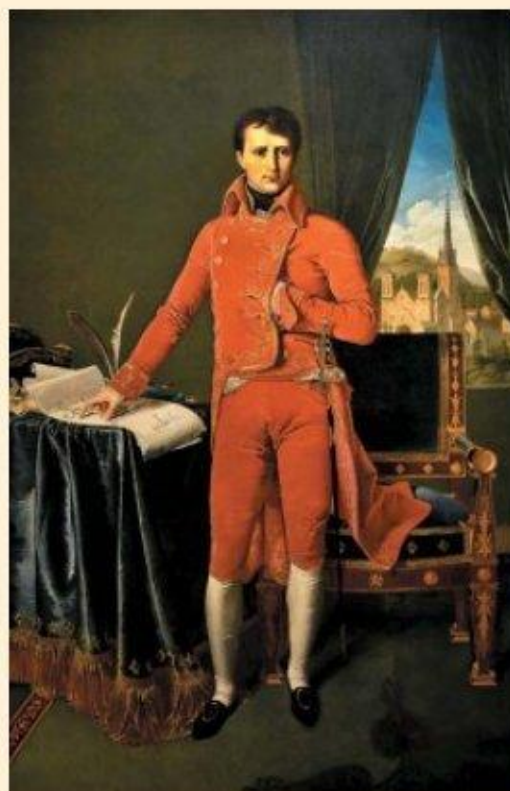
4. Wytlumacz pochodzenie i znaczenie powiedzenia „każdy ma swoje Waterloo”.

Lekcja powtórzeniowa

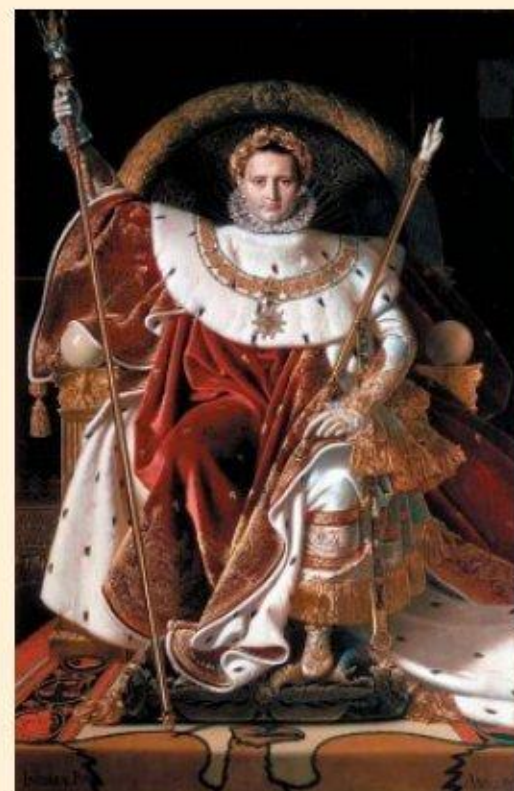
1. Napoleon Bonaparte nosił wiele tytułów. Podaj informacje o jego dokonaniach w czasie, gdy był generałem, konsulem, cesarzem.

generał

konsul

cesarz

2. Na podstawie mapy oceń prawdziwość każdego zdania. Zaznacz PRAWDA, jeśli zdanie jest prawdziwe, lub FAŁSZ, jeśli jest fałszywe.

A. Mapa obrazuje Europę przed objęciem władzy we Francji przez Napoleona Bonapartego.

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

B. Księstwo Warszawskie zostało utworzone z części ziem wszystkich trzech zaborów.

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

C. Terytorium Księstwa Warszawskiego powiększyło się po roku 1808.

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

D. Bitwa z 19 kwietnia 1809 toczyła się na terenie Rosji.

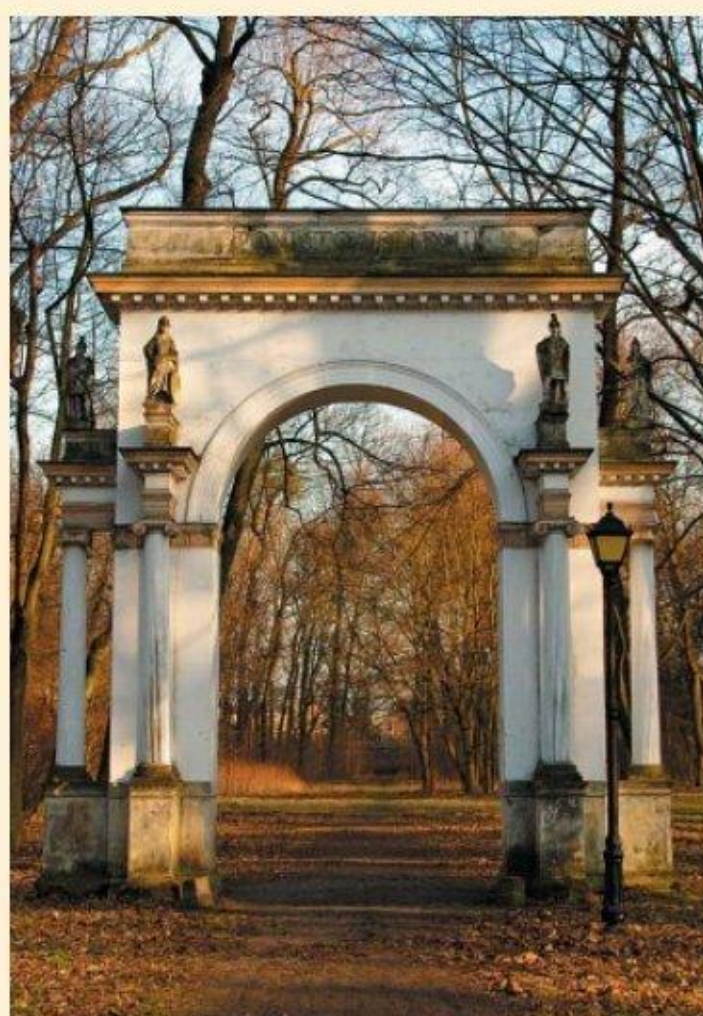
☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

E. Terytorium Księstwa Warszawskiego powiększyło się kosztem ziem należących wcześniej do Austrii.

☐ PRAWDA / ☐ FAŁSZ

3. Zdjęcie przedstawia łuk triumfalny poświęcony księciu Józefowi Poniatowskiemu. Zgromadź i zapisz argumenty uzasadniające jego powstanie.

Źródła przytoczonych tekstów: s. 7 – S. Sierpowski, *Źródła i materiały źródłowe do nauczania historii*, Graf-Punkt, Warszawa 1998; s. 12 – „Urania” 1976, nr 7; s. 31 – S. Grzybowski, *Dzieje Polski i Litwy (1506–1648)*, Kraków 2000; s. 36 – A. Kasperska, *Etykieta i ceremonial na dworze Ludwika XIV*, <https://historia.org.pl/2018/07/18/etykieta-i-ceremonial-na-dworze-ludwika-xiv/>; s. 41 – F.P. d’Alerac (Dalayrac), *Les anecdotes de Pologne ou memoires secrets du regne de Jean Sobieski*, Amsterdam 1699, cyt. za: K. Górski, *Historia jazdy polskiej*, Kraków 1894; s. 46 – A.K. Cebrowski, *Roczniki miasta Łowicza pisane w latach 1648–1659*, przeł. M. Małuszyński, Łowicz 1937; s. 53 – *Europa. Nasza historia. Tom 2: Czasy nowożytne (do 1815 r.)*, Warszawa 2017; s. 66 – J. Kitowicz, *Opis obyczajów za panowania Augusta III*, Poznań 1840; s. 68 – *Dzieje Szkoły Rycerskiej – Korpusu Kadetów w latach 1765–1794*, Biuro Analiz i Dokumentacji – Zespół Analiz i Opracowań Tematycznych, Kancelaria Senatu, Warszawa 2015; s. 74 – *Wiek XVI–XVIII w źródłach*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S.B. Lenard, Warszawa 1999; s. 82 – *Jenerała Henryka Dąbrowskiego pamiętnik wojskowy Legionów Polskich we Włoszech poparty notami wyjaśniającymi przełożył z francuskiego rękopisu nieogłoszonego drukiem na język polski Ludwik Miłkowski*, Poznań 1864.

Źródła ilustracji i fotografii: s. I okładki (miasto) The Bridgeman Art Library/Photopower; s. 3 i 6 (karawela) 3Dsculptor/Shutterstock.com; s. 3, 25 i 34 (herb) Wiesław Dojlidko; s. 3 i 41 (husarz) Waclaw Pawliszak [public domain]; s. 4 i 55 (balon) Wellcome Library, London/Wikipedia; s. 4 (kościół Świętej Trójcy) ART Collection/Alamy Stock Photo/BE&W; s. 4 i 82 (legionista) Wojciech Siwik; s. 6 (statek wikingów) Medievalworlds/Turbosquid.com; s. 7 (pomnik K. Kolumba) Stuart Forster/Alamy Stock Photo/BE&W; s. 9 (kawa) Madlen/Shutterstock.com, (kukurydza) Central Stock, (jabłka) ULKASTUDIO/Shutterstock.com, (ziemniaki) Ingram Publishing/Theta, (ananas) Ilyashenko Olexsiy/Shutterstock.com, (żyto) Ryszard Piątkowski/WSiP; s. 10 (fresk z kościoła Sant Climent de Taull) Byelikova Oksana/Shutterstock.com, (Michał Anioł *Stworzenie Adama*) John Dambik/Alamy Stock Photo/BE&W; s. 11 (Leonardo da Vinci *Dama z gronostajem*) public domain; s. 13 (pomnik Kopernika z Warszawy) Ryszard Piątkowski/WSiP, (pomnik Kopernika z Montrealu) Adrian Wojcik/iStockphoto/Getty Images, (pomnik Kopernika z Chicago) Thomas Jahn/Alamy Stock Photo/BE&W, (pomnik Kopernika z Frankfurtu) canon_shooter/Shutterstock.com; s. 16 (*Indeks ksiąg zakazanych*) Wikipedia [public domain]; s. 17 (Matteo Ricci) Wikipedia [public domain]; s. 19 (pojedynca czcionka) Marek Szyszko, (*Indeks autorów zakazanych*) public domain, (Leonardo da Vinci *Mona Lisa*) The Bridgeman Art Library/PhotoPower, (karawela) Lanmas/Alamy Stock Photo/BE&W, (lokomotywa) WORLD HISTORY ARCHIVE/BE&W; s. 21 (*Hołd pruski* – rysunek z *Kroniki Redena*) public domain; s. 21 i 34 (Jan Matejko, *Hołd pruski*) Muzeum Narodowe w Krakowie; s. 22 (stroje szlachty, mieszczan i chłopów – rysunki Jana Matejki) public domain; s. 23 (rekonstrukcja – para magnacka) Walhalla Inscenizacje Historyczne fot. Rafał Grzesiak/WSiP, (rekonstrukcja – para średniej szlachty) Piotr Ratajski/overline/WSiP, (rekonstrukcja – szlachcianka zagrodowa) Walhalla Inscenizacje Historyczne fot. Rafał Grzesiak/WSiP, (rekonstrukcja – szlachcic gołota) Piotr Ratajski/overline/WSiP; s. 26 (Jan Matejko, portret Henryka Walezego) public domain; s. 27 (Jan Matejko, portret Stefana Batorego) public domain; s. 29 (Wojciech Gerson, *Gdańsk w XVII wieku*) Muzeum Narodowe w Poznaniu; s. 32 (*Żywot człowieka poczciwego* – strona tytułowa) Wikipedia [public domain], (ratusz w Poznaniu) Elzbieta Sekowska/Shutterstock.com, (portret królowej Bony) Wikipedia [public domain], (Biblia Jakuba Wujka – strona tytułowa) Biblioteka Narodowa [public domain]; s. 33 (Jan Matejko, *Astronom Kopernik, czyli rozmowa z Bogiem*) public domain; s. 34 (Henryk Walezy) Wikipedia [public domain]; s. 35 (obradę sejmu w XVI wieku) public domain; s. 37 (portrety Ludwika XIV) public domain; s. 38 (flaga Anglii) Maxim Cherednichenko/Shutterstock.com, (flaga Szkocji) bekulnis/Shutterstock.com, (flaga Wielkiej Brytanii) alexandarilich/Shutterstock.com; s. 39 (szkockie regalia) Scottish Viewpoint/Alamy Stock Photo/BE&W; s. 42 (pomnik Chmielnickiego) public domain; s. 43 (tablica z Grobu Nieznanego Żołnierza) Natalia Marszałek/WSiP; s. 45 (Januariusz Suchodolski, *Oblężenie Jasnej Góry*) public domain; s. 46 (ruiny zamku w Tenczynie) Krzysztof Tabor/Shutterstock.com; s. 47 (tarcza Zygmunta Augusta) Helena Bonnevier, The Royal Armoury/SHM (CC BY); s. 49 (pomnik Jana Sobieskiego) Robert Dejrowski; s. 50 (Bernini, *Ekstaza św. Teresy*) DeAgostini/Getty Images; s. 51 (szlachta polska) public domain, (szlachta zachodnioeuropejska) Archivist/Alamy Stock Photo/BE&W, (zwój) Andrey_Kuzmin/Shutterstock.com; s. 52 (portrety Stanisława Żółkiewskiego, Augustyna Kordeckiego i Jana Sobieskiego) public domain; s. 54 (J.J. Rousseau) public domain; s. 55 (piorunochron) North Wind Picture Archive/akg-images/BE&W, (szczepienie przeciw ospie) Wellcome Library, London/Wikipedia, (oglądanie telewizji) © The Advertising Archives/The Bridgeman Art Library/PhotoPower, (automobil) Biblioteka Narodowa [public domain]; (lot balonem) Wellcome Library, London/Wikipedia; (fotograf) akg-images/BE&W; (oświetlenie gazowe) akg-images/BE&W; s. 56 (Peter Brock, *Fryderyk II z żołnierzami*) © Museumslandschaft Hessen Kassel/Bridgeman Art Library/PhotoPower; s. 57 (obcinanie bród bojarom) public domain, (Józef II – rycina) Premium_GettyImages-935316130; s. 58 (Jean Louis Gerome Ferris, *The First Thanksgiving*) Wikipedia [public domain]; s. 59 (Parada Pułaskiego) Wojtek Laski/East News, (tablica z Kosciusko) Witold Skrypczak/Alamy Stock Photo/BE&W, (banknot dwudolarowy awers) Andrey Lobachev/Shutterstock.com, (banknot dwudolarowy rewers) KarSol/Shutterstock.com; s. 60 (karykatura – nierówności stanowe) Bridgeman Art Library/PhotoPower; s. 61 (Święto Bastylii – na górze po lewej) © Hansi/Hansi SARL/akg-images/BE&W, (Święto Bastylii – na górze po prawej) World History Archive/BE&W, (Święto Bastylii – na dole po lewej) Jeff Mott Photography/Shutterstock.com, (Święto Bastylii – na dole po prawej) Alexandre G. ROSA/Shutterstock.com; s. 62 (karykatura – Robespierre) public domain; s. 63 (fragment fasady paryskiego ratusza) Ioan Panaite/Shutterstock.com; s. 66 (herb) Sławomir Skrzyśkiewicz; s. 67 (Jan Matejko, portrety Augusta II, Augusta III i Stanisława Leszczyńskiego) public domain; s. 68 (Stanisław August) public domain; s. 69 (Pałac Kazimierzowski) Krzysztof Wojciewski/FORUM; s. 70 (Rada Nieustająca) Wikipedia [public domain], (znaczek – Komisja Edukacji Narodowej) Yuriy Boyko/Shutterstock.com, (podręcznik do algebry) Biblioteka Jagiellońska [public domain], (elementarz) Biblioteka Narodowa [public domain]; s. 71 (Łazienki) Czesław Czapliński/FOTONOVA, (Canaletto, *Ulica Miodowa w Warszawie*) public domain; s. 72 (rycina – *Nowa polska konstytucja*) Wikipedia [public domain]; s. 76 (pomnik Kościuszki) Philip Bird LRPS CPAGB/Shutterstock.com, (pomnik Kilińskiego) Grażyna Bryk/WSiP; s. 77 (Aleksander Orłowski, *Rzeź Pragi*) Jarosław Cyganik/Pracownia Fotograficzna MNK/Muzeum Książąt Czartoryskich; s. 78 i 79 (Jan Matejko, portrety królów) public domain; s. 80 (J.-L. David, *Napoleon przekraczający Alpy*) Pictorial Press Ltd/Alamy Stock Photo/BE&W, (znaczek upamiętniający bitwę pod Austerlitz) Lefteris Papoulakis/Shutterstock.com; s. 81 (projekt desantu wojsk Napoleona na Anglię) public domain; s. 83 (szarża polskich kawalerzystów pod Somosierrą) akg-images/BE&W; s. 84 (Napoleon po abdykacji) public domain; s. 85 (Joseph Baume, *Napoleon opuszcza Elbę*) Wikipedia [public domain]; s. 86 (Napoleon jako generał) The Granger Collection/BE&W, (Napoleon jako konsul) Wikipedia [public domain], (Napoleon jako cesarz) public domain; s. 87 (łuk Józefa Poniatowskiego z Jabłonny) Zofia i Marek Bazak/East News.